

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE KARAPARA İLE MÜCADELEDE MALİ KURUMLARIN ROLÜ

SELİM DURAMAZ

DANIŞMAN ÖĞRETİM ÜYESİ
DOÇ.DR. MUSTAFA MİYNAT

MANİSA
2012

ÖZET

Günümüzde küreselleşme ile birlikte, suç ekonomisi de küresel bir boyut kazanmıştır. Suç ekonomisinin boyutunun artmasıyla, suçluların buradan elde ettikleri yüksek miktarlarda gelirin aklanması gerekliliği önem kazanmıştır.

Özellikle bilişim teknolojisindeki gelişmeler ve neticesinde ortaya çıkan insanlar arası ve ülkeler arası ilişkilerin artmasıyla suçlar ve suç örgütleri de uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu durum karapara aklayıcılara da daha farklı araç ve imkanlar sunmuş ve onları sınır tanımaz bir hale getirmiştir.

Karaparanın aklanmasında kurumlar ve ülkeler aracı olarak kullanılabilir. Bu durum hem firmalara, hem de ülkelere birçok olumsuzluklar getirebilecektir. Ülkelerin ve firmaların ekonomik yapıları etkilenecek, ekonomi üzerinde bir düzensizlik söz konusu olacaktır.

Ülkeler arasında yapılan ikili, bölgesel ve küresel çapta anlaşmalarla aklama suçu engellenmeye çalışılmaktadır. Ülkemiz de uluslararası kuruluşlar ve uluslararası anlaşmalar yoluyla, karapara aklama sürecinde hem kendine bir yol belirlemiş, hem de uluslararası mücadeledeki yerini almıştır. Ülkemizde mali kurumların aklama ile mücadelesi konusu temel alınarak karapara aklamanın ne olduğu, aşamaları, etkileri, dünyada karaparanın boyutu ve aklama ile mücadelede uluslararası gelişmeler ile ülkemizdeki aklama mücadelesindeki son gelişmeler, hukuki düzenlemeler ve uygulamalar, çalışmada ortaya konulmuştur.

ABSTRACT

Nowadays, with the acceleration of globalization process, crime economy won a global characteristic as well. Increasing the size of the crime economy, need for laundering of large amounts of income which gained by criminals has gained importance.

Especially, with the improvements in information technologies and with increasing of the interpersonal and international connections, crimes and crime organizations have gained an international character. This situation has brought the different tools and opportunities to black money launderers. As a result of this, they became illimitable.

In the laundering of black money, institutions and countries may be used as intermediary. This situation may bring lots of problems to institutions and countries. Economics of countries and institutions will be affected by these problems and it can cause disorders of the economy.

Crime of laundering is tried to prevent with dual, regional and global agreements among countries. Via international organizations and international agreements our country has determined both a path for itself and took place in international struggle in the laundering process. By establishing the subject of, the struggle of financial institutions with money laundering in our country, it is put forth in this thesis, what black money laundering is, its stages, effects, the extension of money laundering in the world, and the international developments in the struggle with money laundering along with the latest developments of struggle with money laundering in our country, legal arrangements and applications.

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Karapara ile Mücadelede Mali Kurumların Rolü” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

30.5.2012

Selim Duramaz

T.C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	430734
Yazar Adı / Soyadı	SELİM DURAMAZ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 25090471974
Telefon / Cep Telefonu	5462914681
e-Posta	selimduramaz@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türkiye'de Karapara ile Mücadelede Mali Kurumların Rolü
Tezin Tercümesi	The Role of Financial Institutions with Combating Money Laundering in Turkey
Konu Başlıkları	Maliye Bankacılık
Üniversite	Celal Bayar Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Maliye Bölümü
Anabilim Dalı	Maliye Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Maliye Teorisi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2012
Sayfa	123
Tez Danışmanları	Doç. Dr. Mustafa Miynat
Dizin Terimleri	Kara para aklama=Money laundering Organize suçlar=Organized crimes Kara para=Money laundering
Önerilen Dizin Terimleri	
Yayımlama İzni	☒ Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum ☐ Ertelenmesini istiyorum

a.Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimize ilgili fikri mülkiyet haklarımız saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

30.05.2012

imza:.....

Selim Duramaz

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 09.05.2012 tarih ve 9/EK1 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisans Üstü öğretim Yönetmeliği'nin 24. Maddesi gereğince Enstitümüz Maliye Anabilim Dalı Maliye Teorisi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Selim DURAMAZ'ın "Türkiye'de Karapara ile Mücadelede Mali Kurumların Rolü" konulu tezi incelenmiş ve aday 29.05.2012 tarihinde saat 10:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 20 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN

Doç.Dr. Mustafa MİYNAT
(Danışman)

ÜYE

Doç.Dr. A. Rıza GÖKBUNAR

ÜYE

Yrd.Doç.Dr. Buğra ÖZER

Evet Hayır.....

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir

Tez, mutlaka basılmalıdır

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

g.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
YEMİN METNİ	iii
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU	iv
TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAPARANIN AKLANMASI, SÜRECİ ve EKONOMİK ETKİLERİ

I. KARAPARA ve KARAPARA AKLAMA KAVRAMI	2
II. KARAPARA AKLAMA SÜRECİ	3
A. Karapara ve Öncül Suç	4
B. Karapara Aklamanın Aşamaları	4
1. Yerleştirme Aşamasi	4
2. Ayrıştırma Aşamasi	5
3. Bütünleşme Aşamasi	5
C. Karapara Aklama Yöntemleri	5
1. Şirinler Yöntemi	6
2. Parçalama Yöntemi	6
3. Kıyı Bankacılığı -Vergi Cennetleri	6
4. Döviz Büroları	7
5. Paravan (Kağıt Üstündeki)-Hayali Şirketler	8
6. Online Bankacılık	8
7. Hayali İhracat-Sahte Fatura	9
8. Oto-Finans Borç Yöntemi	9
9. Casino-Kumarhaneler	10
10. Tabela Bankaları	10
11. Ülke Dışına Nakit Kaçırılması	11
III. KARAPARA ve KAYITDIŞI EKONOMİ İLİŞKİSİ	11
IV. KARAPARA AKLAMANIN EKONOMİK YAPI ÜZERİNDE ETKİLERİ	12

İKİNCİ BÖLÜM

KARAPARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ULUSLARARASI GİRİŞİMLER ve SÖZLEŞMELER

I. KARAPARAYA KARŞI ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER ve GİRİŞİMLER	15
A. Birleşmiş Milletler'in Aklama ile Mücadelesi	15
1. Viyana Konvansiyonu	15
2. Birleşmiş Milletler (BM) Uyuşturucu Kontrol Programı	17
3. BM Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu (CCPC)	18

4. Palermo Konvansiyonu	18
5. BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi	19
B. Avrupa Konseyi	20
1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R(80)10 Sayılı Tavsiye Kararı	20
2. Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme	20
3. Terörizmin Finansmanı ve Suçtan Elde Edilen Gelirleri Aklanması, El Konulması ve Müsaderesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi	22
C. Avrupa Birliği (AB)	22
D. Mali Eylem Görev Grubu (FATF)'nin Kuruluşu, Yapısı ve İşleyişi	24
E. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF)	29
F. Interpol	30
G. Europol	31
H. FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar	32
I. Diğer Girişimler	34
1. Basel Komitesi	34
2. Wolfsberg Grubu	36
3. Mali İstihbarat Birimleri Ortak Platformu: Egmont Grubu	38
II. BAZI ÜLKELERDE AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELE DÜZENLEMELERİ	42
A. ABD	42
B. Almanya	43
C. Fransa	44
D. İtalya	44
E. İngiltere	45
III. KARAPARA İLE İLGİLİ OLARAK TÜRKİYE'NİN TARAF OLDUĞU İKİLİ ve ÇOKLU ANLAŞMALAR	45
A. Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında İmzalanan Anlaşma	45
B. İtalya ile İmzalanan Anlaşma	46
C. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile İmzalanan Anlaşma	47
D. Yunanistan ile İmzalanan Anlaşma	47
E. Polonya ile İmzalanan Anlaşma	47
F. Almanya ile İmzalanan Anlaşma	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE
ve
MALİ KURUMLARIN ROLÜ

I. DÜNYADAKİ ve TÜRKİYE'DE KARAPARA AKLAMANIN BOYUTU	50
A. Dünya'da Aklanan Karapara'nın Boyutu	51
B. Türkiye'de Karapara Aklama Süreci, Gelişimi ve Boyutu	57
1. Aklama'nın Tarihi Gelişimi	57
2. Karapara ile Mücadele Süreci	58
3. Aklanan Karapara Miktarı	61
II. KARAPARANIN AKLANMASI SÜRECİNDE MALİ ve DİĞER KURUMLARIN ROLÜ	63

A. Mali Suçları Araştırma Kurulu	64
1. Vizyon ve Misyon	64
2. MASAK'ın Görev ve Yetkileri	65
3. Örgütsel Yapı ve Bakanlık İçindeki Yeri	66
B. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK)	68
C. Bankalar ve Türkiye Bankalar Birliği (TBB)	69
D. Sigortalar ve Bireysel Emeklilik Şirketleri	74
E. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	77
F. Sermaye Piyasası Kurulu	78
G. Faktoring ve Finansal Kiralama Kuruluşları	81
H. Emniyet Genel Müdürlüğü	83
III. KARAPARA SUÇUNU AKLAMADA MALİ KURUMLARIN ÖNLEYİCİ DÜZENLEMELERİ	84
A. Müşterinin Tanınması	85
1. Müşterinin Tanınması Kuralının Uygulanacağı Durumlar	86
2. Müşterinin Tanınmasına Yönelik Tedbirlerin Kapsamı	87
a. Kimlik Tespiti	87
b. Müşteri Kabul Politikasının Oluşturulması	88
B. Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB)	89
1. Şüpheli İşlem Tanımı ve Yükümlüler	90
a. Şüpheli İşlemin Tanımı	90
b. Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunmakla Yükümlü Olanlar	91
2. Şüpheli İşlem Tipleri	92
3. Şüpheli İşlem Bildirim Usul ve Esasları	94
a. Bildirimde Bulunmadan Önce Yapılacak İşlemler	94
b. Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi ve Gönderilmesi	95
c. Yükümlülük İhlalinde Uygulanacak Yaptırımlar	96
4. Şüpheli İşlemlere İlişkin Göstergeler	97
C. Uyum Görevlisi Atanması	99
D. Muhafaza ve İbraz	99
E. İç Denetim, Kontrol ve Risk Yönetim Sistemleri	100
IV. TÜRKİYE'DE MALİ KURUMLARIN SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE YÖNELİK MÜCADELEDE ESAS ALACAĞI KANUNİ DÜZENLEMELER	102
A. 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun	102
B. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	103
C. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	104
D. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik	106
V. KARAPARAYLA MÜCADELEDE SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	107
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	113

TABLÖLAR LİSTESİ

- Tablo 1** : Eylül 2009 itibariyle FATF Üyesi Ülkeler
Tablo 2 : FATF'ın Organizasyon Yapısı
Tablo 3 : Aklanan Karapara Miktarı ile İlgili Çeşitli Tahmin ve Hesaplamalar
Tablo 4 : Aklanan Paranın Elde Edildiği İlk 20 Ülkeye Göre Dağılımı
Tablo 5 : Aklanan Paranın Elde Edildiği ve Aklandığı Ülkeler
Tablo 6 : Karaparanın, Aklandığı İlk Yirmi Ülkeye Göre Dağılımı
Tablo 7 : Aklama Suçu ile En Çok Karşılaşan Meslekler ve Yüzdeleri
Tablo 8 : Açılan Değerlendirme Dosyalarının Konularına Göre Dağılımı
Tablo 9 : Değerlendirme Çalışmaları Hakkında Bilgilendirilen Kurumlar
Tablo 10: Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Organizasyon Şeması
Tablo 11: MASAK'ın Maliye Bakanlığı İçindeki Yeri
Tablo 12: Bankacılık Sektörü Kılavuz Uyum Dereceleri
Tablo 13: Şüpheli İşlem Bildirimi İhlalindeki Para Cezaları (TL)
Tablo 14: Şüpheli İşlem Bildirim Kaynağı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Karapara ve Kayıtdışı Ekonomi Arasındaki İlişki

Şekil 2: Tipik Financial Intelligence Unit (Mali İstihbarat Birimi) Bilgi Akışı

Şekil 3: Müşterini Tanı

Şekil 4: İhbar ve Şüpheli İşlem Bildirimi İşlem Süreci

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AML-CFT	:Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Standartlarına Uyum Değerlendirmesi Metodolojisi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BM	: Birleşmiş Milletler
CCPC	: BM Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu
CFATF	: Karayipler Mali Eylem Görev Grubu
EAG	: Eurasian Group
ECOWAS	: Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu
EFT	: Elektronik Fon Transferi
ESW	: Egmont Güvenlik Ağı
FATF	: Mali Eylem Görev Grubu
FİDER	: Finansal Kiralama Derneği
FIU	: Mali İstihbarat Birimi
FOPAC	: Suçtan Elde Edilen Gelirler
GIABA	: Karapara Aklamaya Karşı Hükümetlerarası Afrika Eylem Grubu
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IMF	: Uluslararası Para Fonu
INTERPOL	: International Criminal Police Organization
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MENAFATF	: Ortadoğu Güney Afrika Mali Eylem Görev Grubu
MSMKK	: Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu
NCB	: Interpol Ulusal Merkezi Bürosu
NCCT	: İşbirliği Yapmayan Ülkeler ve Bölgeler
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
ŞİB	: Şüpheli İşlem Bildirimi
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TSPAKB	: Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
TSRSB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
UNCD	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

GİRİŞ

Yolsuzluk, rüşvet, hırsızlık ve özellikle uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılık gibi yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin artmasıyla birlikte yasadışı faaliyet-gelir zinciri ve suç ekonomisi ortaya çıkmıştır. Suç örgütlerinin elde ettiği karaparanın kaynağını meşru gösterme faaliyetleri de “karapara aklama” işlemini meydana getirmektedir.

Karapara aklama suçu ile mücadele içinde olan mali kurumların rolünün ele alındığı çalışmada, ülkemizdeki mali kurumların aklama ile mücadeledeki rolleri analiz edilirken, kurumların daha etkin olmaları için alınması gereken önlemlerin neler olduğu ortaya konulmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde karapara aklama nedir, karapara aklamanın çeşitleri ve aşamaları nelerdir gibi konular incelenerek karaparanın aklanması süreci üzerinde durulacaktır.

Çalışmamızın amacı ulusal manada ülkemizdeki aklama ile mücadele olmakla birlikte, şüphesiz ki konunun uluslararası bir boyutu da bulunmaktadır. Ülkemizin de uluslararası boyutlu aklama suçlarına maruz kalmasının veya bu sorunların bir parçası olmasının muhtemel olması nedeniyle ikinci bölümde aklamanın uluslararası yönü ele alınmıştır. Aklama ile dünya çapında mücadele eden kuruluşlar, oluşturulan ortak platformlar ve yapılan sözleşmeler bu bölüm içerisinde incelenecektir.

Aklama ile uluslararası anlamda mücadelede BM, OECD, Avrupa Konseyi, AB, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar ve oluşumlar karaparayla mücadele konusunda sözleşme ve ilkeler geliştirerek yolsuzluk konusunda uluslararası kamuoyu yaratılması, yolsuzluğun azaltılması ve kurumlar arası işbirliğinin yaygınlaştırılmasına çalışmaktadırlar.

Son bölümde ise ülkemizin mali kurumları ve aklama ile mücadeledeki rolleri ele alınacaktır. Dolayısıyla ülkemizde karapara ile mücadelede yaşanan süreç, ortaya çıkan gelişmeler, yasal düzenlemeler vb. konular tüm detaylarıyla incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM KARAPARANIN AKLANMASI, SÜRECİ ve EKONOMİK ETKİLERİ

Suç örgütlerinin, faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri değerlendirebilmeleri için, gelirlerinin kaynağını gizlemeleri ve bu gelirlerine yasal bir dayanak göstermeleri gerekmektedir¹. Elde ettikleri gelirlere yasal görünüm izlenimi verilmeye çalışılarak aklama süreci başlamış olacaktır.

I. KARAPARA ve KARAPARA AKLAMA KAVRAMI

“Karapara” kavramı günümüzde sosyal, ahlaki, ekonomik ve hukuki yönleriyle tanımlanmıştır. Bunlar:

- **Sosyal anlamda karapara;** “doğrudan veya dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazanç²”.
- **Ahlaki anlamda karapara;** “toplumsal anlamda suç sayılan hareketler sonucunda elde edilen kazançlar³”.
- **Ekonomik anlamda karapara;** “yasalara göre suç sayılan fiillerle birlikte, ekonomik hayatı düzenleyen kuralları ve usulleri ihlal ederek sağlanan kazançlar⁴”.
- **Hukuki anlamda karapara;** “ülkelerin mevzuatlarında belirtilen suçlardan kaynaklanan gelirleri” ifade eder⁵.

Diğer yandan “karapara” kavramının hukuki tanımı ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Bazı ülkeler tüm yasadışı faaliyetleri kapsama almışken, bazı diğer ülkeler ise sadece uyuşturucu ticareti gibi yasadışı faaliyetleri karapara olarak kabul etmektedir⁶.

Karaparaya dar anlamda bakıldığında, belirli bir suç veya birkaç farklı suçun işlenmesi sonucu elde edilmiş her türlü maddi menfaat ve değerleri, geniş anlamda

¹ Ümit Kocasakal, “Karapara Aklama ile Mücadele ve Yeni Türk Ceza Kanunu’nun 282. Maddesinde Düzenlenen Suç Gelirlerinin Aklanması Suçu”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınlar, Ankara, 2008, s.55.

² Türkiye Bankalar Birliği (TBB), **Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri**, TBB Yayınları, Yayın No: 235, İstanbul, 2003, s.5.

³ Alomaliye, “Karapara”, <http://www.alomaliye.com/mali_suc_anlamlar.htm>, (08.08.2011).

⁴ Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, **Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, Masak Yayın No:1, Ankara, 2000, s.10.

⁵ Ülker Mavral; **Karapara, Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2003, s.19.

⁶ Mavral, **a.g.e.**, s.19.

karapara ise, her türlü suçun işlenmesi sonucu sağlanan tüm maddi değer ve menfaatleri ifade eder⁷.

Karaparanın aklanması eylemi; suç işlenmesi yoluyla elde edilen menfaat ve maddi değerlerin gayrimeşru kaynaklarını ve elde edilişlerini gizlemek, yasal yollarla kazanıldıkları izlenimini vermek amacıyla çeşitli yöntemler kullanılarak finansal sistemin içine katılması faaliyetidir⁸.

Aklama deyiminin, tanımsal olarak ortaya çıkmasının oldukça ilginç olduğu söylenebilir. 20. Yüzyılın başında Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde Al Capone'la mücadele eden Amerikan Federal Yetkilileri, ünlü gangsterin suçtan, özellikle de içki kaçakçılığından elde ettiği geliri, sahip olduğu çok sayıdaki çamaşırhanenin geliri gibi göstererek karaparayı meşru gösterdiğini tespit etmiştir. Buradan hareketle, çamaşırhanelerden esinlenilerek “para yıkama” ve “para aklama” kavramı literatürde kendine yer edinmiştir⁹.

Dünya basınında ise karapara aklama kavramı ilk kez, Amerika’da siyasi bir skandal olarak anılan 1973-74 yıllarındaki Watergate skandalı ortaya çıkmıştır. 19 Nisan 1973 tarihli The Guardian gazetesi, Meksika’da Cumhuriyetçi Parti kampanyasında kullanılan 200.000 doların aklanmasını haberlerinde konu etmiş, böylece ilk kez aklama ifadesi yazılı basında kullanılmıştır¹⁰.

II. KARAPARA AKLAMA SÜRECİ

Suç ile menfaat arasındaki ilişkinin insanlık tarihi kadar eskidir. Tüm menfaatleri temsil edebilecek bir değer, yani paranın bulunmasıyla bu ilişki daha da somut bir hale gelmiştir. Örneğin, Asurlular’dan kalan ticari yazışmaları inceleyen bilim adamları, Anadolu’ya ihraç edilecek malların devlete ödenecek vergilerinden kurtulmak isteyen iş adamlarının sahte beyan vasıtasıyla gelirlerini kaçırdıklarını tespit etmiştir¹¹.

⁷ Aziz Taşdelen, “Vergi Hukuku Kurallarının Karaparanın Aklanmasının Önlenmesindeki Önemi”, **Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları ve Önlenmesi Yolları**, 19.Türkiye Maliye Sempozyumu, Belek/Antalya, 10-14 Mayıs 2004, s.464.

⁸ Ali Rıza Gökbunar, **Organize Suçlarla Mücadelede Yeni Silah: Vergi**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2010, s.118.

⁹ Serhat Uçar; “Kirli Paranın Yıkılması”, 13.12.2006, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=25>>, (18.07.2010), Ozan Uslu; “**Karapara ve Gri Para**”, 10 Ocak 2007, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=26>>, (18.12.2010).

¹⁰ Çelik vd., **a.g.e.**, s.5.

¹¹ Çelik vd., **a.g.e.**, s.5.

A. Karapara ve Öncül Suç

Aklamaya konu malvarlığı değerinin herhangi bir suçun işlenmesi sonucu ortaya çıkması, yani suçtan kaynaklanması gerekir. Suç gelirine kaynaklık eden, öncülük eden suçlar “öncül suç” olarak tanımlanmaktadır.

Para aklama suçunda öncül suçlar ise; “Organize suç gruplarına katılma ve şantaj, terörizmin finansmanı, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, çocukların cinsel istismarını da içeren cinsel sömürü, uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, çalıntı ve diğer mal kaçakçılığı, yolsuzluk ve rüşvet, dolandırıcılık, ürün taklidi ve korsan üretim, çevreye karşı suç işleme, cinayet, ağır yaralama, çocuk kaçırma, yasadışı alıkoyma ve rehin alma, soygun ve hırsızlık, kaçakçılık, gasp, sahtecilik, korsanlık, menkul kıymet borsasında içerden bilgi alanların ticareti ve piyasanın manipülasyonu” suçlarıdır¹².

B. Karapara Aklamanın Aşamaları

Karapara aklanması üç aşamalı bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasından yola çıkılarak;

- İlk aşama çamaşırın makineye atılması-Yerleştirme (Placement) aşaması,
- İkinci aşama çamaşırın makinede yıkanması- Ayrıştırma (Layendering) aşaması,
- En son aşamada ise çamaşırın temizlenmiş halde makineden çıkarılmasıdır-Bütünleştirme (Integration) aşamasıdır.

1. Yerleştirme Aşaması

Aklamanın ilk aşaması olan yerleştirme aşaması suçtan elde edilen gelirin finansal sisteme entegre edildiği aşamadır¹³.

Gelir ile yasadışı kaynağı arasındaki ilişki bu aşamada henüz kesilmemiştir. Aklayıcının paranın kaynağına ilişkin yasal anlamda açıklayıcı bir gerekçesi olmadığından da bu aşama aklayıcılar için en zor aşamadır. Ancak yerleştirme aşaması,

¹² Alpaslan Çakır, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Engellenmesi: Banka Riskleri ve Uyum Programının Oluşturulması”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010, s.70.

¹³ Jeffrey Simser, “The Significance of Money Laundering”, **Journal of Money Laundering Control**, Vol: 9, No: 3, 2006, s.295.

şüpheli işlem bildirimlerine konu edildiğinde, aklama suçu ile mücadele eden birimler açısından tespit edilmesi ve de el konulması en kolay olduğu aşamadır¹⁴.

2. Ayırıştırma Aşaması

Bu aşamada amaç, nakit formundan kurtulan paranın yasadışı kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırarak, böylelikle de paranın izinin sürülmesini, bulunmasını ve yakalanmasını mümkün olduğunca imkansız hale getirmektir. Paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırılması amacıyla karmaşıklık, sıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmaktadır. Böylelikle de denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır¹⁵.

Bu süreçte karmaşık bir bankacılık bürokrasisi kullanılarak, küçük miktarlarda tutarlara bölünen para, bankacılık sistemine dahil edilerek, bankadan bankaya, ülkeden ülkeye aktararak dolandırılır. Şüpheyeye yer vermemek ve uyandırmamak için her yerde kısa sürelerle tutulur ve bazen de bu süreç diğer miktarlarla birleşerek katlanır¹⁶. Ayırıştırma aşamasında; genellikle denizaşırı havaleler yapılmakta, sırdaş hesaplar açılmakta veya kıyı bankacılığı kullanılmaktadır¹⁷.

3. Bütünleşme Aşaması

Bu aşamada amaç herhangi bir suçtan elde edilen kazancı şüphe uyandırmadan meşru ekonomiye dahil edebilmektir¹⁸. Aklayıcı parayı normal bir şekilde ekonomiye bütünleştirmeye çalışır. Bu parayla menkul veya gayrimenkul, hisse senedi vb. satın alabilir veya buna benzer yasal işlemler yapabilir.

C. Karapara Aklama Yöntemleri

Günümüzde finansal alandaki uluslararası düzeydeki artış, para trafiğini kolaylaştırarak uluslararası ticaretin hacmini arttırmış, bununla birlikte yasadışı ticareti

¹⁴ MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi**, Temmuz 2006, s.4.

¹⁵ Ergin Ergül, “Suç Gelirlerine El Koyma ve Müsadere Alanında Uluslararası Adli İşbirliği”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınları, Ankara, 2008, s.183.

¹⁶ MASAK, “Aklamanın Aşamaları”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm#>, (09.12.2010).

¹⁷ Ziraat Bankası, **Örnek Olaylarla Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadele El Kitabı**, Eğitim Yayınları No: 22, Ankara, 2009, s.10.

¹⁸ Aydın, Yılmaz, **a.g.e.**, s.266.

ve suç gelirlerinin aklanmasını da yaygınlaştırmıştır¹⁹. Suçtan elde edilen gelirlerin artması beraberinde birçok farklı aklama yöntemini getirmiştir.

1. Şirinler Yöntemi

Bu yöntemde belirli tutarların üzerindeki nakit işlemlerin bildirilmesi zorunluluğundan kurtulmak amacıyla, eldeki fon, zorunlu bildirim limitine en yakın tutarlara bölünür ve de çok sayıda kişi tarafından çok sayıda bankaya veya aynı bankanın farklı şubelerine yatırılır²⁰.

Örneğin 10 kişi bir finans kurumuna veya farklı şubelerine 10.000'er dolar yatırsa, günde 100.000 dolar, 10 günde 1 milyon dolar yatırmış olur. Aynı işlem başka kişiler tarafından başka bir bankaya da yapılsa bunun anlamı 10 günde 10 milyon dolarlık bir tutarın nakit bildirim zorunluluğu olmadan bankaya yatırılmış olur.

2. Parçalama Yöntemi

Eldeki fonu küçük miktarlara bölüp bunları bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi bulmak her zaman mümkün olmayabilir. Bu durumda çok sayıda insan sayısı yerine işlem sayısını arttırarak bildirimden kaçınılabılır²¹. Parçalama yönteminde karapara aklayıcıları elde ettikleri miktarları bu miktarların altında birçok parçaya bölerek finansal sisteme entegre ederler²².

3. Kıyı Bankacılığı -Vergi Cennetleri

Kıyı bankaları, karapara aklama suçlularına uygun imkanlar ve elverişli fırsatlar sunmaktadır²³. Kıyı bankalarının faaliyetleri ve diğer bankalardan farklı özellikleri şunlardır²⁴:

- Kıyı bankaları kuruldukları ve faal oldukları ülkede geçerli olan para birimi dışındaki bir para birimi ile işlem yapmaktadır,
- Genellikle yerleşik olmayan kişiler ve kurumlarla işlem yapmaktadır,

¹⁹ Çalışkan, a.g.m., s.257.

²⁰ MASAK, "Aklama Yöntemleri", <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm#>, (09.12.2010).

²¹ Çelik vd, a.g.e., s.85.

²² Y. Furkan Şen, Ersin Yalçın, "Global Bir Suç: Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması ve Ortaya Koyduğu Sorunlar", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:9 (1-4), 2007, s.74.

²³ Muhammet Akdiş, "Offshore Bankacılığındaki Gelişmelerin Karapara ve Aklanmasına Olan Etkileri", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed:Süleyman Aydın, Adalet Yayınları, Ankara, 2008, s.233.

²⁴ TBB, **Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri**, s.20.

- Genellikle yurtiçi finans piyasasının tabi olduğu yasaların, sınırlamaların ve kontrollerin çoğundan muaftır,
- Sıkı bir biçimde sır saklama ilkesi uygulanmaktadır,
- Faiz oranlarının belirlenmesinde kurumun serbestisi vardır,
- Belli bir likidite, disponibilite oranı uygulanması, munzam karşılık yatırılması söz konusu değildir,
- Gelir ve kurumlar vergisinin kaldırılması veyahut çok düşük seviyelere çekilmesi söz konusudur,
- Bankaların müşterilerine ödeyecekleri faizden veya bankalararası işlemlerinden doğacak faizlerden stopaj kesilmemesi, yurtiçi bankaların tabi olduğu kambiyo sınırlamalarına tabi tutulmaması diğer bankalardan ayrılan bir başka özelliktir.

Karapara aklayıcıları kıyı bankacılığının bu özelliklerini kullanarak karapara aklama suçunu kolayca işleyebilmektedirler.

Vergi cennetleri de özellikle kıyı bankacılığı ve paravan şirketler vasıtasıyla aklayıcılar için karapara aklamanın kolay olduğu yerlerdir. Vergi cenneti olan ülkelerin ekonomisinde bankacılık önemli bir yer tutar. Örneğin bir vergi cenneti Cayman adalarında 46 kişiye 1 banka düşmektedir²⁵. Yine ABD bankası Merrill Lynch'in tahminlerince, suç örgütlerinin dünyanın 55 vergi cennetinden yönetilen özel serveti 3 trilyon dolar civarındadır. Bu rakam da dünya gayri safi milli hasıla (GSMH)'nın % 15'ine eşittir²⁶.

4. Döviz Büroları

Dünyada birçok ülkede bulunmakta olan ve nakit ağırlıklı olarak çalışan döviz büroları karapara aklama sürecine aşağıda sayılan özellikleri ile aracılık edebilmektedirler²⁷:

- Aklanan suç geliri ile eldeki paranın değiştirilmesinden ötürü gelirin kaynağından bir ölçüde uzaklaştırılması sağlanabilir,
- Küçük banknotlar büyüklere veya eldeki para birimleri ise diğer para birimlerine çevrilebilir ve bu şekilde de finansal sisteme entegre edilmesi daha kolay hale gelebilir,
- Nakde karşılık olarak bazı parasal araçlar (seyahat çekleri, Euro çek, kişisel çek gibi) verebilmektedirler,
- Ülkemizde söz konusu olmamakla birlikte diğer bazı ülkelerde döviz büroları fon transfer edebilmektedirler,

²⁵ Ziraat Bankası, a.g.e., s.15.

²⁶ Ergin Ergül, "Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması", **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, Türkiye Odalar Borsalar Birliği (TOBB), Yayın No : 2005 – 25, 30 Nisan - 1 Mayıs 2005, s.244.

²⁷ Ali Kemal Saydam, **Karapara Aklanması ve Mücadele Yöntemleri**, Yakın Doğu Üniversitesi SBE İnsan Kaynakları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Bitirme Projesi, Lefkoşa, 2009, s.24.

- Denetim anlamında ve muhasebe kayıt şartlarına tabi olmadıklarından bu durumlar önemli avantajlar olarak sayılabilir,
- Döviz bürolarını açıp ve işletmek, bankaya sahip olmaktan çok daha kolaydır. Örneğin İngiltere’de bunun neredeyse hiçbir prosedürü yoktur.

Bu özellikleri ile karapara aklama sürecine dahil olabilen döviz büroları; telefon talimatı ile havaleler, kendi hesabından müşteri hesabına havaleler gibi özellikleriyle de aklamaya aracılık edebilmektedirler. Yine birçok uyuşturucu kaçakçısı da döviz bürolarını uyuşturucudan elde ettikleri gelirlerini aklamak amacıyla kullanmaktadırlar²⁸.

5. Paravan (Kağıt Üstündeki)-Hayali Şirketler

Paravan şirketler esasen herhangi bir ticaret veya imalat faaliyetinde bulunmayan, aynı zamanda da genellikle sınır ötesi merkezlerde kurulan şirketlerdir. Bu şirketler, sadece kağıt üzerinde vardır. Bu şirketlerin kurulmasındaki amaç, ayırıştırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinde geçirilmesi suretiyle inceleme anında takip edilmesini zorlaştırmaktır. Birçok sınır ötesi merkezde hayali bir şirket kurmak için birkaç yüz dolar yeterli olmaktadır²⁹.

Paravan şirketlerde aklama iki şekilde yapılmaktadır: Birincisi, paravan şirketi çok kâr eden bir şirket gibi göstermektir. Bu durum halinde esasen hiç var olmayan ama kağıt üzerinde ortaya çıkarılan kârın yerine kasaya kanun dışı faaliyetlerden elde edilen karapara konularak yüksek kâr beyan edilmektedir ve yine karapara vergilendirilmek suretiyle yasallaştırılmaktadır. İkinci yol da, paravan şirketin diğer şirketler gibi, her türden taşınır ya da taşınmazı satın alması ve aklamayı böylece gerçekleştirmesidir³⁰.

6. Online Bankacılık

Karapara aklamanın dünyada yeni gelişen trendi, kullanıcıya geniş anonimlik imkanı sunan ve kimliğini belli etmeyen internet bankacılığıdır³¹. Bilindiği üzere internet aracılığıyla modern yöntemler kullanılarak global ödeme ağları kullanılabilir. Bu yeni ödeme araçları geleneksel işlemlerden farklı olarak olumsuz anlamda yeni metotları da beraberinde aklama sürecine dahil edebilmektedir.

²⁸ Alparslan Çalışkan, “Karapara Aklama Yöntem ve Tipolojileri ile Bu Amaçla Kullanılan Sektörler”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınları, Ankara, 2008, s.264.

²⁹ Sedat Güner, **Organize Suç Örgütleri Karapara ve Aklanması**, Bilgi Yayınları, Ankara, 2003, s.267.

³⁰ Sacit Yılmaz, **Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu**, Dumlupınar Üniversitesi, İktisat Ana Bilim Dalı, Kütahya, 2006, s.17.

³¹ MASAK, “Aklama Yöntemleri”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm#>, (09.12.2010).

Dolayısıyla para aklama ve terörizmin finansmanı gibi suçlarda bu sistemleri kullanan karapara aklayıcılar, yüksek miktarda işlem yapabilmekte ayrıca da yine hızlı bir şekilde de para miktarlarını ayarlayabilmektedir³².

Yine EFT gibi fon aktarımına izin veren sistemler yoluyla da aklanan para miktarına ve işlem sayısına bakıldığında, günümüzde EFT yoluyla her gün global bazda 1 trilyon doların üzerinde 500.000 civarında havale işlemi yapılmaktadır³³.

7. Hayali İhracat-Sahte Fatura

Bu yöntemde, olduklarından düşük veya yüksek gösterilen ithalat ve ihracat faturalarıyla, yüksek gösterilen aradaki fark karaparayı açıklamak için kullanılmaktadır. Aklama suçunu işleyen kişi, yasadışı yollardan sağladığı karaparayı kullanarak kazandığı ülkede ve göndereceği ülkede birer şirket satın alarak veya yeni bir şirket kurarak, fonların gönderildiği şirkete mal ya da hizmet siparişi vermektedir. Bu durumda iki imkan söz konusudur; birincisi; faturalı mal ve hizmetlerin miktarını veya bu mal ve hizmetlerin değerini fazla göstermek, ikincisi de fatura tutarını aklanan tutara karşılıklı gelecek şekilde sahte faturalar göndermek. Birinci seçeneğin ortaya çıkarılması nispeten çok zor olduğundan aklayıcılar daha çok bu yöntemi tercih etmektedir³⁴.

8. Oto-Finans Borç Yöntemi

Bu yöntemde kıyı bankacılığı olan yerlere ulaştırılan karapara, paranın sahibine kredi olarak geri dönmektedir. Şöyle ki; karapara aklayacak kişi off-shore merkezine gider ve karaparayı burada faaliyet gösteren bir banka hesabına aktarır. İzleyen aşamada ise kendi ülkesindeki herhangi bir bankaya başvurarak, dışarıdaki bu parayı teminat göstermek suretiyle kredi talebinde bulunur. Ya da herhangi bir kişinin üzerine açılan hesaptaki parayı kefilî benim diyerek teminat olarak gösterir, bunun üzerine bu krediyi kendisine alır. Kredisini de ödeme süresi geldiğinde, aldığı parayı bankaya geri ödemez. Krediyi veren banka da bu teminat gösterdiği (off-shore merkezdeki) bankasındaki

³² Emery Kobor, "Money Laundering Trends", **United States Attorneys' Bulletin**, Volume: 55, Number: 5, Eylül, 2007, s.14.

³³ Sedat Yetim, **Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi**, Nesil Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.93.

³⁴ Dül Danzanjamts, **Karapara Aklama ile Mücadelede Uluslararası Boyut**, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Polislik Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s.27.

parasını haciz etmek ister ancak edemez. Böylelikle bu durumda kişinin karaparası aklanmış olarak ortaya çıkmaktadır³⁵.

Böylece karapara aklayıcının yatırımı ile birlikte suç geliri de aklanmış olup, yasal bir görünüme kavuşur

9. Casino-Kumarhaneler

Casinolar-kumarhaneler aracılığıyla aklamada ise karapara aklayıcıların elinde bulunan nakitler, casinolardan fiş almak için kullanılmakta fakat hiç kumar oynanmamakta veya çok az oynanmaktadır. Fişler, casinodan alınan çeklerle değiştirilmektedir. Bu çekler, daha sonra normal bir bankaya yatırılarak, çek bedelleri buradan başka bir ülkeye transfer edilmekte ya da emlak alımında da kullanılmaktadır. Diğer taraftan karaparalar doğrudan da casinoya verilebilmekte ve karşılığında komisyondan sonra kalmış olan para, kumar kazancı olarak düzenlenen çeklere çevrilebilmektedir. Gerçekleşen bu her iki durumda da; gayrimeşru kaynağa sahip olan bu paralar kumar kazancı gibi gösteriler ve böylece yasal hale getirilebilmektedir³⁶.

10. Tabela Bankaları

Herhangi bir ülkede fiziksel bir adresi, en az tam gün görev yapan bir çalışanı bulunmayan, bankacılık işlemleri ve kayıtları açısından resmi bir otoritenin denetimine ve iznine tabi olmayan kuruluşlar tabela bankaları olarak adlandırılmaktadır. Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi ve bankacılık işlemleri açısından kabul edilebilir nitelikte düzenlemelere ve denetim prosedürlerine tabi muteber olmayan bu bankalara müşteri olarak kabul gidilmesi, dolaylı veya doğrudan işlemlerine aracılık edilmesinden aklanmanın önüne geçilmesi açısından kaçınılmalıdır³⁷.

³⁵ Mavral, a.g.e., s.82.

³⁶ Ramazan Başak; **50 Soruda Karapara ve Karapara Aklamının Önlenmesi**, TBB Yayınları, Yayın No: 206, Ankara, 1998, s.7.

³⁷ TBB, **Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu**, Eylül 2005, s.9.

11. Ülke Dışına Nakit Kaçırılması

Aklama yöntemlerinden bir diğeri de paranın ülke dışına nakit haliyle kaçırılmasıdır. Paranın fiziki anlamda ülke dışına nakit olarak kaçırılmasında üç temel yöntem kullanılmaktadır³⁸:

- Fiziki taşınması,
- Finansal sistemin aracılığıyla,
- Ticarete konu mal veya hizmete ait dökümanların yanıltıcı şekilde değiştirilmesidir.

Aklanan paranın kaynağının gizlenmesi ve kayıtlı ekonomiye dahil edilmesi amacıyla paranın yer değiştirilmesinde kullanılan bu temel üç yöntemlerden her biri vasıtasıyla her yıl ciddi miktarlarda para yer değiştirmektedir. Genelde uzun yıllar ilk iki yöntem üzerinde durulmuştur. Ticaretin finansmanı konusunda ilgili detaylı bir çalışma yapılmamış fakat, diğer yöntemlerle ilgili devletlerin belli yöntemler üzerinde odaklanması ve tedbirler alması ile aklayıcıların diğer metotları kullanmaya yöneldiklerini göstermektedir³⁹.

III. KARAPARA ve KAYITDIŞI EKONOMİ İLİŞKİSİ

Karapara aklamayla kayıtdışı ekonomi aynı olgular gibi düşünülmektedir. Bu iki kavramın aynı anlam ifade ettiği düşünülse de aralarında birçok fark bulunmaktadır.

Bu iki kavramın arasındaki farklılıkların anlaşılabilmesi için öncelikle tanımlarına bakıldığında; karapara kavramı en geniş tanımıyla yasadışı faaliyetlerden elde edilen her türlü kazançtır⁴⁰. Kayıtdışı ekonomini ise yasal ya da yasal olmayan faaliyetler sonucu elde edilen gelirlerin meşru otoritelere bildirilmemesi ya da yasal kağıtlar, hesaplamalar üzerinde oynamalar ve düzeltmeler yaparak gelirlerin olduğundan az gösterilmesidir. Kayıtdışıdaki amaç yasal olarak elde edilmiş olan kazanımların vergiden kaçırılmak istenmesidir⁴¹.

Kabul edilen bu tanımlar kapsamında kayıtdışı ekonomi ve karapara arasındaki farklar şunlardır⁴²:

³⁸ Tahir Cem Berik, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Açısından Dış Ticaret İşlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010, s.87.

³⁹ Berik, **a.g.m.**, s.87.

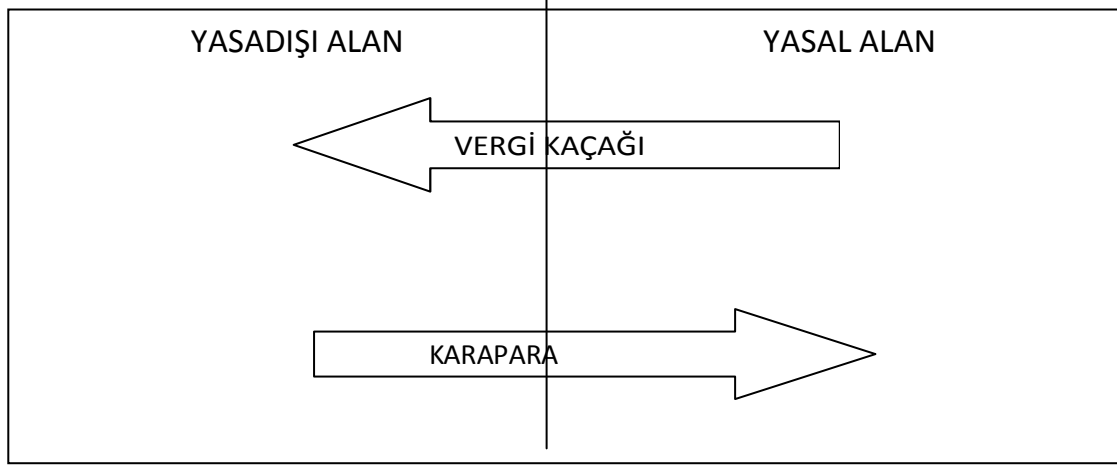
⁴⁰ Simser, **a.g.m.**, s.294.

⁴¹ Süleyman Aydın, Yakup Yılmaz, **Yolsuzluk ve Mali Suç**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.262.

⁴² Aydın, Yılmaz, **a.g.e.**, s.263.

- Karaparanın kazanımı tamamen yasadışı faaliyetlere dayanır iken kayıtdışı ekonomide ise faaliyetlerinin büyük bir kısmı hatta neredeyse hepsi yasaldir. Yani burada ifade edilmek istenen paranın kazanılma biçimidir.
- Karaparada temel amaç yasadışı kazanılmış paranın yasal bir şekilde kazanılmış olarak gösterilmesidir. Diğer yandan ise kayıtdışı gelir elde edenlerin amacı vergiden kaçınmaktır. Onların kazandığı para legal yollardan elde edilir.
- Kayıtdışı ekonomide bireysel faaliyetler mevcut iken, karapara örgütlü faaliyetler kapsamındadır.

Şekil 1: Karapara ve Kayıtdışı Ekonomi Arasındaki İlişki

Kaynak: Kuntay Çelik, Selen Işıl Koçağra, Kadir Güler, **Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, Masak Yayın No:1, Ankara, 2000, s.14.

Kayıtdışı ekonomi ve karapara arasındaki ilişkiyi gösteren yukarıdaki şekle göre de kayıtdışı ekonomi ve karaparanın birbirinden farklı kavramlar olduğu görülmektedir. Ancak, karapara ile kayıtdışı ekonomi arasındaki paralellik söz konusudur. Çünkü karapara aklayıcılar, aklama faaliyetinde bulunmak için kayıtdışı ekonominin yaygın olduğu ülkeleri tercih etmektedirler. Kayıtdışı ekonominin genel olarak yaygın olduğu bir ülkede karaparanın aklanması da daha kolay olmaktadır.⁴³

IV. KARAPARA AKLAMANIN EKONOMİK YAPI ÜZERİNDE ETKİLERİ

Küreselleşme ve ekonomik girişimlerle birlikte ülkeler arasında siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler devlet sınırları ortadan kalkmış, ülkeler giderek birbirine daha çok bağımlı hale gelmiştir. Dolayısıyla bir ülkede oluşan olumlu veya olumsuz bir durum, kolaylıkla başka ülkeleri de etkiler hale gelmiştir.

⁴³ TBB, a.g.e., 2003, s.6.

Karapara aklayıcılar ülke seçimleri yaparken ülkenin, karapara aklama ile ilgili düzenlemelere sahip olmaması, banka veya müşteri sırrına sahip olmayan bankacılık sistemi, büyük miktarda nakdin dikkat çekmeyeceği nakit bazlı bir ekonomik sistem, şirket kurmanın kolay olması, ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınmamış olması gibi birçok unsura bağlı olarak ülke seçimlerini yaparlar. Bu nedenle karaparanın büyük miktarlarda giriş ve çıkışları, hareket gören ülkede para talebinde dalgalanmalara yol açacaktır. Bu dalgalanmalar önceden öngörülemez olduğundan de para politikasının başarısızlığa uğraması muhtemeldir⁴⁴. Ayrıca yine ekonomik suçların olduğu bir piyasada, rekabetçi bir ekonomiden ve iş ahlakından bahsetmek mümkün olmayacaktır⁴⁵.

Aklamanın sonucunda ortaya çıkan finansal istikrarsızlıklar reel ekonomiyi olumsuz anlamda etkilemektedir. Aklama faaliyetinin yoğun olarak yaşandığı ülkeyi, özellikle yabancı girişimciler daha az yatırımda bulunacaklardır. Bu durum yatırım oranını azaltarak, uzun vadede, sürdürülebilir büyümenin düşmesine neden olur⁴⁶. Peter James Quirk 1996 yılındaki çalışmasında, karapara aklama ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 1983-1990 yılları arasındaki verilere dayanılarak yapılan çalışmada, suçtan elde edilen gelirler arttıkça, yıllık GSMH büyümesinde önemli düşüşler olduğu sonucuna ulaşılmıştır⁴⁷. Yine Quirk tarafından başka bir çalışmada, Interpol (International Criminal Police Organization) verileri kullanılarak 19 sanayileşmiş ülke ekonomisi incelenmiş, yasadışı faaliyetlerdeki %10'luk bir artışın, para talebinde % 10'luk bir düşüşe neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır⁴⁸.

Devletlerin en önemli gelir kaynağını oluşturan vergi ile karapara arasındaki ilişkiye bakıldığında şu sonuç ortaya çıkmaktadır. Karapara aklanıncaya kadar yasal sistemin içerisine girmeye ve aklanmaya, aklanma sonrasında ise yasal sistemin dışında tutulmaya çalışılır. Bu durum şöyle açıklanabilir; ülke içerisine aklanmış olarak dönen para, her türlü değer kaybettiren faaliyetlerden uzak tutulmak istenecektir. Bu durumda

⁴⁴ İnönü Akgün Alp, "Paranın Karası, Karaparanın Makroekonomik Etkileri", **Maliye Dergisi**, Ağustos 2000, s.1-2.

⁴⁵ Genç Osman Yaraşlı, "Mali Suçlar ve Takibi", **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, TOBB Yayın No : 2005 - 25, 30 Nisan - 1 Mayıs 2005, s.269-271.

⁴⁶ Ergin Ergül, "Karapara Aklamayla Mücadelenin Nedenleri ve Suç Politikası", <<http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/karapara.htm>>, (10.10.2010).

⁴⁷ Quirk, **a.g.m.**, s. 9.

⁴⁸ P. Jamer Quirk, "Money Laundering: Muddying the Macroeconomy", **Finance and Development** 34, Mart 1997, s.8.

aklanan para, gerekli vergi planlamaları düşünülerek verginin düşük olduğu alanlara yöneltilir ya da kayıtdışı faaliyetlere yönlendirilir. Bu da devletin vergi gelirini kötü yönde etkiler⁴⁹.

Ülkeler ve finansal sistemler için önemli bir tehdit unsuru olan suç gelirlerinin aklanmasının yukarıda sayılan olumsuz ekonomik etkilerine diğer şu durumlar da eklenebilir⁵⁰: Devletlere, kişilere, kurumlara prestij kaybettirir, güvensizlik ve istikrarsızlık ortamını ortaya çıkarır, kanunlara uyan ve dürüst yatırımcılara zarar verir, siyasal, adli, finansal ve sosyal kurumlara verilen önemi azaltır, sahteciliği, rüşveti besler, birey ve toplumların huzurunu tehdit eder.

⁴⁹ Murat Yıldırım, “Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 9, Sayı: 1, 2007, s.565.

⁵⁰ Çakır, **a.g.m.**, 2010, s.68.

İKİNCİ BÖLÜM

KARAPARANIN EKONOMİK BOYUTU ve ÖNLENMESİNE YÖNELİK ULUSLARARASI GİRİŞİMLER ve SÖZLEŞMELER

Günümüzde karapara ve aklamanın ulusal anlamda ekonomik, politik, sosyal ve ahlaki önemi olabildiği gibi, uluslararası nitelikli etkileri olan yasadışı faaliyetler neticesindeki bir dizi işlemin devamı da olabilmektedir⁵¹.

Bu anlamda dünyada aklanan paranın ekonomik boyutu ve devamında da Avrupa Birliği (AB), BM gibi uluslararası oluşumların karapara ile mücadeledeki rolleri ve uluslararası anlamda karapara ile mücadele eden kuruluşların yapısı ve tavsiyeleri incelenecektir.

I. KARAPARAYA KARŞI ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER ve GİRİŞİMLER

Dünyanın neresinde olursa olsun, herhangi bir bölgedeki suç ve suç unsurunun tetiklediği bir mali kriz, adeta bir kelebek etkisi oluşturarak tüm dünyaya yayılmasına yol açar. Bu nedenle, bu durumdan etkilenen ve etkilenme olasılığı bulunan devletlerin, suçların ve suç gelirlerinin önlenmesi amacıyla ulusal ve uluslararası hukuk düzenleme yapmalarına yol açmıştır⁵².

A. Birleşmiş Milletler'in Aklama ile Mücadelesi

Birleşmiş Milletler, dünya barışını sağlamak ve uluslar arasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliğini sağlamakla birlikte örgütün, suç ekonomisi ve karaparayla mücadele amacıyla oluşturduğu kanunlar ve anlaşmalar başlık altında incelenmiştir.

1. Viyana Konvansiyonu

Viyana Konvansiyonu olarak anılan Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi 19 Aralık 1988 tarihinde ülkelerin imzasına açılmış

⁵¹ Yetim, **a.g.e.**, s.1.

⁵² Ergin Ergül, “Küresel Köyde Yolsuzluk”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı: 50, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/50/7.html>>, (12.10.2010).

ve Kasım 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁵³. Türkiye, 20 Aralık 1988 tarihinde sözleşmeyi imzalamış, 22 Kasım 1995 tarih ve 4136 sayılı Kanunla da kabul etmiştir⁵⁴.

Sözleşmeyle uyuşturucu ve psiko trop madde kaçakçılığı ile uluslararası anlamda daha da etkin bir mücadele sağlanması için imzalayan taraf devletlerarasındaki işbirliğinin artırılması amaçlanmıştır. Sözleşmede, uyuşturucu maddelerin üretimi, satışı, ithali ve ihracından elde edilen malvarlığının yasadışı kaynağını gizlemek, olduğundan farklı göstermek gibi fiillerin, sözleşmeyi imzalayan her ülke tarafından suç olarak düzenlenmesi ve suç sayılması istenmektedir. Bu yönüyle Viyana Konvansiyonu karaparanın aklanmasıyla mücadelede ilk uluslararası sözleşme olması bakımından önem arz etmektedir⁵⁵.

Sözleşmede öncül suç veya karapara tanımı yapılmış; ayrıca, “Suçlar ve Yaptırımlar” başlıklı 3. Maddede, sözleşmeyi imzalayan taraf ülkelere sözleşmede sayılan fiillerin suç olarak ihdas edilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (a) alt bendinde aklama açısından “öncül suç” olarak ifade edilebilecek uyuşturucu ve psiko trop maddelerinin neden olduğu suçlar belirtilmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (b) alt bendi ile (c) alt bendinin (i) başlıklı paragrafında ise karaparanın aklanması suçu olarak nitelendirilebilecek suça kaynaklık eden fiiller belirtilmiştir; bu fiiller⁵⁶: a. Herhangi bir malvarlığının sözleşmede sayılan suçlardan birinden veya bu suçlara iştiraktan kaynaklandığını bilerek, malvarlığının yasadışı kaynağının gizlenmesi, olduğundan farklı gösterilmesi ve suçun işlenmesine karışmış kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla güderek malvarlığının başka bir malvarlığına dönüştürülmesi veya bu mal varlığının devredilmesi, b. Sözleşmede sayılan suçlardan birinden veya bunlardan birine iştiraktan kaynaklandığını bilerek, malvarlığının kaynağının, yerinin, hareketinin, gerçek sahibinin gizlenmesi veya da olduğundan farklı olarak gösterilmesi, c. Ülkelerin anayasaları ve hukuk sisteminin temel kavramları saklı kalarak, sözleşmede sayılan

⁵³ Hasan Karaal, **Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Bildirimler**, Masak Yayınları, Yayın No: 15, Ankara, 2009, s.8.

⁵⁴ Oktay Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2008, s.20.

⁵⁵ Karaal, **a.g.e.**, s.8.

⁵⁶ Hasan Aykın, “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, Sayı: 25, Mayıs 2007, s.35.

suçlardan ya da bu suçlara iştirakten kaynaklandığını bilerek, bu malvarlığına sahip olunması ya da kullanılması.

Diğer yandan bankacılıkta mevcut sır saklama yükümlülüğü nedeniyle bankalardan istenilen bilgilerin ve belgelerin verilmemesi belirtilerek, sözleşmeye taraf devlet mahkemelerinin veya diğer yetkili makamlarının, bankalardan mali ve ticari raporları almaları için yetkili kılınmaları istenmiştir⁵⁷.

2. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı

1991 yılında kurulan ve Merkezi Viyana olan UNCD, Uyuşturucu maddelerle mücadelede üye ülkelerin imzaladıkları uluslararası sözleşmeleri uygulamalarına yardımcı olmak amacıyla oluşturulan bir BM kurumudur. Kurum, yasadışı maddelere karşı istek ve talebin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapmakta, uyuşturucu madde bağımlılarının tedavisi, rehabilitasyonu ve tekrar topluma kazandırılmaları için çeşitli yardımlar sağlamaktadır⁵⁸.

1997 yılında UNCD'nin karapara aklama ile ilgili rolü, Aklama ile Mücadele Küresel Programının (Global Programme Against Money-Laundering) oluşturulması ile genişlemiştir. Söz konusu programın yürütülmesinde, UNCD'nin Kanun Uygulama, Organize Suç ve Karapara Aklama ile Mücadele, Suç Gelirleri ve Terörün Finansmanı birimleri sorumlu kılınmıştır. 1998 yılında birimlerin yetkileri BM Genel Kurulunda kabul edilen bildiri ile daha da artırılarak birimin yetki alanı sadece uyuşturucu ile ilgili suçlardan tüm ciddi anlamdaki suçları kapsar bir duruma getirilmiştir⁵⁹.

⁵⁷ Banu Saatçi, “Karaparanın Aklanması-Uluslararası Girişimler”, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=33>>, (15.11.2010).

⁵⁸ Süleyman Aydın, “Karapara Aklama ile Mücadele ve Uluslararası Enstrümanlar”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınları, Ankara, 2008, s.212.

⁵⁹ Hasan Aykın, **Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu**, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 2010/406, 2010, s.112-113.

3. BM Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu (CCPC)

CCPC 1992 yılında oluşturulan komisyon aşağıdaki görevleri yerine getirmektedir⁶⁰:

- BM üyelerine suçun önlenmesi ve ceza adaleti alanında politika belirlenmesi konusunda rehberlik etme,
- BM suçun önlenmesi programının uygulanmasını geliştirme ve gözleme,
- Suçun önlenmesi konusunda bölgesel ve bölgeler arası kuruluşların faaliyetlerin koordine etme,
- Üye devletlerin faaliyetlere desteğini sağlama,
- Suçun önlenmesi ile ilgili BM Kongresini hazırlama.

40 üye ile çalışmalarına devam eden komisyon üyelerinin 12 tanesi Afrika, 9 tanesi Asya, 4 tanesi Avrupa Devletleri ve diğer devletlerden olmak üzere 3 yıllık süre için seçilir. Türkiye ise CCPC üyesi olmaması nedeniyle, toplantılarına sadece gözlemci pozisyonunda katılabilmektedir⁶¹.

4. Palermo Konvansiyonu

Palermo Konvansiyonu olarak anılan, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi, organize suçlarla mücadele edilmesini öngören ilk uluslararası düzenlemedir. BM Genel Kurulu 15 Kasım 2000’de konvansiyonu kabul edilmiş, 12-15 Aralık 2000 tarihinde ise Palermo’da imzaya açılmıştır⁶².

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesinin amacı; sınıraşan örgütlü suçların önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğinin geliştirilmesini sağlamaktır⁶³.

Sözleşmenin “Karapara Aklamayla Mücadele Önlemleri” başlığını taşıyan 7’nci maddesinde ise her taraf devletin şu hususlarda tedbir almaları gerektiği belirtilmiştir.⁶⁴;

- Bankalar ve diğer mali kuruluşlar ile mali olmayan diğer kuruluşlar için kapsamlı bir iç düzenleme ve denetleme sisteminin oluşturması,
- Karapara aklama suçuna dair bilginin toplanması, analizi ve iletilmesi için ulusal bir merkez olarak bir mali istihbarat biriminin kurulması,

⁶⁰ Çelik vd., **a.g.e.**, s.156.

⁶¹ Çelik vd., **a.g.e.**, s.156.

⁶² Aykın, “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar”, s.36.

⁶³ Aykın, **a.g.e.**, s.106.

⁶⁴ Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, s.21-22.

- Nakdin ve nakit yerine geçen değerlerin sınırları içindeki dolaşımının denetlenmesi ve izlenmesi,
- Düzenleyici ve denetleyici bir iç sistem kurarken, bölgesel, bölgelerarası organizasyonların karapara aklamaya karşı girişimlerini rehber olarak kullanması,
- Karapara aklamayla mücadelede adli, idari ve mali kapsamda düzenleyici kurumlar arasındaki uluslararası işbirliğini geliştirmesi.

Karapara aklama suçuyla beraber organize suç örgütlerine katılma, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçlarına ilişkin hükümler içeren sözleşme olup bu özelliği ile yine sınır aşan organize suçlarla mücadeleyi öngören ilk uluslararası sözleşme olma özelliğini taşımaktadır⁶⁵.

5. BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi

Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (United Nations Convention Against Corruption) 10 Aralık 2003'da imzaya açılmıştır ve Türkiye sözleşmeyi BM üye ülkeleriyle aynı tarihte imzalamıştır. Sözleşmenin giriş bölümünde karapara aklamının örgütlü suçlar, ekonomik suçlar ve yolsuzlukla olan yakın ilişkisine dikkat çekilmiştir. Sözleşmenin "Terimler" başlıklı 2. maddesinde *suç geliri, öncül suç, kontrollü teslimat* tanımları yapılmıştır. Sözleşmenin 14. maddesinde "Karapara aklama ile mücadele önlemleri" başlığı uyarınca üye her taraf devlet⁶⁶;

- Genel olarak karapara aklamının her biçimini önlemek ve tespit etmek için her ülke yetkisi dâhilinde, para ve kıymetlerin transferi için resmî veya gayri resmi hizmet veren gerçek veya tüzel kişiler dâhil olmak üzere, bankalar ve bankalar dışındaki malî kuruluşlar ve uygun olan hallerde, özellikle karapara aklamaya müsait diğer kurumlar için kapsamlı bir düzenleyici ve denetleyici bir iç sistem oluşturacaktır. Bu sistem de müşterinin yararlanıcı hesap sahibinin kimliğinin tespitini, kayıt tutulmasını ve varsa şüpheli işlemlerin bildirilmesini zorunlu kılacaktır.
- Karapara aklamayla mücadeleye görevlendirilmiş idari makamlar, düzenleyici makamlar, kolluk makamları ve diğer makamların ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği yapma ve bilgi değişiminde bulunma olanağına sahip olmalarını sağlayacak ve bu amaçla, muhtemel karapara aklamaya ilişkin bilginin toplanması, bilginin dağıtılması için ulusal bir merkez olarak hizmet verecek bir mali istihbarat biriminin kurulmasını değerlendirecektir.

⁶⁵ Karaal, **a.g.m.**, s.117.

⁶⁶ Aykın, **a.g.e.**, s. 110.

B. Avrupa Konseyi

Temel görevi insan hakları, demokrasi gibi olguları savunmak olan Avrupa Konseyi'nin karapara ile mücadele amacıyla almış olduğu tavsiye kararları şu şekildedir.

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (80) 10 sayılı Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 27 Haziran 1980 tarihinde, 1977-1980 yılları arasında karaparanın aklanmasıyla ilgili olarak yaptığı çalışmaların bir sonucu olan “Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferine Karşı Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararı” kabul edilmiştir. Komitenin tavsiye Kararında “uç kaynaklı fonların bir ülkeden diğerine transferi ve ekonomik sisteme girerek aklanması süreci, ciddi problemler neden olmakta, başka suçların işlenmesini teşvik etmekte ve olayın ulusal ve uluslararası düzeyde yayılmasına sebep olmaktadır” ifadesine yer verilmiş, üye ülke hükümetlerine bankacılık sisteminde karaparanın aklanmasını önlemek üzere alınabilecek bazı yeni tedbirler önerilmiştir. Önceden gereken önem verilmeyen bu Tavsiye Kararından, Mali Eylem Görev Grubu'nun (FATF) tavsiyelerinin hazırlanması ve Avrupa Topluluğu Direktifinin oluşturulmasında yararlanılmıştır⁶⁷.

Tavsiye Kararında, karaparanın bankalar aracılığıyla aklanmasının önlenmesi için bankacılık sistemine ilişkin olarak önlemler getirilmiştir. Bunlar; “karaparanın aklanmasında bankaların kullanılmasının önlenmesi için bankaların müşterilerinden resmi bir belgeye dayanan kimlik bilgileri almaları, kiralık kasaları sadece tanıdıkları veya güvendikleri kişilere kiralamaları, suç konusu oluşturması nedeniyle seri numaraları kayıtlı paralar üzerinde rezerv oluşturmaları ve çalışanlarına özellikle müşteri kimlik bilgilerinin kontrolü ve suçlu davranışları konusunda gerekli eğitimi vermeleri”, alınması gerekli önlemler olarak sayılmışlardır⁶⁸.

2. Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme

1987 yılında Avrupa Konseyi yaptığı toplantıyla, suç kaynaklı kazançların aranması, zapt ve müsadere edilmesi hakkında üye ülkelerin ceza hukuklarının araştırılması ve gerekirse de yeni düzenlemelerin getirilmesi için bir komite

⁶⁷ KOM, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 30, Yıl: 1999, s.5-6.

⁶⁸ Saatçi, **a.g.m.**, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=33>>, (15.11.2010).

kurulmuştur. 8 Kasım 1990 tarihinde yapılan çalışmaların sonucu imzaya açılan Strazburg konvansiyonu, 1 Eylül 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁶⁹.

Sözleşme, Viyana Sözleşmesinin hazırlanışında bu konvansiyonun bazı problemlere hiç veya olduğu kadar değinilmediğinden veya çözümünü taraflar arasındaki ikili veya çoklu anlaşmalara bıraktığından hareketle daha katı yükümlülüklerin uygun olacağı, karapara kaynağının sadece uyuşturucu maddelerden oluşmadığı, karaparanın kaynağını oluşturan başkaca faaliyetlerin de olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Avrupa Konseyi tarafından, uluslararası işbirliği için öncelikle karaparanın izlenmesi, aranması, araştırılması, yakalanması ve müsaderesine ilişkin konularda ilave hükümlere ihtiyaç bulunduğu belirtilerek ülkelerin imzasına açılmıştır⁷⁰.

Sözleşmede aklama suçu aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır⁷¹:

- Bir mal varlığının suç neticesinde elde edilen gelir olduğunu bilerek, durumun yasa dışı kaynağını gizlemek veya değiştirmek veya suçun işlenmesine karışan birinin eylemlerinin hukuki sonuçlarından kurtulmasına yardım etmek amacıyla mal varlığının değiştirilmesi veya başka bir yere nakledilmesi,
- Herhangi bir mal varlığının suçtan dolayı olduğu bilinerek, gerçek niteliğini, hareketini bu mal varlığıyla ilgili hakları veya sahipliğini gizlemek veya değiştirmek ve her taraf devletin kendi ülkesindeki anayasal prensiplerine ve hukuk sisteminin temel esaslarına bağlı olmak kaydıyla,
- Bir mal varlığının alındığı tarihte suçtan hasıl olduğunu bilerek, böyle bir mal varlığının bulundurulması veya kullanılması,
- Bu maddeye göre tespit edilen suçlardan birinin dahi olsa işlenmesine katılma veya işlenmesi için teşekkül kurma, teşebbüs ve yardım etmek ve tavsiyede bulunmak.

Sonuç olarak sözleşmede uluslararası işbirliği önemli bir yer tutmaktadır. Bu konudaki en büyük gösterge, 44 maddelik sözleşmenin 29 maddesi uluslararası işbirliğine ayrılmış olmasıdır⁷².

Konvansiyon, ülkemizce 27 Eylül 2001 tarihinde imzalamıştır. Yine 16/6/2004 tarihli 5191 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuştur. 30/07/2004 tarih ve

⁶⁹ Demir, **a.g.t.**, s.146.

⁷⁰ Yetim, **a.g.e.**, s.193.

⁷¹ İbrahim Yumuşak, “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 5, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=35>>, (18.07.2010).

⁷² Aykın, “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar”, s.37.

2004/7712 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır, 25570 sayı ve 01/09/2004 tarihiyle Resmi Gazete’de yayımlanmıştır⁷³.

3. Terörizmin Finansmanı ve Suçtan Elde Edilen Gelirleri Aklanması, El Konulması ve Müsaderesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi

141 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesini genişleten 198 sayılı Sözleşme, 16 Mayıs 2005 tarihinde imzaya açılarak, terörün finansmanı ile mücadele tedbirlerini de içerecek şekilde genişletmiş, daha kapsamlı hale getirilmiştir. Sözleşme, terörün finansmanı için kullanılan mal varlığının veya finansmanı neticesinde elde edilen gelirin araştırılması, takibi, tespiti, dondurulması, el konulması ve müsadere edilmesi ve bu kapsamda en geniş biçimde uluslararası anlamda etkili işbirliğinin gerçekleştirilmesini öngörmektedir⁷⁴.

198 sayılı sözleşme, hem karapara aklama ve hem de terörün finansmanı ile mücadele tedbirlerini bir bütün halinde sunan tek uluslararası belge niteliğini taşımaktadır. Sözleşmeyi ülkemiz 28.03.2007 tarihinde imzalamıştır⁷⁵.

C. Avrupa Birliği (AB)

1951 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda'nın imzaladığı Paris Antlaşmasıyla kurulan ve ilk kuruluş adı Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu olan birlik, Avrupa'yı genişleme ve bütünleşme süreçlerinden geçerek günümüzde ortak para biriminden, tarım ve göç politikalarına kadar pek çok alanda ortak politikalar uygulayan 27 üyeli bir Birlik haline gelmiştir⁷⁶.

Avrupa Birliği, aklamayla mücadele örneği olarak ilk kez, “Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki” Avrupa Birliği Konsey Direktifini 10 Haziran 1991 tarihi itibariyle onaylayarak kabul etmiştir⁷⁷. Direktifin oluşum nedenleri arasında, şimdiye kadar topluluğun karaparanın aklanması konusunda herhangi bir girişimde bulunmaması, üye devletlerin kendi mali sistemlerini korumak amacıyla, tek pazarın tanımı dışındaki önlemler almalarına yol açabilmesi ihtimali sayılabilir. Yine topluluk düzeyinde eşgüdümü ve uyumu sağlayan belirli

⁷³ Aykın, **a.g.e.**, s.116.

⁷⁴ Karaal, **a.g.m.**, s.118.

⁷⁵ Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, s.25.

⁷⁶ Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS), “AB'nin Genişlemesi”, <<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=109&l=1>>, (28.01.2012).

⁷⁷ Çelik vd., **a.g.e.**, s.150.

önlemlerin benimsenmemesi durumunda, para aklayanlar suç oluşturan faaliyetlerini kolaylaştırmak için, bütünleşik mali alan kapsamında olan sermaye hareketi özgürlüğünden ve mali hizmet sunma özgürlüğünden yararlanabilecekleri ihtimali direktifin oluşum nedenleri arasındadır⁷⁸.

Konseyin direktifinde karaparanın aklanması fiilinin öncül suçu oluşturan uyuşturucu suçları kapsama alınmış, ayrıca aşağıda sıralanan konularda da düzenleme yapılmıştır⁷⁹:

- Üye ülkelerin karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda gereken her türlü düzenlemeleri yapmaları,
- Ülkelerarası alanda işbirliği,
- “Müşterini Tanı” ilkesi çerçevesinde kimlik tespiti ve riskli müşterilerin belirlenmesi,
- 15000 Euro ve üzerindeki bir işlem veya bu işlemle bağlantılı görülen işlemlerde kimlik tespiti zorunluluğu,
- Mali kuruluşlarının şüpheli işlem bildirimlerine özel önem göstermeleri ve gerektiği takdirde talep edilen işlemi gerçekleştirmemeleri, haklarında yetkili makamlara bilgi verilen müşterilerini bu konudan haberdar etmemeleri,
- Denetimler esnasında karapara aklamaya dair herhangi bir bulgu elde edilmesi durumunda bunun yetkili makamlara bildirilmesi,
- Finansal kurumların bünyesinde gerekli iç kontrol sistemlerini ve programlarını oluşturmaları,
- Mali kurumlarının çalışanlarının yetkililere konu ile ilgili olarak iyi niyetle bilgi vermelerinin, sır saklama yükümlülüğünün ihlali anlamına gelmeyeceği belirtilmiştir.

Yine bu düzenlemeler, ülkemiz de dahil olmak üzere AB üyesi olmayan ülkeler için aklamaya karşı önlem almalarında bir referans olmuştur. Topluluk müktesebatının önemli bir parçası olan AB karapara aklamayla mücadele kuralları gerek birliğe aday ülkeler ve gerekse bu alanda AB ile birlikte çalışan diğer ülkeler için birtakım standartları belirlemektedir⁸⁰.

19 Kasım 2001 tarihinde ise Finansal Sistemin Karapara Aklama Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Dair 91/308 sayılı Direktifi Değiştiren 2001/97 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi onaylanarak, karapara aklama ile

⁷⁸ TBB, **Finansal Sistemin Para Aklama Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin 10 Haziran 1991 Tarihli Konsey Direktifi**, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (12.12.2010).

⁷⁹ Mavral, **a.g.m.**, s.121-122.

⁸⁰ Ergin Ergül, “Uluslararası Hukukta Karapara Aklamayla Mücadele”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı: 42, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/42/6.html>>, (12.10.2010).

mücadele kapsamındaki öncül suçları, sadece uyuşturucu suçları ile sınırlı tutmamış, organize ve yolsuzluk suçları, sahtecilik suçları olarak genişletmiştir⁸¹.

26 Ekim 2005 tarihli, 2005/60/EC sayılı Mali Sistemin Karaparanın Aklanması ve Terörün Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki AB Direktifi ile de 91/308 sayılı Direktif yürürlükten kalkmış ve bu direktif yürürlüğe girmiştir. Direktifin getirdiği en büyük yeniliklerden biri, direktifte sayılan bütün önleyici tedbirlerin sadece aklama ile sınırlı tutulmayarak terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde genişletilmiş olmasıdır. Ayrıca öncül suçların kapsamı genişletilerek bir yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçların veya hukuk sistemlerinde asgari ceza miktarını benimsemiş olan ülkelerde, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçların öncül suç kapsamında değerlendirilmesi istenmiştir⁸².

Ayrıca 2005/60/EC sayılı direktif, müşterini tanı prensibi, bildirim yükümlülüğü, verilerin saklanması yönelik tedbirler kapsamında bazı yeni yükümlülükleri de getirmiştir⁸³.

1 Ağustos 2006 tarihli Direktif 2005/60EC sayılı direktif de Üçüncü Direktifin uygulamasına ilişkin konularda düzenlemeler yapmaktadır. Bu hususlar⁸⁴:

- Üçüncü Direktifte bulunan (md 3(8)) politik nüfuz sahibi kişilerin teknik yönleri ile birlikte tanımlanması,
- Aklama ve terörün finansmanı açısından düşük risk taşıyan durumlarla ilgili değerlendirmelere ilişkin teknik kriterlerin masaya konulması (3. Direktif md. 11(2) ve 11(5)'te yer alan),
- Çok sınırlı olarak veya geçici nitelikte finansal faaliyetler gerçekleştiren gerçek ve tüzel kişilerin durumlarının değerlendirilmesine ilişkin teknik kriterlerin saptanması (3. Direktif md. 2(2)'de yer alan) konularına ilişkindir.

D. Mali Eylem Görev Grubu'nun (FATF) Kuruluşu, Yapısı ve İşleyişi

Temmuz 1989'da, G-7 ülkelerince Paris'teki yıllık ekonomik zirve toplantısında karapara aklama ile mücadeleyi geliştirmek, organize etmek ve bu konuda sözleşmeyi imzalayan ülkeler arasında işbirliğini tesis etmek amacı ile FATF kurulmuştur⁸⁵.

⁸¹ Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", s.23-24.

⁸² Karaal, **a.g.m.**, s.119.

⁸³ Sefa Maraşlı, **Karapara Aklama ile Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri**, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara, 2009, s.67.

⁸⁴ Aykın, **a.g.e.**, s.129.

Viyana Konvansiyonu ile belirlenen ve finansal alanda oluşturulan işbirliklerinin daha da genişletilmesine ve artırılmasına karar verilmesiyle, G-7 ülkeleri bankacılık sektörü ve mali sistemin karapara aklanmasında aracı olarak kullanılmasının önlenmesi amacıyla gerçekleştirilmesi gereken işbirliği için “Ulusal Yasal Sistemler”, “Mali Sistemin Rolü” ve “Uluslararası İşbirliği” ana başlıkları altında FATF bir dizi tavsiye kararı almıştır. 1990 yılı itibariyle kabul gören tavsiye kararları öncelikle Viyana Konvansiyonu’nun tamamen uygulanması yönünde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını öngörmüş ve bunu hedeflemiştir⁸⁶.

Tablo 1: Eylül 2009 itibariyle FATF Üyesi Ülkeler

ÜYELER			
Almanya	ABD	Arjantin	Avrupa Komisyonu
Avustralya	Avusturya	Belçika	Birleşik Krallık
Brezilya	Çin	Danimarka	Finlandiya
Fransa	Güney Afrika	Hollanda	Hong Kong
İspanya	İrlanda	İtalya	İsveç
İsviçre	İzlanda	Japonya	Kanada
Körfez İşbirliği Konseyi	Lüksemburg	Meksika	Norveç
Portekiz	Rusya	Singapur	Türkiye
Yeni Zelanda	Yunanistan		

Kaynak: Hasan Aykın, **Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu**, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 2010/406, 2010, s.30.

Tablodaki ülkelerin yanı sıra Avrupa Komisyonu, Körfez İşbirliği Konseyi olmak üzere 2 uluslararası kuruluşun da üye olduğu FATF’a ülkemiz 1991 yılında üye olmuştur⁸⁷.

⁸⁵ Oktay Üstün, “FATF’ın Kırk Tavsiye Kararı Karşısında Karapara Aklama ile Mücadele Sistemimizin Durumu”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 137, Mayıs-Ağustos, 2001, s.54.

⁸⁶ TBB, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik FATF Tavsiye Kararları”, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (12.12.2010).

⁸⁷ Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, s.26.

Tablo 2: FATF'ın Organizasyon Yapısı

	YÖNETİM KURULU			
	BAŞKAN			
	BAŞKAN YARDIMCISI			
Tipoloji Çalışma Grubu	Terörün Finansmanı ve Aklama Çalışma Grubu	Değerlendirme ve Uygulama Çalışma Grubu	Uluslararası İşbirliği İzleme Grubu	
↓	↓	↓	↓	
Aklama ve terörün finansmanı ile ilgili yeni trend ve yöntemlerin belirlenmesi ve izlenmesi	Standartlar ve ortaya çıkan yeni durumlarla ilgili olarak rehberlerin geliştirilmesi ve yorumlanması	Ülke değerlendirme süreç ve işlemlerini koordine etmek, izlemek ve gözden geçirmek, standartları geliştirmek ve yorumlamak	Aklama ve terörün finansmanı konusunda yeterince etkin uygulamalar yapmayan ülkelerin tespiti ve gerektiğinde bunlara karşı önlem geliştirmek	

Kaynak: Hasan Aykın, **Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu**, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 2010/406, 2010, s.33.

Tabloda, organizasyon yapısı içerisinde en üst düzey organ olarak yönetim kuruludur. Başkan ve yardımcısının yer aldığı hiyerarşik düzene bağlı olarak da çalışma grupları oluşturularak görevlerin paylaşımı sağlanmıştır. Yapı içerisinde dört grup mevcut olup bunlar tabloda da görüleceği üzere Tipoloji Çalışma Grubu, Terörün Finansmanı ve Aklama Çalışma Grubu, Değerlendirme ve Uygulama Çalışma Grubu ve Uluslararası İşbirliği İzleme Grubudur.

FATF, ilk olarak 1990 yılında Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı, 1988 Viyana Sözleşmesi ve Basel Komitesi ilkelerini temel alarak oluşturduğu aklama ile mücadele esaslarını belirten 40 Tavsiye Kararı yayımlamıştır⁸⁸. Kararlar, 1996 yılında tekrar gözden geçirilmiş olan kırk tavsiye kararı, üye ülkelerce uygulanması istenilen mali, hukuki ve uluslararası ilişkilerin çerçevesine belirterek, bu kapsamdaki tavsiyeleri içermektedir⁸⁹.

FATF tarafından aklama ile mücadele kapsamında 40 tavsiye oluşturulurken Viyana Konvansiyonu'ndan önemli ölçüde yararlanarak, FATF Viyana

⁸⁸ Oktay Üstün, "Mali Eylem Görev Gücü'nün Yeni Kırk Tavsiye Kararı Neler Getiriyor?", **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 47, Yıl: 2003, s.16.

⁸⁹ MASAK-TBB, **Karapara Aklanması ile Mücadele Semineri**, Konuşmacı: Oktay Üstün, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 28, Yıl: 1999, s.4.

Konvansiyonu'ndaki yaklaşımdan farklı olarak suç gelirlerinin aklanması ile mücadele için sadece aklama fiilinin suç haline getirilmesini yeterli görmemiş, bunun yanında, ilave olarak birçok önleyici tedbirin de uygulanması gerekliliğini belirtmiştir. FATF 40 tavsiyesi üç temel alan üzerine yoğunlaşmıştır⁹⁰:

- Ülkelerin yasal sistemlerinin karapara aklama ile mücadele açısından güçlendirilmesi,
- Mali sistemin aklama ile mücadele konusundaki etkinliğinin artırılması,
- Uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi.

Tavsiyeler karapara aklama ile mücadele esaslarını hukuki, finansal, operasyonel ve uluslararası ilişkiler temelinde şekillendirmiş, aklama tekniklerindeki yeni gelişmeler, finansal sistemdeki yenilikler ve terörün finansmanı ile mücadele kapsamındaki önlemler de dikkate alınarak yeniden hazırlanmış ve Haziran 1996'daki revizeden sonra 2003' deki FATF Genel Kurul toplantısında kırk tavsiye yeniden revize edilerek kabul edilmiştir⁹¹.

Amerika'da meydana gelen 11 Eylül 2001 olayları öncesinde terörizmin finansmanı konusu ve detayları FATF'in gündeminde bulunmamakta idi. 11 Eylül'den sonra Amerika'da o zamana kadar görülmemiş bir kurumlar arası işbirliği başlamıştır⁹². 40 tavsiyeye ilaveten "Özel 9 Tavsiye" ilave edilmiştir. FATF'ın tüm tavsiyeleri için ise 40+9 tavsiye ifadesi kullanılmaktadır⁹³.

FATF, bu 8 Özel Tavsiye'den daha sonra nakit formunda paranın, yolcu beraberinde sınırlardan geçirilmesi konusunun terörizmin finansmanı ile mücadelede dikkate alınması gereken önemli bir husus olduğu görüşünü benimsemiştir. Bunun üzerine de 22 Ekim 2004 tarihindeki Genel Kurul toplantısında nakit taşıyıcılar konusunu gündemine taşımıştır ve nakit taşıyıcılar konusundaki 9. Özel Tavsiyeyi kabul

⁹⁰ Aykın, "Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar", s.6.

⁹¹ Oktay Üstün, "Konu Bazında Yeni Faft Tavsiyeleri", **Maliye Dergisi**, Sayı: 144, Eylül-Aralık, 2003, s.63.

⁹² Jackie Johnson, Mark Holub, "Corporate Flight: 'Moving' Offshore to Avoid US Taxes", **Journal of Financial Crime**, Vol: 10, No: 3, s.251.

⁹³ Aykın, "Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar", s.6.

etmiş ve ilan etmiştir. Dolayısıyla 2004'ten itibaren, FATF'ın terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik olarak yayınladığı Özel Tavsiyelerin sayısı 9 olmuştur⁹⁴.

Tüm FATF tavsiyelerine genel olarak bakıldığında şu sonuçlar çıkarılarak, tavsiyeler şu konu başlıklarında özetlenebilir; finansal kuruluşların aklamaya ve terörizmin finansmanına ilişkin karşı programlar ve ataklar geliştirmeleri istenmiştir. Programlar asgari olarak; finansal kuruluşların bünyelerine, idare şekillerine ve yürürlükteki mevzuata uygun dahili politika, prosedür ve kontrol yöntemlerini ve bu görevler için nitelikli personel istihdamının sağlanmasını, bunun yanında çalışanlara yönelik olarak eğitim programları hazırlanmasını, sistemi kontrol edecek bir denetim fonksiyonu kurulmasını ihtiva etmektedir⁹⁵.

2004 yılında FATF tarafından, FATF ve FATF benzeri bölgesel kuruluşların karşılıklı değerlendirmeleri ve görüşmelerinde ortaya çıkan tecrübeler ile yine Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın Mali Sektör Değerlendirme Programı çerçevesinde edinilen bilgilerden de istifade edilerek, tavsiyeleri temel olarak içeren kriterlerden oluşan bir metodoloji belgesi hazırlanarak ortaya çıkarılmıştır. FATF'ın ülke değerlendirmeleri, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Standartlarına Uyum Değerlendirmesi Metodolojisi" (Methodology for Assessing Compliance with Anti Money Laundering and Combatting the Financing of Terrorism Standarts; AML-CFT) adıyla yayınlanan bu metodolojide yer alan kriterlerin sağlanıp sağlanamadığına bakılarak yapılmaktadır⁹⁶.

Metodoloji kriterleri esas alınarak yapılacak olan değerlendirme sürecinde her bir tavsiye maddesi için dört uyum derecesi belirlenmiştir; bunlar; Uyumlu, büyük ölçüde uyumlu, kısmen uyumlu ve uyumsuz. Buna göre⁹⁷;

- **Uyumlu:** Tavsiyenin tüm temel kriterler açısından uyumlu olduğunu,
- **Büyük Ölçüde Uyumlu:** Temel kriterlerin büyük oranda yerine getirilmekle birlikte bazı küçük eksikliklerin bulunduğunu,

⁹⁴ Oktay Üstün, "Mali Eylem Görev Gücü'nün Dokuz Özel Tavsiyesi", **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 52, Yıl: 2005, s.12.

⁹⁵ FATF, "Suç Gelirlerinin Aklanmasıyla ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Risk Temelli Yaklaşım Hakkında Kılavuz-Üst Seviye Prensipler ve Prosedürler", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 65, Yıl: 2008, s.111.

⁹⁶ Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", s.28.

⁹⁷ Oktay Üstün, "Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanını Önleme Standartlarını Değerlendirme Metodolojisinde Finansal Kuruluşların Yükümlülükleri", **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 56, Yıl: 2006, s.51.

- **Kısmen Uyumlu:** Bazı temel adımlar atıldığını ve bazı temel kriterlere uyulduğunu,
- **Uyumsuz:** Temel kriterlerin çoğunun gereğinin yerine getirilmemiş olması ve önemli birçok eksikliğin bulunduğunu,
- **Uygulanamaz:** Ülkenin yapısal, hukuki vb. özellikleri nedeniyle yükümlülüğün tamamen ya da kısmen uygulanabilir olmadığını ifade etmektedir.

Değerlendirme sürecinde, kanun, tüzük, yönetmelik gibi ilgili mevzuatın kriterleri karşılayıp karşılamadığı ve kriter gereklerinin uygulanıp uygulanmadığı test edilir. Finansal sektörle ilgili olarak metodoloji⁹⁸:

- Bankacılık, menkul kıymetler ve sigorta sektöründeki kuruluşlar için önleyici yükümlülükler getiren mevzuatın, denetim süreci vasıtasıyla uygulanabilir kılınmasını,
- Basel Komitesi, Uluslararası Sigorta Murakabe Birliği, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu'nca yayınlanan temel denetim esaslarının da ilgili mevzuata uyarlanmasını öngörmüştür.

Ülkelerin ekonomilerinin büyük bir kısmında, AML kuralları legal ve illegal girişimlerin karlılığında önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla kurallar, legal aktivitelere karşı teşvik uyandıran ve illegal aktivitelere karşı caydırıcı bir yapıdadır. Ayrıca AML kuralları durağan olmayıp, sürekli bir değişim ve gelişime eğilimindedir⁹⁹.

FATF, ülkelerin aklama ile mücadele sistemlerindeki zayıflıkları saptamak amacıyla 25 Kriter belirlemiş ve ülkeleri bu şekilde değerlendirmektedir. FATF, bu kriterler vasıtasıyla “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler” (Non-cooperatif Countries and Territories - NCCT) listesi yayınlamakta ve bu listede yer alan ülkeler için diğer ülkelerin finansal kuruluşlarının, bu ülkelerle girecekleri iş ilişkilerine ve yapacakları işlemlere diğer işlemlere göre daha özel dikkat göstermelerini istemektedir¹⁰⁰.

E. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF)

Uluslararası aktörler arasında bulunan Dünya Bankası ve IMF de bu bölümde aktarılabilecek üzere karapara aklamayla mücadelede önemli faaliyetlere sahiptir. Kuruluş amaçları ve faaliyetleri bakımından bakıldığında her iki kurumun da farklı kuruluş

⁹⁸ Üstün, “Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanını Önleme Standartlarını Değerlendirme Metodolojisinde Finansal Kuruluşların Yükümlülükleri”, s.52.

⁹⁹ Hans Geiger, Oliver Wuensch, “The Fight Against Money Laundering”, **Journal of Money Laundering Control**, Vol.:10, No: 1, 2007, s.94.

¹⁰⁰ MASAK, “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler ve Örgütler”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/uluslararasi_mucadele.htm#>, (26.01.2011).

amaçları mevcuttur. Dünya Bankasının amacı dünya üzerindeki yoksulluk ile mücadele etmek, gelişmemiş ülkelere yardımlarda bulunmak iken, IMF ise makro ekonomik istikrarın sürdürülmesini hedefler. Bu kapsamda IMF, uluslararası parasal işbirliği, uluslararası ticaretin dengelenmesi, döviz istikrarı gibi politikaları yürütür. Buna rağmen, karaparanın aklanması suçu ve de terörizmin finansmanı ile mücadeleye yaklaşımları benzerlik göstermektedir ve bazı çalışmaları da beraber yürütmektedirler.

2001 yılında Dünya Bankasının ve IMF'nin İcra Direktörleri Kurulları, karapara aklamanın ülkelerin gelişimine ve mali istikrarın sağlanmasına yönelik ciddi anlamda bir tehdit oluşturduğunu belirterek, bu anlamda çalışmalar yürütmeye başlamışlardır. 11 Eylül 2001 olaylarından sonra Kurullar, faaliyetlerini terörün finansmanı da kapsayacak şekilde genişletmişlerdir. Ayrıca, Kurullar Temmuz ve Ağustos 2002 tarihinde FATF'ın 40 Tavsiyesini ve 9 Özel Tavsiyesini benimseyerek, karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleyi bir fiil operasyonel çalışma alanı olarak belirlemiştir. Bu kapsamda da 2002 Kasım'ında uluslararası nitelikte değerlendirme metodolojisini kullandıkları 12 aylık pilot programı uygulamaya başlamışlardır. Program kapsamında; IMF ve Dünya Bankası, ülke değerlendirmelerinde bulunmuş ve değerlendirme sonuçlarını aldıkları Mart 2004 tarihinden sonra da bu alandaki fiili çalışmalarına devam etme kararı almışlardır. Yine bu ortak çalışmalar sırasında FATF ve FATF benzeri bölgesel bazdaki kuruluşlarla da işbirliğinin devam ettirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir¹⁰¹.

Yine IMF tarafından hazırlanıp, "Off-shore merkezlerinde IMF'nin Rolü" (Off-shore Financial Centers - The Role of the IMF) başlığıyla hazırlanan raporda, karapara aklayan off-shore merkezlerinin ya da vergi cennetlerinin sürekli büyüme kaydettiği, elde edilen bu kazançların üzerinden vergi alınmaması, vergisini ödeyen yükümlüler açısından büyük bir haksızlık oluşturduğu ifade edilmiştir¹⁰².

F. Interpol

Interpol, Bütün kanun uygulama yetkilileri arasında, üye ülkelerin kanunlarının sınırları çerçevesinde ve mümkün olduğu kadar en geniş şekilde ülkeler arası karşılıklı yardımın teşvik edilmesi amacıyla kurulmuştur. Interpol'e üye her bir üye, ülkeler

¹⁰¹ Aykın, **a.g.e.**, s.130-131.

¹⁰² Aydın, **a.g.m.**, Ed: Süleyman Aydın, s.219.

arasında işbirliği ve uyumun elde edilmesi bakımından merkez nokta olarak görev görmek üzere Interpol National Central Bureau (NCB-Interpol Ulusal Merkezi Bürosu) kurmuştur. Bürolar hem üye ülkeler arasında ve aynı zamanda da Interpol'ün Fransa-Lyon'da bulunan Genel Sekreterliği arasında irtibat görevi görmektedir¹⁰³.

Interpol, aklama ile ilgili çalışmalarına, 1984 yılında başlamıştır. Interpol'ün genel sekreterliği (polis bölümü) bünyesindeki FOPAC (Found Provenant d'actives Criminelles- Suçtan Elde Edilen Gelirler) olarak adlandırılan ve aklamaya, kaynağı illegal malların müsadereesine ve mali soruşturma tekniklerine ilişkin problemlerin çözümüne görevli alanında uzman bir grup oluşturulmuştur. Oluşturulan grubun personeli ABD, Fransa, Hong-Kong ve İtalya'nın görevlilerinden meydana gelir¹⁰⁴. Grup ayrıca suçu işleyenlerin yakalanması, suç ile elde edilen gelirlerin dondurulması, mal varlıklarının müsadere edilmesi ve ilgili kayıtların da 5 yıl süreyle muhafazasında dair görev ve yetkileri de bünyesi kapsamında sürdürmektedir¹⁰⁵.

Sonuç olarak bakıldığında, ilk kuruluş amacı olarak ülkeler arası işbirliği ve uluslararası suçlu yakalanması amacıyla kurulan Interpol karapara aklama suçun önlenmesinde ve suçtan gelir elde edilmesinin engellenmesinde de dünya çapında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir

G. Europol

Europol, Avrupa'da güvenliğin sağlanması ve ülkelerin polis teşkilatları arasında güvenli bilgi değişimi amaçlanarak, 1992 yılında Avrupa Birliği Maastricht sözleşmesi kapsamında AB ülkesi üyelerin katılımıyla kurulmasına karar verilmiştir. Merkezi Avrupa Lahey'de bulunan Europol, kısa sürede Avrupa'nın en etkin ortak güvenlik örgütlerinden biri haline gelmiştir. 1994'ün Ocak ayında da Avrupa Uyuşturucu Birimi olarak sınırdışı faaliyetine başlamıştır. Kurulduğunda başlangıç olarak her ne kadar uyuşturucu ticaretiyle mücadeleyle merkezin ağırlıklı noktasını oluşturduysa da her geçen gün artan suç ve suç türleri, teşkilatın görev alanının yeniden tanımlanmasına ve daha kapsamlı bir hale gelmesine neden olmuştur. 1 Ekim 1998 tarihinde üye ülkeler tarafından imzalanan anlaşmayla Europol resmîyet kazanmıştır. Bir takım yasal

¹⁰³ Çelik vd., s.148.

¹⁰⁴ Güner, **a.g.e.**, s.325.

¹⁰⁵ Aydın, **a.g.m.**, Ed: Süleyman Aydın, s.212.

düzenlemelerin ardından ise 1 Temmuz 1999'da görev alanlarını daha da genişleterek çalışmalarına hız vermiştir¹⁰⁶.

Europol'un günümüzdeki mevcut görevleri arasında uyuşturucu ticareti, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, oto kaçakçılığı, dolandırıcılık, kalpazanlık, kimyasal ve nükleer madde kaçakçılığı, terörizm ve aklamanın önlenmesi gibi suçlar mevcuttur. Europol gerek aklamanın önlenmesi ile doğrudan ilişkili bir sorumluluğunun bulunması yine karaparaya kaynaklık eden suçlarla görevlendirilmiş olması bakımından karapara çerçevesinde önemli bir pozisyonu vardır¹⁰⁷.

H. FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar

FATF'ın kuruluşundan sonra karapara ile daha da kapsamlı bir mücadeleye yönelik olarak FATF'a benzer bölgesel nitelikli kuruluşlar faaliyete geçmiştir. Yine ana kuruluş felsefeleri karapara ile mücadele olan ve kuruldukları bölgede faaliyet gösteren bu kuruluşlar bu bölümde detaylarıyla yer almaktadır.

Karayıpler Mali Eylem Görev Grubu (CFATF); Karayip Havzası içerisindeki karapara aklama ile mücadele ve bu konudaki, sorunu çözmek için oluşturulan FATF benzeri bir kuruluştur. Grup, Mayıs 1990 Aruba ve Kasım 1992'de Jamaika'da toplanan toplantılar neticesinde oluşturulmuştur. CFATF'nin temel amacı karapara aklamayı kontrol altına almak ve aynı zamanda uyum önerileri ile engellemek ayrıca terörizmin finansmanı ile mücadelenin etkin ve düzenli bir şekilde tatbik edilmesidir¹⁰⁸. Günümüzdeki CFATF üyeleri şunlardır¹⁰⁹: Antigua & Barbuda, Anguilla, Aruba, Bahamalar, Barbados, Belize, Bermuda, İngiliz Virgin Adaları, Cayman Adaları, Curacao, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Grenada, Guatemala, Guyana, Haiti Cumhuriyeti, Honduras, Jamaika, Montserrat, Nikaragua, St Kitts & Nevis, Saint Lucia, St Maarten, St Vincent ve Grenadines, Surinam, Turks & Caicos Adaları, Trinidad & Tobago ve Venezuela.

Eurasian Grup (EAG); 2004 yılında, altı Avrasya devleti tarafından imzalanan Kurucu Konferans Bildirgesi Moskova'da, ile oluşturulmuş bir gruptur. Kuruluşundan

¹⁰⁶ Mavral, **a.g.e.**, s.160.

¹⁰⁷ Şen, Yalçın, **a.g.m.**, s.87.

¹⁰⁸ CFATF, "CFATF Overview", <<http://www.cfatf-gafic.org/component/content/article/17-main/8-cfatf-overview.html>>, (26.12.2010).

¹⁰⁹ Ingrid Pusey, "The Role Of The Regulator In Combating Financial Crimes – A Caribbean Perspective", **Journal of Financial Crime**, Vol.:14 No.:3, 2007, s.316.

bir yıl sonra Özbekistan ve daha sonra beş yıl sonra Türkmenistan üye devlet olarak EAG'ye iştirak etmiştir. EAG üyeliği bir takım özellikleri taşıyan diğer ülkelere açıktır. Bu özellikler şunlardır¹¹⁰:

- AML / CFT alanında uyum içinde olan ve FATF 40 ve FATF 9 tavsiyelerine aktif adımlar uygulayan ülkeler,
- EAG programlarına katılma yükümlülüğünü kabul eden ülkeler,
- Aktif anlamda toplantılara ve EAG'nin diğer etkinliklere de katılmayı kabul eden ülkeler.

Günümüzde 8 tane EAG üyesi devlet vardır¹¹¹: Belarus Cumhuriyeti, Çin, Kazakistan Cumhuriyeti, Kırgız Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Tacikistan Cumhuriyeti, Türkmenistan, Özbekistan Cumhuriyeti.

Karapara Aklamaya Karşı Hükümetlerarası Afrika Eylem Grubu (GIABA); 2000 yılında Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS)'nın Devlet ve Hükümet Başkanları Makamı tarafından kurulmuştur. Topluluk, karapara aklamayla mücadele ve bu suça karşı oluşan büyük tepkilere ECOWAS'ın katkılarından biridir. GIABA karapara aklamanın önlenmesi ve kontrolü ile terörün finansmanının enlenmesinden sorumlu bölgede sorumlu olan bir ECOWAS kuruluşudur¹¹². GIABA'nın üyeleri ECOWAS'a üye tüm ülkeleri de içerir¹¹³: Republic of Benin Cumhuriyeti, Burkina Faso, Cape Verde Cumhuriyeti, Gambia Cumhuriyeti, Gana Cumhuriyeti, Gine Cumhuriyeti, Gine-Bissau Cumhuriyeti, Liberya, Mali Cumhuriyeti, Nijer Cumhuriyeti, Nijerya, Senegal Cumhuriyeti, Sierra Leone Cumhuriyeti, Togo Cumhuriyeti, Fildişi Sahilleri.

Ortadoğu Güney Afrika Mali Eylem Görev Grubu (Middle East-North Africa Financial Action Task Force (MENAFATF)); Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde karaparanın aklanması ve terörizmin finansmanına karşı örgütlenen bir gruptur. Grup; FATF'ın 40 genel ve 9 özel tavsiyesine, ayrıca tüm dünya tarafından kabul edilen uluslararası AML/CFT standartlarına bağlıdır¹¹⁴. MENAFATF'ın kurulmasına, Bahreyn'de 30 Kasım 2004'de 14 ülkenin (Ürdün, BAE, Bahreyn, Tunus, Cezayir,

¹¹⁰ Eurasian Grup, "Members", < http://www.eurasiangroup.org/members_eng.php>, (26.12.2010).

¹¹¹ Eurasian Grup, "Members", < http://www.eurasiangroup.org/members_eng.php>, (26.12.2010).

¹¹² GIABA, "GIABA What for?", <<http://www.giaba.org/index.php?type=a&id=314>>, (26.12.2010).

¹¹³ GIABA, "Member States", <<http://www.giaba.org/index.php?type=a&id=226&mod=33>>, (26.12.2010).

¹¹⁴ MENAFATF, "About MENAFATF", <www.menafatf.org/categoryList.asp?cType=about>, (16.01.2011).

Suudi Arabistan, Suriye, Umman, Katar, Kuveyt, Lübnan, Mısır, Fas, Yemen) bakan düzeyinde temsilcilerinin katıldığı toplantıda karar verilmiştir¹¹⁵. Günümüzde MENAFATF üyesi ülkeler şu şekildedir¹¹⁶: Jordan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Algeria, Tunus, Suudi Arabistan, Sudan, Suriye, Irak, Oman, Katar, Kuveyt, Lübnan, Libya, Mısır, Morocco, Moritanya İslam Cumhuriyeti, Yemen.

I. Diğer Girişimler

Aklama ile mücadele tüm bu kuruluşlar, bölgesel gruplar, ülkelerin yanı sıra diğer girişim ve faaliyetlerle de desteklenmektedir. Bu girişimler içerisinde yer alan Basel Komitesi, Wolfsberg ve Egmont Grubu'nun yaptığı çalışmalar da diğer girişimler başlığı altında incelenmiştir.

1. Basel Komitesi

Aralık 1988 tarihinde Basle'da toplanan Onlar Grubu (G-10) ülkelerinin (Benelux-Belçika-Hollanda-Lüksemburg-, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD) banka gözetim ve denetim makamları ile bankaların temsilcilerinin oluşturduğu Basel Komitesi (Basel Committee on Banking Supervisory) tarafından karaparanın mali sistem aracılığıyla aklanmasını önlemeye yönelik, Basel İlkeleri olarak anılan, öneriler saptanmıştır¹¹⁷.

Basel Komite'nin 1988 de yayınladığı "Bankacılık Sisteminin Suçluların Karapara Aklama Amacıyla Kullanmasının Önlenmesi Bildirisi"nde (Statement on Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money Laundering); kimlik tespiti, etik kurallara ve yasalara uyum, görevli birimler ile işbirliği, yürütülecek politikalar konularındaki temel prensipler belirtilmiştir. Yine bankaların müşterilerini tanıması yani müşterini tanı prensibi, Basel Komitenin Ekim 2001 tarihinde yayınladığı belge olarak yaptığı çalışmalar arasındadır¹¹⁸.

¹¹⁵ Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", s.31.

¹¹⁶ MENAFATF, "Members and Observes", <<http://www.menafatf.org/topiclist.asp?ctype=about&id=430>>, (16.01.2011).

¹¹⁷ Rowan Bosworth-Davies, "Money laundering: towards an alternative interpretation –Chapter two", **Journal of Money Laundering Control**, Vol.:9, No: 4, 2006, s.357.

¹¹⁸ Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", s.32.

Basel Komitesinin ilkelerinde temel olarak dört prensip üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunlar¹¹⁹:

- **Müşterinin tanınması için uygun önlemler geliştirilmesi:** Bankalar müşterilerinin kimliğini tespitiye yönelik gereken harcamalıdır. Bankalar büyük meblağlı işlemlerde, kimliğine ilişkin yeterli delil sunamayan kişilere hizmet vermeme yönünde hakkına ve buna yönelik politikalara sahip olmalıdırlar,
- **Kanunlara uyum ve yüksek etik standartlar:** Bankaların işlemlerinin yasalara uygun ve etik değerler içinde yürütülmesini sağlayacak önlemler gerekli kurumlarca alınmalıdır,
- **Kanun uygulama birimleri ile işbirliği içinde çalışma:** Bankaların bulunduğu ülke mevzuatının izin verdiği kanun uygulama birimleri ile yakın işbirliği içinde ve bu yönde çalışmaları gerekmektedir. Kanun uygulama birimlerini aldatmaya yönelik yanıltıcı veya eksik bilgi verme konusunda bankalar müşterilere yardımda bulunulmamalıdır. Bankalar, işlem gören fonun yasadışı kaynaktan elde edildiği yönünde şüpheleri varsa gerekli önlemleri almalıdır. Bu önlemler arasında işlemi yapmama, müşteri ilişkisini sona erdirmeye, hesabı kapatma sayılabilir,
- **İlkelere uyumu sağlamak için politika ve prosedürler oluşturulması:** Banka çalışanlarının tümü karapara aklama ile mücadele kapsamındaki önlemleri hakkında haberdar edilmesi ve uyumlarının sağlanması amacıyla, banka politika ve prosedürlerinin oluşturulması gerekmektedir. Uyumun sağlanmasının temini için etkin iç kontrol araçları kullanılmalıdır.

Basel Bankacılık Denetim Komitesi müşteri tanı ilkelerine FATF'ın yaklaşımını benimseyerek; daha geniş açı kazandırmayı hedeflemektedir. Yine komite tarafından, “müşterini tanı” politika çerçevesindeki kuralların, bankacılıkta sağlam risk yönetiminin önemli bir parçası olduğu kabul edilmiştir¹²⁰. Ayrıca dünyada ve de ülkemizde bankacılık sektörünü ve bankacılık uygulamalarını doğrudan etkileyen FATF tavsiyeleri ve Basel Bankacılık Denetim Komitesi bildirimlerine göre; “müşterini tanı ilkesi” müşterinin basit bir kimlik tespiti ile hesap açma ve kayıt altına alınmanın ötesinde, bankaların risk bazlı müşterini tanı uygulamalarını geliştirmesini gerektirmekte, yüksek risk unsurunu taşıyan kişi ve kurumlar için detaylı olarak yazılı müşteri tanı ve kabul kurallarını oluşturulmasını, normal işlemler dışındaki şüpheli faaliyetlerin izlenmesini mecburi kılmaktadır¹²¹.

¹¹⁹ Aykın, a.g.e., s.135-136.

¹²⁰ Alpaslan Çakır, “Bankacılıkta Operasyonel Risklerin Etkin Yönetiminde Risk Bazlı Müşterini Tanı İlkelerinin Önemi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 56, Yıl: 2008, s.43.

¹²¹ TBB-MASAK Çalışma Grubu, “Para Aklama Riskinin Yönetimi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 60, Yıl: 2007, s.59.

Bunların yanında Basel Bankacılık Denetim Komitesi, kritik önemde gördükleri “Müşteri Tanı” ilkelerinin bankacılık sektörünün yanında, sigorta ve menkul kıymetler sektöründe de uygulanmasına yönelik yükümlülüklerin ülkeler tarafından yasal düzenlemelerle belirlenmesini ve etkin denetim mekanizmalarının oluşturulmasını istemektedir¹²².

Komite ayrıca, Nisan 2002’de terörün finansmanının önlenmesi ve ortadan kaldırılması konusunda da “Terörün Finansmanı ile Mücadele Kapsamında Finansal Kayıtların Ülkeler Arasında Paylaşımı” (Sharing of Financial Records Between Jurisdictions in Connection with the Fight against Terrorist Financing) belgesini yayınlamıştır¹²³.

2. Wolfsberg Grubu

Uluslararası arenada faaliyet gösteren büyük bankaların adının karıştığı bazı aklama olaylarının ortaya çıkarılması uluslararası bankacılık kesiminde yoğun tartışmalar yaşanmasına ve aynı zamanda bu olaylara karışan bankalara duyulan güvenin sarsılmasına neden olmuştur. Bu durumun ortadan kaldırılması ve bankalara duyulan güvenin yeniden sağlanması amacıyla, bankaların yönlendirmeye maruz kalmadan gönüllü olarak kendi faaliyetlerini düzenlemeleri, aksi halde ise bankacılık kesimini zor bir duruma getirecek nitelikte ulusal ve uluslararası müdahale ve denetimlerin getirileceği düşüncesi yaygın bir görüş olarak kendine yer edinmiştir¹²⁴. Yine suçluların bankaları suçlarına alet etmesi ve bankaların bu suçlarla bağlantılıymış gibi görünmesine neden olması, insanların gözünde bankaların bu tür müşterilerle ilişkilerini kesmeye niyetinin olmadığı ve engel olmaya da uğraşmadıkları şeklindeydi. Diğer bir görüş de bankaların mevzuatları gerçekte katı olduğu ama bu tür olaylarda bankaların insiyatif kullanarak, katı kurallarını gevşettiği yönündeydi¹²⁵.

Uluslararası bankalara olan güvenin azalması üzerine, uluslararası alanda lider konumunda bulunan 12 Özel Banka temsilcisinin 2000 yılında karapara aklamaya karşı standartlar belirlemek amacıyla İsviçre’nin kuzeydoğusundaki Wolfsberg şatosunda bir

¹²² Çakır, **a.g.m.**, 2008, s.44.

¹²³ Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, s.32.

¹²⁴ Naci Ağbal, “Karapara Aklamanın Önlenmesinde Bankaların Rolü-1”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 96, 2000, s.69.

¹²⁵ Hans Peter Bauer, Martin Peter, “Global Standards For Money Laundering Prevention”, **Journal of Financial Crime**, Vol: 10, No: 1, s.69.

araya gelerek bir birlik oluşturmuşlardır¹²⁶. Grubun üyesi bankalar; ABN Amro NV, Banco Santander Central Hispano S.A., Bank of Tokyo- Mitsubishi Ltd, Barclays Bank, Citigroup, Credit Suisse Group, Deutsche Bank AG, Goldman Sachs, HSBC, JP Morgan Chase, Societe Generale, UBS AG'dir¹²⁷.

Grubun, aklama ve terörün finansmanı ile ilgili olarak yayınladığı belgelerin kapsamı başlıklar halinde şu şekilde sıralanabilir¹²⁸:

- ***Karapara Aklamaya Karşı Özel Bankacılık Prensipleri (Anti Money Laundering Principles for Private Banking)***: Wolfsberg Grup'un Ekim 2000'de yayınladığı ve Mayıs 2002 de revize ettiği prensipler; Müşteri kabulü, müşteri kabulünde özel dikkat gösterilmesi, dosyaların gerektiğinde güncellenmesi, şüpheli işlem uygulamaları, izleme, kontrol sorumluluğu, eğitim, yetiştirme, bilgilendirme, kayıt tutma, karapara aklamayı önleme sistemi kurulması konularını içerir,
- ***Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Bildiri (Statement on the Suppression of the Financing of Terrorism)***: Wolfsberg Grup'un Ocak 2002 de yayınladığı bildiri; terörizmin finansmanı ile mücadelede finansal kuruluşların, yasa uygulama birimlerine yardımcı olmasını, müşterini tanı program ve prosedürlerini güçlendirmesini, şüpheli işlem uygulamalarında özel dikkat göstermesini, global işbirliğini ve FATF tavsiyelerini uygulamalarını öngörmüştür,
- ***Karapara Aklamaya Karşı Muhabir Bankacılık Prensipleri (Anti Money Laundering Principles for Correspondent Banking)***: Wolfsberg Grup'un Kasım 2002'de yayınladığı prensipler; Uluslararası faaliyetlerdeki bankaların paravan bankalarla iş ilişkisinde bulunmaması ve muhabir bankacılık ilişkisinde bankaların risk unsuruna dayalı yaklaşımı benimsemelerini belirtmiştir,
- ***Karapara Aklama Riskinin Yönetimi için Risk Temelli Yaklaşım Rehberi (Guidance on a Risk Based Approach for Managing Money Laundering Risks)***: Wolfsberg Grup tarafından Mart 2006 da yayınladığı rehberde, yine risk unsuruna dayalı bir yaklaşım geliştirme ve bu konuda uygulama konusunda kurumlara yararlı olacak teoriler ortaya konulmuş, bunlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Rehberde, kuruluşlara potansiyel aklama risklerini etkin bir şekilde yönetmek için yardım edilmesi amaçlanmıştır,
- ***Yatırım Fonları ve Yatırım Araçları için Karapara Aklama ile Mücadele Rehberi (Anti Money Laundering Guidance for Mutual Funds and Other Pooled Investment Vehicles)***: Wolfsberg Grup'un Mart 2006'da yayınladığı rehberde; aklama riski, yatırım araçları, müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildirimleri, kayıtların saklanması,

¹²⁶ Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", s.32-33.

¹²⁷ Bauer, Peter, **a.g.m.**, s.69.

¹²⁸ Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", s.33

karapara aklamaya karşı çözümler geliştirme gibi konular üzerinde durulmuştur.

Wolfsberg ilkelerinin özellikle önem verdiği konulardan biri de hesap sahibinin gerçek kullanıcısının kim olduğunu göstermeye yöneliktir. Bu nedenle hesaplardan asıl fayda sağlayanlar şu ilkelerle saptanır¹²⁹:

- Özel bankanın anlaması gerektiği nokta; hesabı açan kişi, hesabı kendi adına mı açıyor yoksa başkasının kullanımını için mi? Bu anlamda şüphe varsa banka, yatırılan paraya bir kota belirleyebilir,
- Tüzel kişiler için bakıldığında; müşterinin tüzel kişilik olması durumunda banka şirketin yapısına bakmalı ve ortakları konusunda bilgi sahibi olmalı, şirket fonlarını kimler yönettiğine dikkat etmeli,
- Bu ilkeler kar amacı gütmeyen kurumlarda da geçerli olur.

3. Mali İstihbarat Birimleri Ortak Platformu: Egmont Grubu

Aklamayla mücadelede ilgili ülkelerin, kendi mali kurumlarına bilgi verme zorunluluğu neticesinde her bir ülke tarafından bildirilen, mali bilgileri, toplamak, analiz etmek ve yetkili birimlere iletmekle yükümlü olan mali istihbarat birimleri kurulmuştur. Oluşturulan birimleri daha etkin hale getirmek, bilgilerini paylaşmalarını sağlamak ve birimlerin arasında da işbirliğini sağlamak amacıyla 9 Haziran 1995 tarihinde 24 ülke ve 8 uluslararası kuruluşun katılımıyla EGMONT grubu oluşturulmuştur. Ülkemiz Şubat 1998'de EGMONT grubuna üyelik başvurusunu gerçekleştirilmiş ve EGMONT genel grubunun yaptığı toplantıda Haziran 1998'de üyeliğe kabul edilmiştir¹³⁰. Grup; karapara aklamaya karşı yürütülen küresel bazdaki mücadelenin başarısı için ülkelerin elde ettikleri mali istihbarat bilgilerinin paylaşımının önemli hale gelmesi sonucu Brüksel'de Egmont Sarayında oluşturulmuştur. Bu nedenle grup ismini buradan almaktadır¹³¹.

Ülkemizin mali istihbarat birimi (Financial Intelligence Unit-FIU) olarak görev yapan MASAK, Haziran 1998'de üyeliğe kabul edilmiştir. Yine MASAK, mali istihbarat birimleri arasında hızlı, sistemli ve aynı zamanda güvenli bilgi değişimi hedeflenerek oluşturulan Egmont Güvenlik Ağı (Egmont Secure Web-ESW)'na Mayıs 2001 tarihinde dahil edilmiştir. Böylece Türkiye'de dahil olmak üzere üye ülkeler,

¹²⁹ Dayanath Jayasuriya, "Money Laundering and Terrorism Financing: The Role of Capital Market Regulators", **Journal of Financial Crime**, Vol: 10, No: 1, s.30.

¹³⁰ Çelik vd., **a.g.e.**, s.163.

¹³¹ Konya Emniyet Müdürlüğü, "Karaparanın Aklanması ile Mücadele", <http://www.konya.pol.tr/sahte_para.htm>, (16.12.2010).

ESW'ye dahil olarak, güvenli ağı bilgi paylaşımı ve haberleşme fonksiyonlarından istifade edebilmektedir¹³².

ESW'nin tarihçesine bakıldığında ise, ESW 1997'de faaliyete geçmiş, Mayıs 2007 tarihinden itibaren de tamamen yenilenmiş bir ağ kullanmaya başlanmıştır. Günümüzde toplamda 104 üye ülke ve bölgesel mali istihbarat birimi ağa bağlı bulunarak ağdan yararlanmaktadır. ESW'nin bilgi ağı kamuya açık değildir; sadece ağa dahil olan ülke ve birimlerce kullanılabilir. ESW, üye olan mali istihbarat birimlerine aklama ve terörün finansmanı olaylarına hakkında veya elde edebildiği bilgilerin değişimini sağlamakta, aynı zamanda da aşağıdaki bilgileri web sitesinde bulundurmaktadır¹³³:

- Mali istihbarat birimlerinin görevleri, organizasyonları, yetkileri kapsamında yapabilecekleri faaliyet ve işlemlere dair bilgiler,
- Aklama trendleriyle ilgili örnek olaylar,
- Finansal analiz araçlarına ilişkin bilgiler,
- Egmont Grubu'na ait dokümanlar.

Egmont Grubu'nun çalışmalarına bakıldığında grup çalışmalarını, üye ülke temsilcilerinin katıldığı toplantılar yoluyla gerçekleştirmektedir. Grubun oluşturulması, karaparanın aklanmasıyla mücadelede uzun ve yoğun çalışmalar neticesinde olmuş ve temelleri çeşitli uluslararası girişim ve kararlar neticesinde atılmıştır. Bunlara örnek olarak Viyana Konvansiyonu, Basel Bildirisi ve özellikle FATF 40 Tavsiye Kararında teşvik edilen karaparanın aklanmasının önlenmesinde uluslararası işbirliğinin sağlanması hususu verilebilir. Grup faaliyetlerini, hedeflere ulaşmada somut adımlar atılabilmesi amacıyla oluşturulan beş çalışma grubuyla sürdürmektedir. Grubun karar organı genel kurul, grubun yürütme organı ise bu çalışma gruplarıdır. Gruplar, resmi belgelerin hazırlanmasına da aracılık etmektedir. Bunlar¹³⁴:

- Mevzuat çalışma grubu; üye olabilecek muhtemel üyelerin adaylığını incelemekte ve mali istihbarat birimleri arasındaki işbirliği ve tüm yasal yönleri incelemektedir,
- Eğitim Çalışma Grubu; mali istihbarat birimlerinin ihtiyaçlarına dayalı olarak uluslararası nitelikteki seminerler organize etmekte, örnek olay

¹³² Aykın, "Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar", s.39.

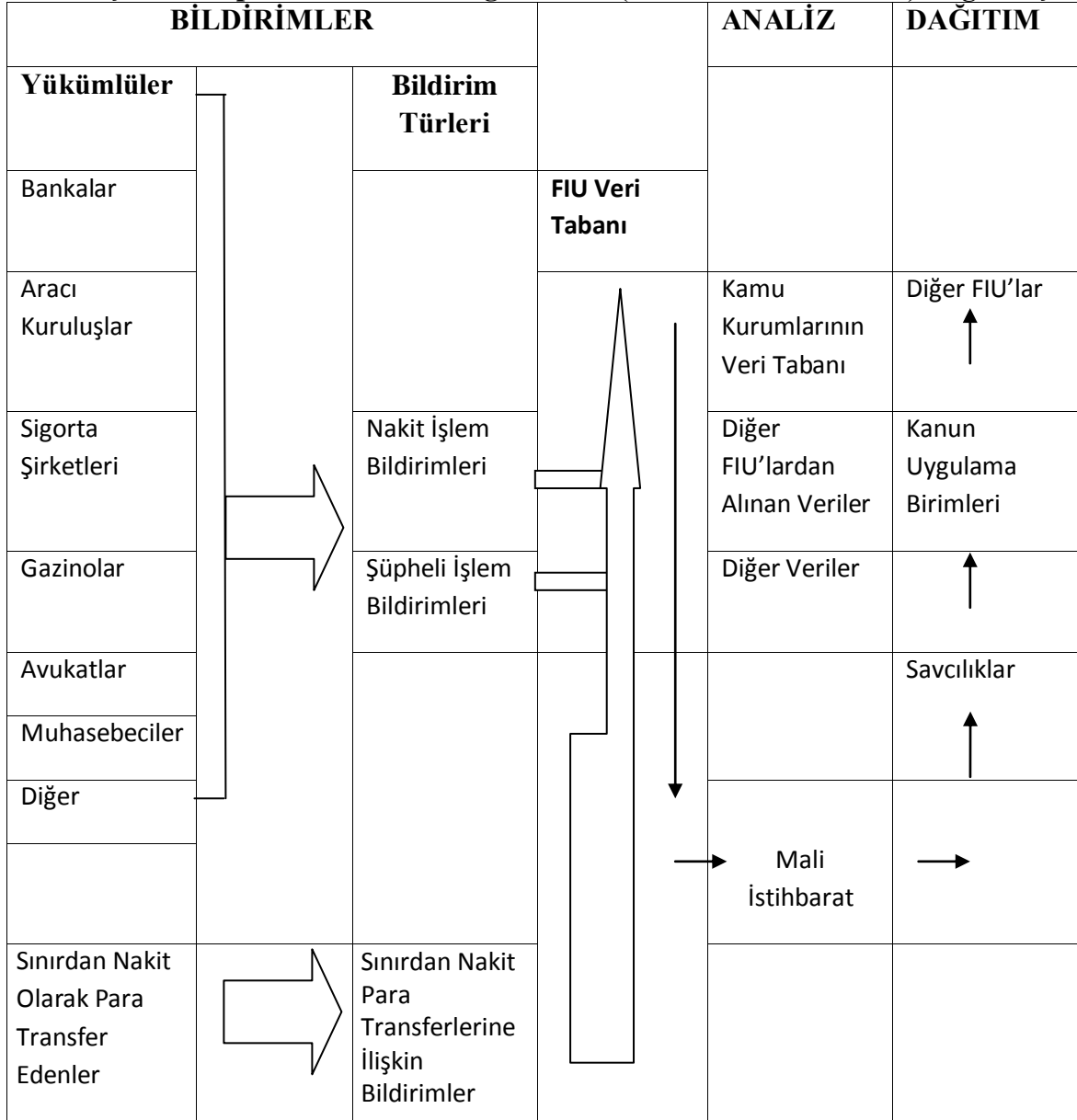
¹³³ Cevdet Kapanşahin, "Uluslararası Bilgi Değişimi Kanalları", **e-Yaklaşım Dergisi**, Eylül 2008, <http://www.masaud.org/index.php?option=com_content&view=article&id=67:uluslararası-bilgi-deiimi-kanallar&catid=47:makaleler&Itemid=75>, (11.12.2010), s.5.

¹³⁴ Danzanjamts, **a.g.t.**, s.83.

çalışmaları dağıtmakta ve dünya çapında teknik yardım birliği için de diğer uluslararası olan organizasyonlarla birlikte çalışmaktadır,

- Destek Çalışma Grubu; küresel mali istihbarat birimi ağını genişletmek için çalışmalar yapmaktadır. Yine muhtemel aday mali istihbarat birimleri ile iletişime geçerek üyeliğe hazır olup olmadığını belirlemek ile yükümlüdür,
- Operasyonel Çalışma Grubu; üye olan mali istihbarat birimleri arasında operasyonel işbirliğini teşvik etmektedir. Yine mali istihbarat birimleri tarafından toplanan bilgiler ile yeni çalışmalar geliştirilmesi yönünde çalışmaktadır,
- Bilgi Teknolojisi Çalışma Grubu ise mali istihbarat birimlerine teknik anlamda destek sağlamakta, tavsiyelerde bulunmaktadır. Yine elektronik bilgi değişimini kolaylaştırmak çalışmaları ve bilgi teknolojisi ile ilgili konularda diğer dört çalışma gruplarına destek vermektedir.

Şekil 2: Tipik Financial Intelligence Unit(Mali İstihbarat Birimi) Bilgi Akışı

Kaynak: Hasan Aykın, **Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu**, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 2010/406, 2010, s.85.

Mali istihbarat bilgi akış seması incelendiğinde, yükümlüler şüpheli işlem ve nakit işlem bildirimlerini mali istihbarat birimi veri tabanına aktararak bilgileri kayıt altına alınması sağlanır. Mali istihbarat birimi veri tabanındaki bilgiler daha sonra buradan mali istihbarat birimlerine aktarılır. Buradan da bilgiler savcılıklar, kanun uygulayıcı ve diğer mali istihbarat birimlerine iletilir.

Yine EGMONT Grubu, 2004 yılında aklama ile birlikte terörizmin finansmanı ile mücadelede mali istihbarat birimlerinin rolünü yansıtmak amacıyla, yeni mali istihbarat birimi tanımını ortaya atmıştır. Buna göre mali istihbarat birimi; “şüpheli suç

gelirleri ve terörizmin finansmanı ile ilgili finansal bilgileri veya karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla ulusal mevzuat ve düzenlemelerin gerekli kıldığı diğer bilgileri; alan, analiz eden ve onları yasa uygulama birimlerine ve kovuşturmayla intikal ettiren ulusal bir merkezi birimdir”¹³⁵.

II. BAZI ÜLKELERDE AKLAMA İLE MÜCADELE DÜZENLEMELERİ

Ülkeler, karapara ile mücadele ederken uluslararası mücadelelerinin yanı sıra öncelikle ulusal anlamda önlemlerini alarak, bu suça karşı doğrudan mücadele içerisine girmektedirler. Bu anlamda bazı ülkeler incelenerek, her ülkenin ulusal mücadelede mevzuatlarının durumu ortaya çıkarılarak, aklamaya karşı mücadeleleri incelenmiştir.

A. ABD

ABD’de karapara aklanması konusunda ilk önlemlere bakıldığında, ilk mücadele 1970’de yürürlüğe giren Bank Secrecy Act (Banka Sırları Kanunu)’da yapılan bazı değişikliklerle olmuştur. Ancak karapara aklamanın bağımsız bir suç haline getirilmesi 1986’da yürürlüğe giren Money Laundering Control Act (Karapara Aklama Kontrol Kanunu) ile gerçekleşmiştir. Ülkede karapara ve aklama suçu için öngörülen cezalarla ilgili düzenlemeler ABD Ceza Kanununda yer almaktadır. Ceza Kanununun 18. bölümünün 1956. ve 1957. maddelerinde iki ayrı karapara aklama suçu yer almıştır. 1956. maddeye göre, “Belli Kanun Dışı Faaliyetler” (Specified Unlawful Activity) sonucu elde edilen kazançların yerinin, kaynağının, niteliğinin, mülkiyetinin değiştirilmesi, transfer edilmesi, sınır ötesi işlemlere tabi tutulması gibi fiiller karapara aklama suçuna girmektedir. Yine aynı maddede belirli kanun dışı faaliyetler tanımı yapılırken çeşitli kanun maddelerindeki söz konusu suç sayılan fiillerin bu kapsama girdiği belirtilmiştir¹³⁶.

ABD kanunlarıyla bankalara “müşterini tanı” kuralı getirilmiştir. Bu kural, hem müşterinin gerçek kimliğini tespit etmeyi, hem de şüpheli işlemleri saptayıp bildirme mecburiyetini kapsamaktadır. ABD’de finansal kurumlar, şüpheli işlemlerin yanı sıra 10.000 doları ve muadili tutarı ve bu miktarı asan her işlemi rapor etmekle yükümlüdür.

¹³⁵ Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, s.35.

¹³⁶ Danzanjamts, **a.g.t.**, s.87-88.

Bu konuda (yapılan bildirimden dolayı) bankaların zor duruma düşmeleri halinde, mahkemede Adalet Bakanlığı bankalara yardımcı olmaktadır¹³⁷.

B. Almanya

Almanya’da uyuşturucu kaçakçılığı ve örgütlü suçların yanı sıra, bir yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçlardan elde edilen kazançların aklanması da suçtur. İlk olarak 1992 tarihinde Ceza Kanunu’ndaki bir değişiklik ile birlikte kanunun 261.maddesinin kapsamı karapara aklanmasına bilerek iştirak eden veya bu alanda ihmali bulunan görevlileri kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Devamında ise, 1993 yılında yürürlüğe giren “Para Aklama Kanunu” ile bankalara ve aynı zamanda diğer mali kurumlara, kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim (ŞİB) gibi bazı yükümlülükler getirilmiştir¹³⁸.

Ülkede, yasa dışı yollardan elde edildiği bilinen gelirlerin aklama cezası 5 yıldır. Ciddi vakalarda bu ceza 10 yıla kadar arttırılabilmektedir. Ciddi olay ile ifade edilmek istenen, genellikle failin, bir işletme olarak veya devamlı olarak karapara aklama faaliyetinde bulunmak amacıyla geniş bir çetenin üyesi olarak hareket etmesi durumudur. Aklama suçunun ihmal neticesinde işlenmesi durumunda ise iki yıl hapis veya para cezası söz konusudur. Suçta zamanaşımı, aklama faaliyetinin bittiği tarihten itibaren 5 yıl ile sınırlıdır¹³⁹.

2002 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti, karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede kolluk yeteneğini geliştirmek için bir takım kanunlar çıkardı. Alınan bu tedbirler birinci ve ikinci Avrupa Birliği Karapara Aklama Direktifleri ile uyumlu bir şekilde geliştirildi. Yine aynı yıl içerisinde, Alman bankacılık, menkul kıymetler ve sigorta sektörü düzenleyicileri Federal Finansal Denetim Otoritesi olarak bilinen tek bir finansal sektör düzenleyici altında birleşti. Almanya'nın karapara aklama (AML) mevzuatına göre de bu kurum Almanya'daki bankalar tarafından tutulan tüm temel hesap verilerini elektronik erişim ile tüm banka hesaplarının merkezi bir kayıt tutulması işlemlerini sağlar. Bankalar bakıldığında da bankalar, Alman makamları ile işbirliği içerisinde. Birçok banka bağımsız olarak mevcut ve potansiyel müşteri ve

¹³⁷ Danzanjamts, **a.g.t.**, s.89.

¹³⁸ Ergin Ergül, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998, s.75.

¹³⁹ Çelik vd., **a.g.e.**, s.52.

finansal aktivite taraması yaparak, şüpheli işlemleri izlemek için risk değerlendirmesi yazılımları geliştirmişlerdir¹⁴⁰.

C. Fransa

Fransa kanununda, karapara, menfaat temininin mümkün olduğu cezayı gerektiren tüm suçlardan elde edilen gelir olarak ifade edilmiştir. Ülkede aklama ile mücadele mevzuatında yer alan hükümler tek bir kanun altında toplanmış vaziyette bulunmamakta, farklı kanunlarda mevcut olan maddelerden oluşmaktadır. Karapara aklama suçuna, Fransa Ceza Kanunu 324. madde, Kamu Sağlığı Kanunu 627. madde ve Gümrük Kanunu 425. maddelerde yer verilmiştir¹⁴¹.

Aklama suçu ile ilgili olarak en önemli düzenleme ise 1996 tarihindeki yasa ile yapılmıştır. Söz konusu yasa, Ceza Yasası'nın ilgili maddelerine "Karapara Aklama" adı altında bir ilave yapılmıştır. Yasaya göre; karaparanın aklanması, failin cezayı gerektiren bir suçtan kaynaklanan mülkü veya paralarının kaynağını herhangi bir araçla doğrudan veya dolaylı bir menfaat elde ederek, yanlış beyan edilmesini kolaylaştırmadır. Aklama suçunu işleyen de beş yıla kadar hapis cezası alır.

D. İtalya

İtalya'da 1978 yılında çıkarılan bir yasa ile karapara aklama suç olarak kabul edilmiştir. Ancak; bu yasada karapara aklama suçu, yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı, gasp, fidye istemek amacıyla adam kaçırma suçlarından elde edilen gelirleri kapsamaktaydı. 1993 yılında yürürlüğe giren yasa ile karapara aklama suçunu düzenleyen maddeler yeniden ihdas edilerek, karaparanın kapsamı tüm suçlardan elde edilen gelirleri kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmiştir. Yani; günümüzde İtalya'da tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması karapara aklama suçunu oluşturmaktadır¹⁴².

İtalya'da mali kurumlarca rapor edilen şüpheli işlemleri soruşturan kurum, Özel Döviz Birimi adı altında kurulmuştur. Kurum Maliye Bakanlığı bünyesinde

¹⁴⁰ United States Department of State Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs , **International Narcotics Control Strategy Report: Money Laundering and Financial Crimes**, Volume II, Mart 2008, s.208-209.

¹⁴¹Danzanjamts, **a.g.t.**, s.93.

¹⁴² Çelik vd., **a.g.e.**, s.66.

kurulmuştur. Özel Döviz Birimi, mali kurumları sorgulamaya ilişkin özel yetkilerle donatılmış olup, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyetlerini sürdürmektedir¹⁴³.

E. İngiltere

İngiltere’de ilk aşamada karapara aklama ile ilgili mevzuatın üç kaynağı bulunmaktadır: 1994 tarihli Uyusturucu Kaçakçılığı Kanunu (Drug Trafficking Act), 1988 tarihli Ceza Adaleti Kanunu (Criminal Justice Act) ki bu kanun uyuşturucu kaçakçılığı dışındaki diğer suçlardan kaynaklanan gelirlerle ilgilidir, 1989 tarihli Terörle Mücadele Geçici Tedbirler Kanunu (Prevention of Terrorism-Temporary Provisions Act)¹⁴⁴.

2006 yılı sonlarındaki geniş bir istişare sürecinin ardından, Hazine, Temmuz 2007’de Karapara Aklama Yönetmeliği’ni yayınlamıştır. Düzenlemeler, Üçüncü AB Karapara Aklama Direktifi olarak da bilinen 2005/60/EC direktifini esas almıştır. Buna göre İngiltere’de yapılan uygulamalar çerçevesinde; genişletilmiş bir gözetimle sektördeki tüm işletmelerin karapara aklama şartlarına uygun hale gelmesi, para ile ilgili kuruluşların sıkı bir denetim altına tutulması, karapara aklanması riski yüksek olan kuruluşlara ekstra kontrollerin yapılması ve bunlar yapılırken de uluslararası sınırların gözetilmesi esas alınmıştır.

III. KARAPARA İLE İLGİLİ OLARAK TÜRKİYE’NİN TARAF OLDUĞU İKİLİ ve ÇOKLU ANLAŞMALAR

Ülkemiz karapara ile mücadelede, uluslararası karapara ile mücadele kuruluşlarına üyeliğinin yanı sıra farklı ülkelerle de ikili anlaşmalar yaparak bu alanda daha da güçlü hale gelmek istemektedir.

A. Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında İmzalanan Anlaşma

98/11772 ve 19/10/1998 tarihli ve 23498 sayılı resmi gazetede yayımlanan anlaşmaya göre, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında “Terörizm, Organize Suçlar Yasadışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler, Karapara Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı ve Diğer Önemli

¹⁴³ Ergül, **a.g.e.**, 1998, s.80.

¹⁴⁴ Danzanjamts, **a.g.t.**, s.90.

Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması” imzalanmıştır. Sözleşmenin giriş bölümünde belirtilen hususlar kapsamında anlaşma ile ilgili şunlar özetlenebilir¹⁴⁵:

- Ülkeleri arasındaki dostane ilişkileri ve işbirliğini geliştirmek ve daha da güçlü kılmak,
- Terörizmin uluslararası barışa, ülkelerin güvenlik ve istikrarı ile toprak bütünlüğüne karşı büyük tehdit oluşturduğunu vurgulamak,
- Dünyada ve Balkanlar bölgesinde, terörizm ve örgütlü suçlar arasındaki doğal bağlantının uyuşturucu madde, silah ve insan kaçakçılığı ile karapara aklama faaliyetlerinin ciddi boyutlara ulaştığını dikkate alınması,
- Terörizm ile karapara aklama faaliyetlerine karşı etkin mücadelede yakın işbirliğinde bulunmak hususundaki ortak iradelerini belirtmek,
- Kendi ulusal yasalarına ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak ortak mücadeleler konusunda mutabık kalmak amacıyla anlaşma ülkeler arasında imzalanmıştır.

B. İtalya ile İmzalanan Anlaşma

22 Eylül 1998’de İtalya ile Türkiye arasında imzalanan T”erörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması” 1 Aralık 1998 tarih ve 23540 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır. Anlaşmada¹⁴⁶:

- Terörizm, organize suçlar, illegal kazancın aklanması, uyuşturucu ve psikotrop madde, insan kaçakçılığı ve bunlarla bağlantılı diğer suç unsurları konusunda suçlarla uluslararası düzeyde işbirliği yapılmasının önemine vurgu yapılmış,
- BM Genel Kurulu'nun organize suçlarla mücadelede uluslararası işbirliği ile ilgili 14 Ekim 1990 tarih ve 45/123 sayılı önergesi, 30 Mart 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ile 25 Mart 1972 tarihli ilave Protokolü, 21 Şubat 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ile 20 Aralık 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop. Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi,
- 1977 tarihli Terörizmin Önlenmesi Avrupa Sözleşmesi hükümleri,

¹⁴⁵ Resmi Gazete, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar Yasadışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler, Karapara Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsi/v/23498.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsi/v/23498.pdf>>, (05.02.2011).

¹⁴⁶ Resmi Gazete, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İtalya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması", <<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsi/v/23540.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsi/v/23540.pdf>>, (05.02.2011).

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, Terörist Eylemlerin Takibi ve Cezalandırılması Konusunda Uluslararası İşbirliği'ne dair 15 Ocak 1982 tarih ve R-(82) sayılı tavsiye kararı esas alınmıştır.

C. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile İmzalanan Anlaşma

Türkiye ile KKTC arasında 6 Ağustos 1997 tarihinde Adalet ve İçişleri alanında imzalanan sözleşme 12 Mart 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anlaşmaya göre her iki ülke bundan sonra insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü, ortak huzur, gönenç, özgürlük temelleri üzerinde adalet ve içişleri alanlarında her iki tarafın yasa ve mevzuatına uygun olarak hareketi esas almışlardır. Sözleşme sadece karapara ile mücadeleden ziyade daha kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Buna göre sözleşmede adalet ve içişleri alanında, maliye alanında, gümrük işbirliği kapsamında ortak hareket noktaları üzerinde durulmuştur¹⁴⁷.

D. Yunanistan ile İmzalanan Anlaşma

26.04.2001 tarih ve 4654 sayılı resmi gazetede ilana göre Türkiye ve Yunanistan 20 Ocak 2000 tarihinde “Suç ile, Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması”nı imzalamıştır. Her iki taraf ülke terörizm ve örgütlü suçlar arasındaki bağlantıyı ve örgütlü suçlar arasında, uyuşturucu ve psikotrop madde ve silah kaçakçılığı, karapara aklama ve yasadışı göç faaliyetlerinin dünyada kaygı verici boyutlara ulaşması ve organize suçlar, yasadışı göç, uyuşturucu madde kaçakçılığı ve terörizmle mücadele etmek üzere yakın işbirliğinde bulunmak hususundaki ortak iradelerinden hareket ederek anlaşmayı imzalamıştır¹⁴⁸.

E. Polonya ile İmzalanan Anlaşma

Türkiye ve Polonya arasında 7 Nisan 2003 tarihinde Ankara’da “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Örgütlü Suçlar, Terörizm ve Diğer Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması” imzalanmıştır.

¹⁴⁷ Resmi Gazete, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği Anlaşması”, <<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/01/20030107.htm#1>>, (05.02.2011).

¹⁴⁸ MASAK, “Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç ile, Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/sucgelirlerinin_aklanmas%C4%B1/ulusal_mevzuat/ikiliveCokTarafliIsbirligi/yunanistan.htm>, (05.02.2011).

Anlaşma, 20/01/2004 tarih ve 25352 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti aşağıdaki hususlar doğrultusunda sözleşmeyi imzalamışlardır¹⁴⁹;

- İki ülke arasında mevcut dostluk ilişkileri ile;
- Tarafları bağlayan uluslararası anlaşma ve yürürlükteki mevzuatlara uygun olarak,
- Sınıraşan nitelikteki uyuşturucu ile terörizm ve örgütlü suçlar arasındaki bağlantıdan derin endişe duyarak,
- Suçla mücadelede aralarındaki işbirliğini güçlendirme irade ve isteklerini ortaya belirterek,
- Eşitlik ve karşılıklı çıkar ilkesinden hareketle sözleşme imzalanmıştır.

F. Almanya ile İmzalanan Anlaşma

07.04.2004 tarih ve 5116 sayılı resmi gazetede yayımlanan anlaşma ile iki ülke başta terörizm ve örgütlü suçlar olmak üzere büyük önemi haiz suçlarla mücadelede işbirliği anlaşmasının onaylanması uygun bulunmuştur. İmzalanan anlaşma şu noktalar göz önünde bulundurularak imzalanmıştır¹⁵⁰:

- Her iki Devlette barış içinde refahı ve istikrarı özendirmek amacıyla ve her iki Tarafın egemenlik ve eşitliği göz önüne alınarak ikili işbirliğini güçlendirmek,
- Vatandaşlarını ve ülkelerindeki diğer kişileri terör eylemlerinden etkin biçimde koruma gayreti,
- Terörizm ve örgütlü suçlarla mücadelede uluslararası işbirliğinin taşıdığı büyük önemi pekiştirmek,
- BM Şartında tanımlanmış Milletler Hukuku ve insan hakları ilkelerini göz önünde bulundurmamak.

Tüm bu anlaşmaların yanında ülkemiz Afganistan, Arnavutluk, Bosna Hersek, Endonezya, Gürcistan, Hırvatistan, İsveç, Japonya, Kore, Makedonya, Moğolistan, Portekiz, Romanya, Suriye, Ukrayna ile karşılıklı menfaat ve işbirliği anlayışı içinde

¹⁴⁹ Resmi Gazete, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Örgütlü Suçlar, Terörizm ve Diğer Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/01/20040120.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/01/20040120.htm>>, (05.02.2011).

¹⁵⁰ MASAK, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Başta Terörizm ve Örgütlü Suçlar Olmak Üzere Büyük Önemi Haiz Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/sucgelirlerinin_aklanmas%C4%B1/ulusal_mevzuat/Ikili_v_eCokTaraflilIsbirligi/almanya.htm>, (05.02.2011).

karapara aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin mutabakat muhtıraları imzalamıştır¹⁵¹.

¹⁵¹

MASAK, “Mutabakat Muhtıraları”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/sucgelirlerinin_aklanmasi/ulusal_mevzuat.htm>, (05.02.2011).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE

ve

MALİ KURUMLARIN ROLÜ

Ülkemizde suç gelirlerinin aklanmasını önlemeye yönelik mücadele 19.11.1996 tarihli 4208 sayılı “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” ile yürürlüğe girmiştir¹⁵². Ancak zamanla gerek uluslararası alanda suç gelirlerinin aklanması ile mücadele yeni standartlarının gelişmesi, gerekse uluslararası ekonomik ve finansal ilişkilerin önceki dönemlere göre çoğalması karapara aklama ile mücadelede yeni bir kanun ihtiyacını doğurmuş ve 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun 11.10.2006 tarihinde kabul edilmiş, 18.10.2006 tarihli ve 26323 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁵³.

Ulusal düzeyde karapara ile doğrudan mücadelede 4208 Sayılı Kanun ile MASAK oluşturulmuş ve 5549 Sayılı Kanun ile de suç gelirlerinin aklanması ile mücadelenin yanı sıra, terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimleri almak, analiz etmek ve değerlendirmek görevleri verilmiştir. Bu görevlerin yansıması olarak da MASAK, tüm mali kurumlar ile beraber aktif olarak bu mücadelenin içerisinde yer almaktadırlar.

Ülkemiz aynı zamanda FATF’a üye bir ülkedir ve FATF’ın öngördüğü gelişim ve düzenlemeleri de yerine getirmektedir. Dolayısıyla uluslararası arenada da karapara ile mücadeledeki gelişmeleri yakından izlemektedir. Bölüm içerisinde, karaparanın aklanması ile mücadelede hem ulusal hem de uluslararası arenada aktif bir rol üstlenme çabası içerisinde olan Türkiye’deki kurumların rolü ve etkinliği incelenmiş, konu ile ilgili sorunlar ortaya konularak, çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

I. DÜNYADA ve TÜRKİYE’DE KARAPARA AKLAMANIN BOYUTU

Gerek tüm dünyada, gerekse tek bir ülke içerisinde, karaparanın miktarı ve oranının ne kadar olduğuna, karaparanın kaynağı yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirler olması ve bu gelirlerin yasadışı ve gizli bir şekilde elde edilmesi nedeniyle

¹⁵² Karaal, **a.g.m.**, s.123.

¹⁵³ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

tahminlerle ulaşılmaktadır¹⁵⁴. Bu bölümde dünyada ve ülkemizde aklanan karapara miktarı ve nedenleri açıklanmıştır.

A. Dünya’da Aklanan Karapara’nın Boyutu

ABD Adalet Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini yürüten Uyuşturucuyla Mücadele İdaresinin yaptığı istatistiksel hesaplamalara göre dünyada her yıl yaklaşık bir trilyon dolar paranın, yasadışı faaliyetlerden elde edildiği belirtilmektedir. Ayrıca yine, bu elde edilen miktarın yarısının uyuşturucu ticaretinden diğer yarısının ise; fuhuş, adam kaçırma, silah ve organ ticareti gibi suçlar başta olmak üzere diğer yasadışı faaliyetlerden sağlandığı belirtilmektedir¹⁵⁵. Yine 1980’li yıllara doğru off-shore merkezi sadece 75 civarındayken, günümüze doğru gelindikçe bu rakamın binlerle ifade edilmesi, karapara miktarının günümüzde daha da arttığını göstermektedir¹⁵⁶.

Dünyadaki karaparanın büyük bir bölümünü de uyuşturucu gelirleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla, uyuşturucu gelirlerine yönelik istatistikler karaparanın boyutunun da dolaylı olarak tahmin edilmesini sağlamaktadır. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisinin (UNODC) 2005 yılı Dünya Uyuşturucu Raporuna göre; dünyada uyuşturucu trafiğinden elde edilen ciro, üretim seviyesinde 13 milyar dolar, toptan satış seviyesinde 94 milyar dolar ve perakende satış piyasasında 322 milyar dolar olmak üzere toplam 429 milyar dolarlık bir seviyededir¹⁵⁷.

Karaparanın dünyadaki büyüklüğü hakkındaki diğer tahminler şöyledir:

- BM’nin 2000’li yıllara ilişkin olan tahmininde karaparanın aklanan miktarının dünya gayri safi yurtiçi hasılatları (GSYİH)’nin toplamının % 2’si ile % 5’i arasında olduğu varsayımı esas alınmıştır. Dünya yurtiçi gayrisafi toplam hasılatının 2006 yılında 60 trilyon doların üzerinde olduğu esas alınır, aklanan karapara rakamının 1,2 ila 3 trilyon dolar arasında değiştiği söylenebilir¹⁵⁸.
- Dünyada aklanan karapara miktarı, International Monetary Fund (IMF-Uluslararası Para Fonu)’a göre dünyanın toplam üretiminin % 2 ile % 5’i

¹⁵⁴ Yetim, a.g.e., s. 205.

¹⁵⁵ Cahit Uyanık; “32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası”, **Ekonomi Dergisi**, Aralık 1996, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>>, (18.07.2010).

¹⁵⁶ Guilhem Fabre, “Prospering on Crime: Money Laundering and Financial Crisis”, **Lund University Centre for East and South-East Asian Studies Working Paper**, No: 9, Sweden, 2005, s.1.

¹⁵⁷ TC. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI KAÇAKÇILIK ve ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI, **2005 Yılı Faaliyet Raporu**, 2005, s.119.

¹⁵⁸ Hasan Aykın, “Kayıtdışı Ekonomin Yaygın Olduğu Ortamda Kara ile Etkin Mücadele Mümkün mü?”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 183, Mart 2008, s.203.

arasında değişmektedir¹⁵⁹. Yine rakamsal anlamda da IMF'ye göre, dünyada aklama miktarının yaklaşık 2 trilyon dolar olduğu tahmin edilmektedir¹⁶⁰.

- 1995 yılında Organization of European Economic Cooperation and Development (OECD-Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) tarafından yapılan bir tahmine göre uyuşturucu ticaretinin toplam cirosu 1.100 milyar dolara ulaşmaktadır¹⁶¹.
- Bir ABD bankası olan Merrill Lynch'e göre ise suç örgütlerinin vergi cennetlerinde yönettikleri para miktarının en az 3 trilyon dolar olduğudur¹⁶².
- G-7 ülkelerinin 21.7.2000 tarihinde Okinawa adasında yaptıkları toplantıda karapara miktarının tüm dünyada 600 milyar dolar civarında olduğunu tahmin etmişlerdir¹⁶³.
- ABD Senatosu da tahminsel anlamda dünyada gezen karapara boyutunun 1 trilyon dolar civarında olduğunu ifade etmiştir¹⁶⁴.

Tablo 3: Aklanan Karapara Miktarı ile İlgili Çeşitli Tahmin ve Hesaplamalar

Tahmini Yapan	Yıllar	Hacim (ABD Doları)
National Criminal Intelligence Service(NCIS; Washington D.C. USA)	1998-2001-2003	1,3 trilyon-1,9 trilyon-2,1 trilyon
UN-Estimates (New York; USA)	1994-1998	700 milyar-1 trilyon
Ilöd Takats	2005	600 milyar-1,5 trilyon
Raymond W. Baker (2007, 2005) 2002	2002	1-1,6 trilyon
M. D. Agarwal and Aman Agarwal	2002 2005	500 milyar-1 trilyon 2-2,5 trilyon
The Economist (London)	1997-2001	400 milyar-600 milyar
Sam Kerry	1997	420 milyar-1 trilyon
Michael Schuster	1994	500-800 milyar
John Walker	1998	2,85 trilyon
IMF (USA)	1996	500 milyar

Kaynak: Friedrich Schneider, **Money Laundering and Financial Means of Organized Crime. Some Preliminary Empirical Findings**, CESifo Venice Summer Institute 2008 – *Illicit Trade and Globalization Conference* 14-15 July 2008, s.10'den aktaran: Aykın, Hasan Aykın, **Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu**, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 2010/406, 2010, s.23.

¹⁵⁹ Halil İbrahim Demir, **Kayıt Dışı Ekonomi ve Karapara İlişkisi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2007, s.117.

¹⁶⁰ Dirtydealing; "Money Laundering Statistics", <http://www.dirtydealing.org/IMAGES/money_laundering_stats/printpreview_statistics.pdf>, (16.01.2011).

¹⁶¹ Demir, **a.g.t.**, s.118.

¹⁶² Demir, **a.g.t.**, s.118.

¹⁶³ Mavral, **a.g.e.**, s.339.

¹⁶⁴ Ayla Yazıcı, "Karapara Uluslararası Bir Olgudur", **Anadolu Üniversitesi Haftalık İletişim Gazetesi**, Sayı: 502, 24 Nisan - 1 Mayıs 2009, s.2.

Tablo 3’de yer alan ve bazı kurumların ve bu alanda çalışan bilim adamlarının aklamının boyutu ile ilgili çalışmaları yer almaktadır. Rakam olarak bakıldığında Schuster 2,85 trilyon ile diğer çalışmalar arasında en yüksek rakama ulaşmıştır. Tabloda bir diğer dikkat çekilecek konu ise, çalışmalar ne kadar farklı olsa da karapara miktarının azımsanmayacak büyüklükte olduğudur.

Karapara aklamının boyutunun hesaplanmasında John Walker, “Modelling Global Money Laundering Flows-Some Findings” isimli çalışmasında; bankaların gizlilik uygulamalarının durumu, devletin aklamaya karşı aldığı tutum, ülkenin yolsuzluk durumu ve karaparanın elde edildiği ve aktarıldığı ülkeler arasındaki coğrafi, etnik ve ticari yakınlıkları gibi kriterleri dikkate alarak, her bir ülke için suçun niteliği ve büyüklüğü ile aklanan tutar konularında çalışmalar yapmıştır¹⁶⁵.

¹⁶⁵ Hasan Karaal, “Suç Ekonomisi ve Karapara Aklama”, **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele**, Ed: İzzettin Önder, Mehmet Karakaş, Murat Çak, Türkiye Odalar Borsalar Birliği Yayınları, Yayın No:2008/80, Ankara, 2008, s.109.

Tablo 4: Aklanan Paranın Elde Edildiği İlk 20 Ülkeye Göre Dağılımı

Sıra No	Ülke	Miktar (USD milyon/Yıl)	Oran
1	ABD	1.320.228	% 46.3
2	İtalya	150.054	% 5.3
3	Rusya	147.187	% 5.2
4	Çin	131.360	% 4.6
5	Almanya	128.266	% 4.5
6	Fransa	124.748	% 4.4
7	Romanya	115.585	% 4.1
8	Kanada	82.374	% 2.9
9	İngiltere	68.740	% 2.4
10	Hong Kong	62.856	% 2.2
11	İspanya	56.287	% 2
12	Tayland	32.834	% 1.2
13	Güney Kore	21.240	% 0.7
14	Meksika	21.219	% 0.7
15	Avusturya	20.231	% 0.7
16	Polonya	19.714	% 0.7
17	Filipinler	18.867	% 0.7
18	Hollanda	18.362	% 0.6
19	Japonya	16.975	% 0.6
20	Brezilya	16.786	% 0.76
TOPLAM	Tüm Ülkeler	Tüm Ülkeler	% 100

Kaynak: John Walker, “Modelling Global Money Laundering Flows-Some Findings”, <<http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm>>, (16.01.2011).

Walker’in yapmış olduğu çalışma sonuçlarından bazıları yukarıdaki tablolarda gösterilmiştir. Tablo 4’te, dünyada aklanan paranın elde edildiği ilk yirmi ülkeye göre dağılımına bakıldığında aklanan karaparanın % 46.3’üne karşılık gelen 1.3 trilyon doların menşei ABD’dir. Toplamda ise yaklaşık 2.9 trilyon paranın aklama sürecinden geçirildiği ifade edilmektedir.

Tablo 5: Aklanan Paranın Elde Edildiği ve Aklandığı Ülkeler

Sıra No	Paranın Elde Edildiği Ülke	Paranın Aklandığı Ülke	Miktar (USD milyon/Yıl)	Oran
1	ABD	ABD	528.091	% 18.5
2	ABD	Cayman Adaları	129.755	% 4.6
3	Rusya	Rusya	118.927	% 4.2
4	İtalya	İtalya	94.834	% 3.3
5	Çin	Çin	94.579	% 3.3
6	Romanya	Romanya	87.845	% 3.1
7	ABD	Kanada	63.087	% 2.2
8	ABD	Bahamalar	61.378	% 2.2
9	Fransa	Fransa	57.883	% 2
10	İtalya	Vatikan	55.056	% 1.9
11	Almanya	Almanya	47.202	% 1.7
12	ABD	Bermuda	46.745	% 1.6
13	İspanya	İspanya	28.819	% 1
14	Tayland	Tayland	24.953	% 0.9
15	Hong Kong	Hong Kong	23.634	% 0.8
16	Kanada	Kanada	21.747	% 0.8
17	İngiltere	İngiltere	20.897	% 0.7
18	ABD	Lüksemburg	19.514	% 0.7
19	Almanya	Lüksemburg	18.804	% 0.7
20	Hong Kong	Tayvan	18.796	% 0.7
TOPLAM	Tüm Ülkeler	Tüm Ülkeler	2.850.470	% 100

Kaynak: John Walker, “Modelling Global Money Laundering Flows-Some Findings”, <<http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm>>, (16.01.2011).

Yine aklanan paranın elde edilip aklandığı ülkelere bakıldığında da ABD yüzde 18.5’luk oran ile en önde yer almaktadır. Cayman Adalarında aklanan 129 milyar dolar paranın menşei de ABD’dir. Yine Lüksemburg, Bermuda, Kanada, Bahamalar’da aklanan paralar da tabloda görüleceği üzere ABD’de elde edilmektedir. Bu ülkelerele birlikte toplam ABD’de elde edilip para, dünyada aklanan paranın toplam içindeki payı yüzde 25’i geçmektedir.

Tablo 6: Karaparamın, Aklandığı İlk Yirmi Ülkeye Göre Dağılımı

Sıra No	Ülke	Miktar (USD milyon/Yıl)	Oran
1	ABD	538.145	% 18.9
2	Cayman Adaları	138.329	% 4.9
3	Rusya	120.493	% 4.2
4	İtalya	105.688	% 3.7
5	Çin	94.726	% 3.3
6	Romanya	89.595	% 3.1
7	Kanada	85.444	% 3
8	Vatikan	80.596	% 2.8
9	Lüksemburg	78.468	% 2.8
10	Fransa	68.471	% 2.4
11	Bahamalar	66.398	% 2.3
12	Almanya	61.315	% 2.2
13	İsviçre	58.993	% 2.1
14	Bermuda	52.887	% 1.9
15	Hollanda	49.591	% 1.7
16	Lihtenştayn	48.949	% 1.7
17	Avusturya	48.376	% 1.7
18	Hong Kong	44.519	% 1.6
19	İngiltere	44.478	% 1.6
20	İspanya	35.461	% 1.2

Kaynak: John Walker, “Modelling Global Money Laundering Flows-Some Findings”, <<http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm>>, (16.01.2011).

Bakıldığında üç tablo içerisinde de Türkiye'nin yer almadığı görülmektedir. Yine bu tabloda da diğer rakamlarla doğru orantılı olarak ABD listenin başında yer almaktadır. Bir vergi cenneti olan Cayman Adaları da ABD'yi ikinci sırada izlemektedir.

Sektörel anlamda bakıldığında da yaygın bir suç haline gelen karapara aklama suçu, birçok sektör içinde kendine yer edinebilmektedir. Aşağıda yer alan tabloda aklama suçu ile daha fazla karşılaşılan mesleklere yer verilmiştir.

Tablo 7: Aklama Suçu ile En Çok Karşılaşılan Meslekler ve Yüzdeleri

MESLEKLER	Aklama Suçu ile Karşılaşma Yüzdeleri
Yatırım Kuruluşu Personeli	% 67,8
Sigorta Acenteleri	% 59,1
Avukatlar	% 49,7
Gayrimenkul İşi ile İlgilenenler	% 38,3
Otomobil Alıp Satanlar-Acenteler	% 11,4
Muhasebeciler	% 8,7
Döviz Bürosu Personeli	% 6
Menkul Kıymet Alım Satımı Yapanlar	% 3,4
Diğer	% 4,7

Kaynak: Wesley Cragg, *Ethics Codes, Corporations, and the Challenge of Globalization*, Edward Elgar Publishing, Incorporated, 2005, UK:156'den aktaran: Cengiz Toraman, Hasan Abdioğlu, Burcu İşgüden, "Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği ve Uygulamaları", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt 11I,s.1, 2009, s.25.

Tabloya yansıyan araştırmaya göre yatırım kuruluşları, genel olarak en çok aklama suçu ile karşılaşılan sektördür. Bunu % 49,7'lik oranla sigorta acenteleri izlerken menkul kıymet alım satımı ile uğraşanlar da % 3,4 ile son sırada yer almaktadır.

B. Türkiye'de Karapara Aklama Süreci, Gelişimi ve Boyutu

Ülkemizde işlenen aklama suçları ve karapara aklama suçunun ilk tespit edilmişinden günümüze dek olan süreç başlık altında incelenmiştir.

1. Aklama'nın Tarihi Gelişimi

Türkiye'de sistemli olarak karapara, 1960'lı yılların ortalarında yurtdışında çalışan Türk vatandaşları yoluyla elde edilen gelirlerin, uyuşturucu geliri olmasına rağmen işçi geliri gibi gösterilme yoluyla aklanmıştır. Aklanan rakam yaklaşık 500 milyon Alman Markı'dır¹⁶⁶.

1980'li yıllarda ise siyasi iktidarlar, döviz sıkıntısı ile politikalarını yürütmüşlerdir. Ekonomide reel kesim hayali ihracat aracılığıyla, finans kesiminde ise kayıtsız-şartsız açılan döviz tevdiat hesapları ile kaynağı araştırılmadan gelir elde etme çabası içerisinde olunmuştur. Bu dönemde hayali ihracatlar ile de ihracat teşviklerinden

¹⁶⁶Ayla Yazıcı, "Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:8, Sayı: 2, 2008, s.156.

yararlanılmıştır. Uygun ve yüksek faizli döviz tevdiat hesapları ile de yabancılara yönelik olarak avantajlı imkanlar sağlanmaktaydı¹⁶⁷.

Ülkemizde kayıtdışı ekonominin varlığı da karapara ve karaparanın aklanması için uygun bir zemin ortaya çıkarmaktadır. Çünkü daha çok gelişmiş ülkelerde işlenen suçlar sonucunda elde edilen karapara, aklanabilmek amacıyla, bu konuda yeterli önlemlerin alınmadığı ve de böylece kayıtdışının yüksek olduğu, aynı zamanda da yabancı sermayeye yüksek manada gereksinim duyulduğu gelişmekte olan ülkelere transfer edilmektedir¹⁶⁸.

2000'li yıllar ve devamında ise karapara ile mücadelede MASAK etkin bir rol üstlenerek aklanan miktarın azaltılması konusunda önemli çalışmalarda bulunmaktadır. Bu nedenle her yıl faaliyetlerinin raporunu düzenli olarak yayınlayarak suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadeledeki girişim ve neticelerini belirtmektedir.

Yine 2006 yılında, ülkemizin aklama ve terörün finansmanı ile mücadele sistemi, FATF tarafından üçüncü tur değerlendirmeye tabi tutulmuş ve neticesinde de FATF tarafından III. Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu 2007 yılında yayınlanmıştır. Türkiye Raporunun yayınlanmasından günümüze kadar geçen süre içerisinde, raporda yer alan ve aklama ve terörün finansmanı bakımından eksiklik olarak belirtilen hususların giderilmesine yönelik olarak mevzuat ve uygulama bakımından gerekli çalışmalar tamamlanmıştır¹⁶⁹.

2. Karapara ile Mücadele Süreci

1990'lı yıllar ve devam eden sürece bakıldığında arazi mafyası, çek-senet mafyası gibi birçok çete ülkemizde sık sık gündeme gelmeye başlamıştır¹⁷⁰. Dolayısıyla MASAK kurulduğu günden günümüze gelinceye dek karapara ile mücadele ederek yoğun bir çalışma içerisine girmiştir. Kurum tarafından gerekli görülen durumlar neticesinde dosyalar yargıya intikal ettirilmiştir. Ancak MASAK'ın istenen şekilde çalışabilmesi, bir anlamda emniyet ve jandarmanın göstereceği performansa bağlı olduğu söylenebilir. Son yıllarda yapılan operasyonlar, ülkemizdeki yolsuzluk ve karapara olaylarının büyüklüğünü göstermesi açısından dikkat çeker niteliktedir.

¹⁶⁷ Uyanık, **a.g.m.**, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>>, (18.07.2010).

¹⁶⁸ Yazıcı, **a.g.m.**, 2008, s.157.

¹⁶⁹ MASAK, **Faaliyet Raporu 2010**, s. 4.

¹⁷⁰ Gökbunar, **a.g.m.**, s.99.

Bazılarının halen yargılaması süren ve de toplumda da büyük ses getiren bir dizi operasyonlar gerçekleştirilmiştir¹⁷¹.

Bu operasyonlardan bazıları şu şekildedir:

- **Balina Operasyonu:** 2000 yılının Ağustos ayında operasyon İzmir'de bulunan ve yurt dışına tekstil ürünü yerine kumaş parçaları gönderen 6 tekstil şirketine baskın düzenlenmesiyle gerçekleşerek, önceleri hayali ihracat ve naylon fatura yoluyla yapılan 50 milyonluk bir yolsuzluktan bahsedilirken operasyon ilerledikçe rakamın tahmin edilenden çok daha fazla olduğu nerdeyse milyarlarca ulaştığı anlaşıldı. Naylon faturaların kesildiği 250'yi aşkın paravan şirket ortaya çıkarıldı¹⁷².
- **Örümcek Ağı Operasyonu:** İzmir'de yapılan ve Balina operasyonunun devamı niteliğindeki, Örümcek Ağı operasyonu adıyla yapılan operasyonda da bir milyar dolarlık hayali ihracat ve sahte fatura yolsuzluğu ortaya çıkarıldı. Dönemin İçişleri Bakanı tarafından “Örümcek Ağı” operasyonunun mali boyutunun 3 milyar doları civarında olduğunu belirtildi¹⁷³.
- **Hasat Operasyonu:** Ocak 2001'de Mersin'de, sahte belgelerle hayali ihracat ve ithalat yapmak, böylece de haksız yere milyonlarca KDV iadesi alarak devleti dolandırmak iddiasıyla operasyon gerçekleştirilmiştir. Çuvallar dolusu evrağa el konulmuş ve aralarında Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği eski Genel Müdürü'nün de bulunduğu 25 kişi gözaltına alınmıştır. Yolsuzluğun boyutunun 100 milyonu aştığı ifade edilmiştir¹⁷⁴.
- **Evcil'in Karapara Operasyonu:** Operasyon'da aralarında Erol Evcil ve iş adamı Hüseyin Kayapalı'nın da bulunduğu 211 sanık karapara aklama suçundan gözaltına alınmış, operasyon sonucu hazırlanan bilirkişi raporunda da, Erol Evcil'in paralarının kaynağını, “1995'teki Nesim Malki cinayetinden kalan ve o günkü değeriyle yaklaşık 2 milyon lira olan para, dolandırıcılıkla elde edilen banka kredileri ve kamu kurumlarına olan borçların” oluşturduğu belirtildi. Raporla Evcil'in 1999'dan beri karapara akladığı ve aklanan paranın boyutunun da yaklaşık 53 milyon olduğu ifade edilmiştir¹⁷⁵.

ABD Uluslararası Narkotik ve Kolluk Kuvvetlerinden Sorumlu büronun yaptığı araştırmalar sonucunda, yine bu kurum tarafından Türkiye ile ilgili bir rapor

¹⁷¹ Yılmaz, a.g.t., s.243.

¹⁷²Hürriyet, “Balina Operasyonu”, <<http://dosyalar.hurriyet.com.tr/dosya/operasyon/balina.htm>>, (29.11.2011).

¹⁷³ Sabah, “Örümcek Ağı Emniyeti Kuşattı”, <<http://arsiv.sabah.com.tr/2001/12/24/p01.html>>, (29.11.2011).

¹⁷⁴Hürriyet, “Hasat Operasyonu”, <<http://dosyalar.hurriyet.com.tr/dosya/operasyon/hasat.htm>>, (29.11.2011).

¹⁷⁵ Tüm Gazeteler, “Evcil'in Karapara Operasyonu”, 18.06.2008, <<http://www.tumgazeteler.com/?a=3806256>>, (01.12.2011).

hazırlanarak şu sonuçlara ulaşılmıştır¹⁷⁶; “Türkiye Ortadoğu ile Doğu Avrupa arasında bulunan önemli bir finans merkezi ve Güneybatı Asya uyuşturucularının Avrupa’ya hareketinde önemli bir transit rota olduğu ifade edilmiştir. Ancak uyuşturucu kaçakçılığı organizasyonları, Türkiye’de aklanan toplam fonların sadece bir kaynağını oluşturduğu, aklamada kullanılan diğer suçların; kaçakçılık, sahte ürünler, dolandırıcılık, kalpazanlık, soygun olarak belirtilmiştir. Türkiye merkezli kaçakçıların, para ve bazı durumlarda ise altın üzerinden, banka transferleri ve yer altı bankacılık sistemi üzerinden Pakistan ve Afganistan’daki uyuşturucu tedariklerine ödeme yaptıkları tahmin edilmektedir ve gelirlerin çoğu zaman Birleşik Arap Emirlikleri, Pakistan ve diğer Ortadoğu ülkelerine transfer edilmektedir.”

Ümit Kocasakal, 1997-98 döneminde Fransa’da mahkemelerden çıkan karapara suçu karar sayısı “iki” olarak tespit edilebilmiştir. Söz konusu çalışma, karaparanın açığa çıkarılması çok zor, açığa çıkarılsa bile suçun mahiyeti gereği, ispat zorluklarından dolayı sonuç alabilmek çok zor olduğunu belirterek, İsviçre gibi bir ülkede bile bu konuda mahkemelerde sonuçlanmış dava sayısının çok az olduğunu belirtmektedir¹⁷⁷.

Ülkemizde uygulanan birbirinden farklı karapara aklama yöntemleri ise şu şekildedir¹⁷⁸: “Bunlardan bir tanesi mahkeme kararıyla aklama yöntemidir. Yurtdışında bir off-shore şirket kuruyorlar ve aynı zamanda da yurtiçinde de bir şirket var. Buradaki şirket, yurtdışındaki şirketten mesela 10 ton pamuk istiyor. Sözleşmeye de bir şart konuyor. Eğer pamuk gelmezse şu kadar tazminat ödenecek diye. Tabi bu pamuk gelmiyor ve Türkiye’de Asliye Ticaret Mahkemesi’nde dava açılıyor. Mahkeme, yurtdışındaki şirketin bu ödemeyi yapmasına karar veriyor ve para geliyor. Paranın kaynağı ne diye sorduğun zaman, davacı şirket elindeki mahkeme kararını göstermektedir. İkinci bir aklama yöntemi, kendi kendine borçlanma. Herhangi bir firma yurtdışındaki bir bankada hesap açıyor. O hesabı garanti gösterip buradaki bankadan kredi alıyor. Günü geldiğinde de krediyi ödemiyor. Banka yurtdışındaki

¹⁷⁶ United States Department of State Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs , **a.g.r.**, s.453.

¹⁷⁷ Faruk Mercan, “Yasal Yolla Kara Para Akıyorlar”, 5 Mayıs 2003, <<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-10781-34-yasal-yolla-kara-para-akliyorlar.html>>, (15.03.2012).

¹⁷⁸ Mercan, **a.g.m.**, <<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-10781-34-yasal-yolla-kara-para-akliyorlar.html>>.

hesaptan bu parasını tahsil ediyor. Paranın kaynağını sorduğunda şirket belgeyi gösterip kredi aldım diyor. Bir diğer yöntem de sanal kumarhaneler yoluyla aklama. Tamamen internet üzerinden oynanıyor. Bütün işlemler elektronik. Takibi mümkün değil. Çünkü bu kumarhaneler zaten yurtdışında. Sorulunca, kumardan kazandım deniliyor. Kumarhaneye sorsan, evet kazandı diyecek çünkü anlaşmalı çalışıyorlar.”

3. Aklanan Karapara Miktarı

Rakamsal olarak bakıldığında ise aklanan karaparanın miktarı konusunda hiçbir zaman resmi bir makam herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Ancak tahminsel olarak önceki 1990’lı dönemlerde birçok rakam ortaya atılmıştır. Cahit Uyanık’ın yaptığı araştırmalara göre, Türkiye toprakları üzerinden transit olarak geçirilen uyuşturucunun miktarı yılda 50 milyar dolardır. Ülkemizde bu geçişe aracılık eden yerli örgütlerin yüzde 5-7 pay aldıkları ise genel kabul görmüş bir orandır. Bu durumda karaparanın asgari tabanının 3 milyar dolar civarında olduğunu söylenebilir¹⁷⁹. Ülkemizde Balıkesir’in Susurluk ilçesinde meydana gelen trafik kazasının sonucunda, mafya-polis-aşiret üçgenini ortaya çıkarılması için hazırlanan Susurluk Komisyonu Raporu’na göre ise karaparanın Türkiye boyutu 50 milyar dolar olmakla birlikte Amerika Uyuşturucu Uygulamaları Merkezi(DEA) kuruluşu da rakam olarak aynı görüşü savunmaktadır. Yine bu rakamın daha altında, 30 ve 40 milyar dolarlar da tahmin edilebilmektedir¹⁸⁰.

Yine Kocasakal’a göre, ülkemizde sadece uyuşturucudan kaynaklanan karapara miktarı yılda 2,5-3 milyar dolardır. Kocasakal, yabancı kaynaklardaki bilgilere göre Türkiye üzerinden bir yılda geçen uyuşturucu maddenin parasal değerinin 50 milyar dolar olduğunu ifade ederek, Türkiye’deki aracılardan uyuşturucu işinden yüzde 5 ile yüzde 7 arasında komisyon aldıklarını, bunun da 2,5-3 milyara denk gelen bir miktarda olduğunu belirtiyor¹⁸¹.

Ülker Mavral’a göre de, Türkiye’de karapara ve aklama faaliyetlerinin en az yarısı uyuşturucu ticareti ile ilgilidir. Mavral, Türkiye’de kaçırılan uyuşturucunun,

¹⁷⁹ Uyanık, **a.g.m.**, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>>, (18.07.2010).

¹⁸⁰ Cemal A. Kalyoncu, “Paranın Kara Gücü”, **Aksiyon Dergisi**, Sayı: 137, 19.07.1997, <http://www.aksiyon.biz/detay.php?id=18162&yorum_id=1>, (29.11.2011).

¹⁸¹ Faruk Mercan, “Yasal Yolla Kara Para Akıyorlar”, 5 Mayıs 2003, <<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-10781-34-yasal-yolla-kara-para-akliyorlar.html>>, (15.03.2012).

yakalanan uyuşturucunun en az 5-10 katı olduğunu belirtmektedir. Türkiye’de uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, mal, suçlar, beyaz kadın ticareti, oto kaçakçılığı ve hırsızlığı, insan kaçakçılığı, mafya üyelerine yapılan ödemeler, vergi kaçakçılığı ve bavul ticareti faaliyetlerinden elde edilen karapara miktarının ise yıllık olarak ele alındığında 39-59 milyar dolar arasında değiştiğini ifade etmektedir. Bu tutarların en az yüzde 1’inin aklandığı varsayılırsa 390-590 milyon dolar, en çok yüzde 80’inin aklandığı varsayılırsa 31-47 milyar dolar tutarında karaparanın aklandığı söylenebilecektir¹⁸².

Ülkemizde MASAK’a intikal eden ihbarlar ve şüpheli işlem bildirimlerinden analiz çalışmalarına tabi tutulan ve aklama suçu açısından nitelikli olduğu anlaşılanlar hakkında MASAK tarafından değerlendirme dosyası açılmaktadır. Balkıdığına, 2010 yılı içerisinde aklama suçu kapsamında değerlendirme nedeniyle açılan dosyaların büyük kısmı uyuşturucu madde kaçakçılığı, tefecilik, usulsüz mali işlemler ve yasadışı kumarla ilgili konularda açılmıştır. 2010 yılı içerisinde açılan değerlendirme dosyalarına ilişkin oluşturulan tablo aşağıda yer almaktadır¹⁸³.

Tablo 8: Açılan Değerlendirme Dosyalarının Konularına Göre Dağılımı

Öncül Suçun Konusu	Açılan Değerlendirme Dosya Sayısı
Uyuşturucu Kaçakçılığı	18
POS Tefeciliği	17
Usulsüz Mali İşlemler	16
Tefecilik	10
Örgütlü Suç	8
Dolandırıcılık	7
Yolsuzluk	4
Rüşvet	3
Sahtecilik	3
Zimmet	3
Göçmen Kaçakçılığı	2
Gümrük Kaçakçılığı	2
Diğer	7
Toplam	100

Kaynak: MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2010, 2011, s.35.

MASAK Uzmanları tarafından yapılan değerlendirme çalışması sonucunda, ele alınan olayda aklama suçunun işlendiği tespit edildiğinde, konuyla ilgili olarak yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulmakta; suç duyurusunda

¹⁸² Yetim, a.g.e., s.271.

¹⁸³ MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2010, 2011, s.34.

bulunmaya yetecek derecede olmasa da aklama suçu açısından ciddi emare tespit edilen konular, 5549 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde unvanları sayılan denetim elemanları marifetiyle daha ayrıntılı incelemeye tabi tutulmaktadır. Bu anlamda, 2010 yılı içerisinde yapılan değerlendirme çalışmalarının yüzde 54'ü incelemeye sevk edilmiştir. Aklama suçuna ilişkin yapılan analiz ve değerlendirmelerde farklı kurumların görev alanlarına giren hususlarla karşılaşılması halinde ise aşağıdaki tabloda adı geçen bu kurumlar da bilgilendirilmektedir. Dolayısıyla, suç gelirlerinin aklanması suçuna ilişkin analiz ve değerlendirmeler sonucunda, 2010 yılı içerisinde 6034 kişi hakkında çeşitli kurumlara bilgilendirme yapılmıştır¹⁸⁴.

Tablo 9: Değerlendirme Çalışmaları Hakkında Bilgilendirilen Kurumlar

Kurum Adı	Kişi Sayısı
Emniyet Teşkilatı	4078
Gelir İdaresi Başkanlığı	1401
Adli Birim	296
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar	113
Bakanlıklar	37
Denetim Birimleri	34
Kamu Kurumları	16
Sosyal Güvenlik Kurumu	10
Gümrük Müsteşarlığı	5
Hazine Müsteşarlığı	1
Diğer	43
TOPLAM	6034

Kaynak: MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2010, 2011, s.36.

Bu kapsamda bakıldığında, 6034 kişi arasında en çok bilgilendirme, 4078 kişi ile Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yapılmıştır. Gerekli görüldüğü durumlarda diğer kurumlar da MASAK tarafından bilgilendirilmiştir.

II. KARAPARANIN AKLANMASI SÜRECİNDE MALİ ve DİĞER KURUMLARIN ROLÜ

Geçen yıllar içerisinde bankacılık sektörü ve diğer finansal kurumlar karaparanın aklanmasının engellenmesi ve bu suçun kontrolünde önemli gelişmeler kaydetmiştir¹⁸⁵. Ancak yine de önceki bölümlerde de belirtildiği üzere yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde dünyanın bir noktasından diğer noktasına kolayca ulaşılabilmesi, ticari ilişkilerin gelişmesi gibi durumlar neticesinde bankalar ve diğer finansal kurumlar

¹⁸⁴ MASAK, a.g.r., 2010, s.36.

¹⁸⁵ Office of the Comptroller of the Currency, **Money Laundering: A Banker's Guide to Avoiding Problems**, Washington, 2002, s.2.

piyasalarda daha da aktif bir duruma gelmişlerdir. Tüm bunların neticesinde de işlemlerin çokluğu sebebiyle finansal kuruluşlar çeşitli risklerle karşılaşmaktadır. Ülkemizdeki finansal kuruluşların bu anlamda karşılaştığı riskler ve çözüm için geliştirilen süreçler bu bölümde incelenmektedir.

Önceki bölümde yer aldığı üzere aklama faaliyetleri, çete oluşturularak ve büyük miktarlarda olmayabilir. Fakat miktarı ve boyutu ne olursa olsun yine de bu suçla mücadeleyi doğrudan sürdürme açısından oluşturulan bazı kurumlar devlet tarafından faaliyete geçirilmiştir.

A. Mali Suçları Araştırma Kurulu

Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gereken önlemleri almak ve mücadele etmekle yetkili ve görevli bir kuruluş olan MASAK, 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile oluşturulmuştur. MASAK, 17 Şubat 1997 tarihinde fiilen çalışmalarına başlamış¹⁸⁶, 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun ile ise görev ve yetkileri yeniden belirlenmiştir¹⁸⁷.

1. Vizyon ve Misyon

MASAK'ın vizyon ve misyonu şu şekildedir¹⁸⁸:

- Vizyonu, karaparanın, diğer bir deyişle daha da kapsamlı olarak suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı ile etkili bir şekilde mücadele etmek ve böylece etkin bir ekonomi ve güvenli bir toplum oluşmasına katkıda bulunarak öncü bir kurum olmak,
- Misyonu ise suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi ve de aynı zamanda belirlenmesine yönelik olarak; politika oluşturulması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplayarak, araştırma ve incelemelerde bulunmak, elde edilen bilgi ve sonuçları da ilgili makamlara iletmek olarak açıklanmıştır.

¹⁸⁶ TBB, “MASAK Teşkilat Yapısı, Görev ve Yetkileri”, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Konferans_Sunumlari.aspx?Year=2010+-+2009>, (12.12.2010).

¹⁸⁷ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

¹⁸⁸ MASAK, **MASAK Faaliyet Raporu 2009**, s.6.

2. MASAK'ın Görev ve Yetkileri:

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun'un 19.maddesinde MASAK'ın görev ve yetkileri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Burada MASAK'ın doğrudan Maliye Bakanına bağlı olduğu belirtilmiş, görev ve yetkileri ise şu başlıklar altında toplanmıştır¹⁸⁹:

- *“Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi amacıyla politika hazırlamak ve uygulama stratejileri geliştirmek, bu amaçla kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, ortak çalışmalar yapmak, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak,*
- *Belirlenen politikalar çerçevesinde kanun, tüzük ve yönetmelik tasarıları hazırlamak, bu Kanun ile buna ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması konusunda düzenlemeler yapmak,*
- *Suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar yapmak,*
- *Suç gelirlerinin aklanmasını önlemek amacıyla sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek ve uygulamayı izlemek,*
- *Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak,*
- *Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek,*
- *Değerlendirme sürecinde gerek duyulduğunda kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak,*
- *Bu Kanun kapsamına giren işlemler ile ilgili olarak, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak,*
- *Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda aklama suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,*
- *Cumhuriyet savcılığı tarafından intikal ettirilen konuları incelemek ve aklama suçunun tespitine ilişkin talepleri yerine getirmek,*
- *Aklama veya terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek,*
- *Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında yükümlülük denetimi yapılmasını sağlamak,*
- *Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi istemek,*

¹⁸⁹ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

- *Bilgi ve ihtisasına ihtiyaç duyulması halinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmelerini talep etmek,*
- *Görev alanına giren konularda uluslararası ilişkileri yürütmek, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak,*
- *Yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla bilgi ve belge değişiminde bulunmak, bu amaçla uluslararası antlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamak.“*

3. Örgütsel Yapı ve Bakanlık İçindeki Yeri

Başkanlık, hizmetlerini; Başkana bağlı Başkan Yardımcıları, Daire Başkanları ve bunlara bağlı Dış İlişkiler, Mevzuatı İzleme ve Koordinasyon, Veri Toplama, Veri Girişi, Yükümlülük Denetimi, Kamuoyu Duyarlılığını Artırma, Aklama Suçuna İlişkin Analiz ve Aklama Suçuna İlişkin Değerlendirme, Aklama Suçu İnceleme, Terörün Finansmanına İlişkin Analiz ve Değerlendirme, Genel Analiz Grupları ile Bilgi İşlem, İnsan Kaynakları, İdari ve Mali İşler Şube Müdürlükleri aracılığıyla yürütmektedir¹⁹⁰.

Tablo 10: MASAK Organizasyon Şeması

BAŞKAN			
BAŞKAN YARDIMCISI		BAŞKAN YARDIMCISI	
DAİRE BAŞKANI	DAİRE BAŞKANI	DAİRE BAŞKANI	DAİRE BAŞKANI
Dış İlişkiler Grubu	Veri Toplama Grubu	Aklama Suçuna İlişkin Analiz ve Değerlendirme Grubu	Terörün Finansmanına İlişkin Analiz ve Değerlendirme Grubu
Mevzuatı İzleme ve Koor. Grubu	Veri Girişi Grubu	Aklama Suçu İnceleme Grubu	Genel Analiz Grubu
Yükümlülük Denetim Grubu		Kamuoyu Duyarlılığını Artırma Grubu	Bilgi İşlem Merkezi Müdürlüğü

Kaynak: MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2009, s.10.

Türkiye'nin mali istihbarat birimi olarak kurulan, temel fonksiyonlarının yanı sıra düzenleyici, denetleyici ve eğitici bir rolü de bulunan MASAK'ın organizasyon

¹⁹⁰ MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2008, s.7.

şeması da yukarıdaki gibidir. Buna göre müdürlükler ve gruplar önce daire başkanına, daire başkanlıkları başkan yardımcılara ve tüm organizasyon da başkana bağlıdır.

Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8'inci maddesinin (g) bendiyle MASAK'ın Maliye Bakanlığı bünyesinde "ana hizmet birimi" olduğu belirtilmiştir¹⁹¹.

Aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini MASAK; Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Uzmanları aracılığı ile yürütür. Bu görevlilerin görevlendirmeleri, MASAK Başkanı'nın talebi neticesinde, ilgili birim amirinin teklifi ve Bakanın onayı ile belirlenerek görevlendirilirler¹⁹².

Tablo 11: MASAK'ın Maliye Bakanlığı İçindeki Yeri

BAKAN	MÜSTEŞAR	MÜS. YARD.	MÜS. YARD.
Maliye Teftiş Kurulu Başkanlığı	Strateji Geliştirme Başkanlığı	Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü	Personel Genel Müdürlüğü
Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı	Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu	Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü	Maliye Yüksek Eğitim Merkezi Başkanlığı
MASAK	İç Denetim Birimi	Muhasebat Genel Müdürlüğü	İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı
Bakanlık Müşavirleri	Özel Kalem Müdürlüğü	Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü	Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Vergi Konseyi		Milli Emlak ve AB-Dış İlişkiler G.M.	Savunma Sekreterliği
	TASRA	TEŞKİLATI	
Muhakemat Müdürlüğü	Muhasebe Müdürlüğü	Saymanlık Müdürlüğü	Milli Emlak Dairesi Başkanlığı
	Milli Emlak Müdürlüğü	Personel Müdürlüğü	

Kaynak: MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2010, 2011, s.12.

Buna göre MASAK'ın Maliye Bakanlığı içindeki yeri doğrudan Bakan'a bağlı bir konumdadır. Tabloda ayrıca Maliye Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatının yapısı da belirtilmiştir.

¹⁹¹MASAK, MASAK Faaliyet Raporu 2009, s.7.

¹⁹² Başak, a.g.e., s.30.

B. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMCK)

Kurul, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine için Kanun taslakları ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girecek taslak halindeki yönetmelik değerlendirmek ve bunları uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu ve iletişimi sağlamak üzere oluşturulmuştur¹⁹³.

MSMCK, aklamanın önlenmesine yönelik çalışmalarda Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun yürüteceği faaliyetleri ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte uyum içerisinde yürütmek, uygulama bazında politikaları tespit etmek, mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmekle görevlidir¹⁹⁴.

Koordinasyon Kurulu; Maliye Müsteşarının başkanlığında Maliye Teftiş Kurulu, Maliye Hesap Uzmanları Kurulu, MASAK, Hazine Müsteşarlığı, Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu, Hazine Kontrolörleri Kurulu ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanları ile Gelirler Genel Müdürü, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu, Afrika ve Uluslararası Siyasi Kuruluşlar Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanından oluşmaktaydı¹⁹⁵. Fakat günümüzde Hazine Müsteşarlığı, Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu, Afrika ve Uluslararası Siyasi Kuruluşlar Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Daire Başkanı kurul üyeliğinden çıkartılmış, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İşler Genel Müdürü, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü, Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı, Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürü, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) Başkan Yardımcısı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkan Yardımcısı Koordinasyon Kurulu'na dahil edilmiştir¹⁹⁶. MSMCK yıl içerisinde en az iki defa olmak üzere toplanır¹⁹⁷.

¹⁹³ Mürsel Ali Kaplan, "Koordinasyon Sağlama", **Bankalar Birliği Toplantısı**, 11 Ağustos 2010, İstanbul, <http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Konferans_Sunumlari/Masak_Sunumu.pdf>, (12.12.2010).

¹⁹⁴ Başak, **a.g.e.**, s.31.

¹⁹⁵ Mavral, **a.g.e.**, s.179.

¹⁹⁶ Aydın, Yılmaz, **a.g.e.**, s.287.

¹⁹⁷ MASAK, "Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu", <http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/koordinasyon_kurulu.htm>, (16.01.2011).

C. Bankalar ve Türkiye Bankalar Birliği (TBB)

Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi ve karapara sürecinde bankaların kullanılması, Türkiye için de son derece sürekli gündeme gelen bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sektörün bu anlamda yenilenmesi gereği ortaya çıkarak hem uluslararası arenadaki kurallar hem de yabancı ülke mevzuatlarıyla paralellik sağlayan yasal düzenlemelere gidilmiştir¹⁹⁸.

Ülkemizde personel ve şube bazında bankacılık sektörü 2010 yılında yüksek rakamlara ulaşılmıştır. Sistemde 49 banka yer almakta, sektörün personel sayısı ise 2010 yılının Ekim ayı itibariyle 189.783 kişi, şube sayısı da 9.935'tir. Türk bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü yine Ekim 2010'da 1 trilyona yaklaşarak 932 milyar 35 milyon TL olmuştur¹⁹⁹.

Bankalar aklama anlamında, nezdinde açılan ve hesap sahiplerinin kimliklerinin belirli olmadığı birçok durumla karşılaşmaktadır. Bu gibi durumlarla mücadelede mevzuat ve bankaların kurumsal mücadelesinde bankalar isimsiz hesap ve gizli hesap uygulamalarının yasaklanması ve bankaları sır saklama yükümlülüğünün, karapara aklanmasının önlenmesi yönünden bankalardan bilgi alınmasını sağlayacak şekilde sınırlandırılması gibi önlemlerle bankaların karapara aklama sürecinde kullanılmasının engellenmesi hedeflenmektedir²⁰⁰.

Karaparanın aklanması ve terörizmin finansmanının engellenmesine dair ülkemiz mevzuatı, önceki bölümlerde de belirtildiği üzere Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme ve girişimler kapsamında, ülkemizde her banka da uluslararası bankacılık alanında Türk bankacılık sektörünün yapısı dikkate alınarak kendi standartları karşılayacak şekilde kendi politika, prosedür ve kontrol yöntemlerini yazılı olarak oluşturmuşlardır.

Oluşturulan bu prosedürler çerçevesinde karapara ile ilgili şüpheli bir durumun sürecinin de şu şekildedir; burada öncelikle yapılan işlem, işlemin şüpheli olduğunu fark eden veya buna kanaat getiren banka görevlisinin şüpheli işlem bildirim formunu

¹⁹⁸ Mavral, **a.g.e.**, s.399.

¹⁹⁹ Türkiye Radyo Televizyon (TRT), "Türk Bankacılığı Tam Gaz", <<http://www.trt.gov.tr/Haber/HaberDetay.aspx?HaberKodu=bd1ba43f-6881-40f6-8b-c43c996c53b0>>, (19.12.2010).

²⁰⁰ Mavral, **a.g.e.**, s.399.

doldurup, bankanın uyum görevlisine durumu aktarmasıdır. Diğer izleyen süreçler uyum görevlisinin yapacağı değerlendirmelere bağlı olarak devam eder. Şüpheli işlemin tespit edildiği tarih ile MASAK'a bildirilmesi, uyum görevlisinin konuyla ilgili değerlendirmesi de dahil bunların tümü en fazla 10 gün içinde gerçekleşmelidir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise süreç daha da hızlı yürütülerek ilgili konu savcılığa da bildirilir²⁰¹.

Yine düzenlemelerin hem daha iyi uygulanması hem de aklama ile daha etkin bir mücadele için Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve MASAK tarafından ortak bir platform ile TBB-MASAK Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Grup ortak çalışmalar yürütmektedir. Bunlardan biri olan Eylül 2005 tarihindeki ortak çalışmada, FATF Tavsiyeleri, Basel Bankacılık Denetim Komitesi çalışmaları ve Avrupa Birliği ülkelerinin bankacılık uygulamalarına paralellik sağlanması amacıyla “*Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu*” hazırlanmıştır²⁰².

Kılavuzda bankaların karapara ile mücadelede bazı önlemleri almalarını ve banka yönetimlerinde onaylandıktan sonra yürürlüğe girmesini önermiştir. Bu düzenlemeler amaç, kapsam ve genel çerçeve başlığı altında toplanmıştır²⁰³:

Amaç

- Bankacılık aracılığıyla suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı amacıyla banka açılmalarının engellenmesi,
- Banka ve çalışanlarının hem yasal hem de idari yükümlülüklerinin bilinmesi,
- Bankaların kendi içindeki politika ve prosedürleriyle yasa ve yasanın yetki verdiği kurumların yaptığı düzenlemelere uyumunun sağlanması,
- Uluslararası sözleşmeler ve ilişkilerinde gerekli anlamda uyum ve işbirliğinin sağlanması,
- Bankanın güvenli olarak bankacılık faaliyetlerini yürütmesi, müşteri kalitesinin bu anlamda korunması.

Kapsam

- Bu politika, prosedür ve kontrol yöntemleri Genel Müdürlük, tüm şubeler ve ilgili ülkenin mevzuatının uygun olarak yurtdışındaki şubelerine yayılması ve bunları kapsamaması,
- Hisse çoğunluğunun sahip olduğu yurtiçi iştirakleri, ilgili ülkenin mevzuatının uygun olması durumunda yurtdışı mali iştirakleri de kapsar.

²⁰¹ MASAK, **a.g.r.**, s.35.

²⁰² TBB-MASAK Çalışma Grubu, **a.g.m.**, s.60.

²⁰³ TBB, **a.g.k.**, s.5.

Genel Çerçeve

Bankaların ve de çalışanlarının sorumluluklarını, bankalar, başta FATF olmak üzere ulusal ve uluslararası anlamda aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede tüm kurumların yaptığı düzenleme ve bilgilendirmeler ile kendilerini yenilerler. Aynı zamanda tavsiye, standart ve bilimsel çalışmalardan faydalanırlar ve de aşağıdaki konu başlıkları altında çalışanların genel bir bilgi düzeyinde olması ve yenilenmesini sağlayacak bilgilere yer verirler:

- Suç geliri ve suç gelirinin aklanması kavramları,
- Suç gelirini aklamamanın aşamaları,
- Suç gelirini aklama yöntemleri,
- Karaparanın aklanmasıyla mücadelenin tarihsel gelişimi, uluslararası aktörler ve çok taraflı sözleşmeler; Genel çerçeve, Avrupa Konseyi direktifleri, Viyana Sözleşmesi, Basel İlkeleri vb.

Yine TBB-MASAK Çalışma Grubu'nun önerisi dahilinde TBB tarafından anılan kılavuzdan bankaların ne ölçüde yararlandıklarını ve uyum sağladıklarını öğrenmek amacıyla 12 Ocak 2007 tarihinde tamamlanan “Anket Formu” hazırlanmıştır. Anket iki bölümden meydana gelmektedir. Anketi, bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü olarak % 97,5’ini oluşturan 40 banka yanıtlamıştır. Anketten şu sonuçlar elde edilmiştir²⁰⁴.

Anketin ilk bölümünde üyelere:

- Aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında hazırlanmış bir yazılı politika ve prosedür dokümanının oluşturulup oluşturulmadığına (Bankaların kendi içlerindeki politika ve prosedürlerinin bu konudaki yasalara ve yasanın yetki verdiği kurumların yaptığı düzenlemelere uyumunun sağlanması amacıyla hazırlanmış yazılı koruyucu kapsamda genel politika ve prosedürleri var mı ?)
- Bankada sadece karapara ile mücadele edilmesi ve mevzuata uyum çalışmalarının yürütülmesinden, politikaların belirlenmesinden sorumlu özel birim var olup olmadığına dair sorular sorulmuştur.

Anketi yanıtlayan bankalardan 38’i bu konuda yazılı politika ve prosedür dokümanının oluşturulduğu, 2 banka ise henüz bu konu hakkında hazır olmadığını belirtmiş fakat bu yönde çalışmalarının sürdüğünü ifade etmişlerdir. Bu anlamda sektör koruyucu dahili politika ve prosedürlerini büyük ölçüde tamamlamıştır.

Yine bankada sadece suç gelirleriyle mücadele mevzuatına uyum çalışmalarının yürütülmesinden ve politikaların belirlenmesinden sorumlu özel bir birim var mı

²⁰⁴ TBB-MASAK Çalışma Grubu, **a.g.m.**, s.62-63.

sorusuna 22 banka evet, 18 banka ise olumsuz cevaplamıştır. Bu anlamda anket sonuçlarına bakıldığında Türk bankacılık sektöründe grup seviyesinde müşterini tanı politika ve uygulama esaslarının yürütülmesinden ve de politikaların belirlenmesinden sorumlu bir birimin bankaların çoğunda yer aldığı sonucunu göstermektedir.

Bankalardan anketin ikinci bölümünde; kılavuza göre tüm başlıkların yer aldığı kısımda bankalardan uygulamalarını, FATF'nin ülke değerlendirmesinde kullandığı benzer sistem ile değerlendirmelerini istemiştir. Buna göre:

- 4 puan “tam uyumlu”
- 3 puan “büyük ölçüde uyumlu”
- 2 puan “kısmen uyumlu”
- 1 puan “uyumsuz”

Kılavuzun geneline yönelik sorulara verilen yanıtlar değerlendirildiğinde sektör uyum ortalamasının 3,35 civarında gerçekleşerek büyük ölçüde uyumlu olduğu görülmektedir. Bu sonuçların tümü FATF'ın Türkiye raporlarına yasal yükümlüler arasında bankalarda sağlam bir risk kültürü bulunduğuna dair övgüleri ile uyumlu ve ideal bir sonuç yorumuyla yansımıştır.

Tablo 12: Bankacılık Sektörü Kılavuz Uyum Dereceleri

Konu	Ortalama
1. Kararların Aklanmasının Önlenmesine Dair Özel Bir Uygulama Talimatınız Var mı ?	3,48
2. Giriş Bölümü	3,39
3. Amaç Bölümü	3,45
4. Kapsam Bölümü	3,42
5. Genel Çerçeve	3,30
6. Yasal Düzenleme ve Yükümlülükler	3,45
7. Müşteri Kabulü-Genel Prensipler	3,45
8. Müşteri Kabulü-Sorumluluklar	3,45
9. Kimlik tespit usulü ve beyan edilen adreslerin kaydedilmesi	3,76
10. Müşteri Olarak Kabul Edilmeyecek Kişiler-Gerçek Kimlik ve Adresleri Belirlenemeyen Hesaplar	3,45
11. Müşteri Olarak Kabul Edilmeyecek Kişiler-Hesap açılışı sırasında müşterilerin isimlerinin yerel ve uluslararası karapara ve terör listeleri ile karşılaştırılması	2,88
12. Müşteri Olarak Kabul Edilmeyecek Kişiler-Tabela Bankaları(Shell Banks)	3,55
13. Müşteri olarak kabul edilmesi için ilave özen gösterilmesi gereken gerçek ve tüzel kişiler-Muhabir Bankacılık	3,52
14. Müşteri olarak kabul edilmesi için ilave özen gösterilmesi gereken gerçek ve tüzel kişiler-Riskli Coğrafi Alanlarda Yerleşik veya Bağlantılı Müşteri İşlemleri	3,33
15. Müşteri olarak kabul edilmesi için ilave özen gösterilmesi gereken gerçek ve tüzel kişiler-Siyasi Nüfus Sahibi Kişiler (PEP's)	2,94
16. Müşteri olarak kabul edilmesi için ilave özen gösterilmesi gereken gerçek ve tüzel kişiler-Suç Gelirlerinin Aklanmasında Hassas Sektör ve İş Kolları	3,24
17. Riskli Bankacılık Ürünleri-Nakit İşlemler	3,18
18. Riskli Bankacılık Ürünleri-Elektronik Transferler	3,21
19. Riskli Bankacılık Ürünleri-Yabancı Bankalar Üzerine Keşideli Şahıs Çeklerinin Tahsile Alınması	2,94
20. Riskli Bankacılık Ürünleri-İnternet, Call Center ve ATM İşlemleri	2,55
21. Vakıf ve Demekler (Gözümlü Bağış ve Yardım Kurumları)	3,15
22. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bildirilmesi - Şüpheli işlem ne demektir	3,64
22. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bildirilmesi - Şüpheli İşlem Tipleri	3,76
23. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bildirilmesi - Uyum Görevlisine Raporlama Kuralları ve Sorumluluklar:	3,67
24. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bildirilmesi - Resmî Kurumlara İletilmesi	3,79
25. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bildirilmesi - Sır Saklama ve Gizlilik	3,79
26. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bildirilmesi - Kayıtların Saklanması	3,82
27. İzleme, İç Denetim ve Raporlama Faaliyetleri-Kimlik Tespit Yükümlülüğü	3,79
28. İzleme, İç Denetim ve Raporlama Faaliyetleri-Şüpheli işlemlerin ortaya çıkarılması, riskli işlemlerin raporlanıp incelenmesi	3,48
29. Müşteri ve işlemlerinin izlenmesine, şüpheli hareketlerin tespitine yönelik özel yazılımlar/programlar kullanıyor musunuz?	1,82
30. Yıl içinde yapılan eğitim yükümlülük ve şüpheli işlem denetimlerinin istatistikî amaçlı sonuçlarının her yıl Mart ayı sonuna kadar MASAK'a raporlanması	3,79
31. Kurum İçi Eğitim Çalışmaları-Sınıf Eğitimleri	3,12
32. Kurum İçi Eğitim Çalışmaları-Sanal Eğitimler	2,42
33.TBB Web Sitesi Eğitim Modülü	2,24
34. Hesap Muhabirlerinden ve Diğer Kurumlardan Alınan Yazıların Yanıtlanması	3,73
35.Kayıtların Saklanması	3,82
36. Bilgi ve belge verme yükümlülüğü	3,88
37. Yürürlük ve Denetim	3,58
TOPLAM	3,35

Kaynak: TBB-MASAK Çalışma Grubu, "Para Aklama Riskinin Yönetimi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu", **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 60, Yıl: 2007,s.64.

TBB-MASAK Çalışma Grubu aracılığıyla çalışmalar somut olarak sürekli gerçekleşmektedir. Bunların sonuçları olarak eğitim, uygulamalar ve düzenlemeler kapsamında şu sonuçlara ulaşılmıştır²⁰⁵;

²⁰⁵ Varol Civil, Türk Bankacılık Sektöründe Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Konferansı, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010, s.54.

- 1998-2006 arsında toplamda 42 örgün eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiş ve bu çerçevede 3.700 bankacı eğitim almıştır,
- Aynı dönemde, TBB internet sitesinden uzaktan eğitim ile yaklaşık 2.700 sitedeki eğitimden faydalanmış ve toplam 6.400 kişiye net aracılığıyla eğitim imkanı sunulmuştur,
- 2008-2009 döneminde, rutin olan örgün ve uzaktan eğitim faaliyetlerinin yanı sıra, bölgesel anlamda da seminerler gerçekleştirilmiştir. Yine 10 ilde, toplam 13 seminer gerçekleştirilmiş, 1.400'den fazla bankacıya eğitim verilmiştir,
- Son olarak 2010 yılında, mevzuattaki değişiklikler ile aynı boyutta, büyük ölçüde güncellenen Para Aklama Suçu ile Mücadele Uzaktan Eğitim Modülü, sadece uygulamacılara değil, tüm kamuoyunun kullanımına ücretsiz olarak açılmıştır. Yine kurumlar da kendi eğitimleri için bu modülü çalışanlarına ücretsiz kullanma imkanı getirilmiştir. MASAK Başkanlığının sürekli izlediği ve güncellediği eğitimi, 6 aylık bir süre içinde 12 yükümlü finansal kuruluş kendi eğitim ihtiyaçları için yüklemiştir. Bundan da 9.000 kişi faydalanmıştır,
- Yine grup tarafından dünyadaki iyi uygulamaları sektöre tanıtmak ve açıklamak amacıyla, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi Hakkında Kılavuz” adlı bir kitap hazırlanmış ve bankalara dağıtılmıştır,
- Mevzuattaki değişiklikler ve uygulamaları hakkında kamuoyunu ve yükümlülere bilgilendirme amacıyla broşür, kitapçık bastırılmış ve konferanslar düzenlenmiştir,
- Bankalarımızın uyum müdürlüklerinin yapısı, bankaların genel organizasyon şeması içindeki yeri, kullanılan yazılımlar vb. konularda iki defa anketle bu alandaki gelişmeler izlenmiştir,
- Bankalar arasında uygulama birliği amacıyla, uygulamalar, tereddütlü hususlar, altyapı sorunları gibi konularda, MASAK'tan görüş alma ve bunların bankalar arasında yayılımının sağlanması faaliyetleri düzenli olarak yürütülmüştür ve aynı zamanda halen yürütülmektedir,
- Bir TBB yayını olan Bankacılar Dergisinde, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele ile ilgili hakemli makaleler geniş ölçüde yayımlanmış ve bunları içeren özel sayılar da yayınlanmıştır.

D. Sigortalar ve Bireysel Emeklilik Şirketleri

Ülkemizde, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle beraber, 2007 yılında başlayan mevzuat düzenlemeleri büyük ölçüde tamamlanarak ilerleyen yıllarda daha ziyade uygulamanın izlendiği bir dönem olarak geçmektedir. Yapılan yasal düzenlemeler sigortacılık sektörünü sağlam ve büyük ölçüde AB düzenlemeleri ile uyumlu bir mevzuat temeline haline getirmiştir. Tüm bunlar ileri düzeye ulaştıkça

sigortacılık sektörünün mali yapısı önceki yıllara göre güçlenmiş, daha dinamik bir sektör ortaya çıkmaya başlamıştır²⁰⁶.

Yine rakamsal anlamda verilere bakıldığında da Ekim 2010 tarihi itibariyle ülkemizde 62'si sigorta, 2'si reasürans olmak üzere 64 şirket mevcuttur. Faaliyette bulunan toplam 58 sigorta ve 1 reasürans şirketi yine halihazırdadır. Toplam 58 sigorta şirketinden 52'si özel, 6'sı kamu şirketi, 45'i Türkiye'de kurulu yabancı ortaklı şirkettir. Şirketlerin 9'u hayat, 14'ü hayat/emeklilik, 35'i hayat-dışı şirket olarak faaliyet sürdürmektedir²⁰⁷.

Bakıldığında Türkiye'de sigorta sektörünün gelişmekte olan önemli bir sektör olduğu sonucu ortaya çıkar. Sigorta sektöründe sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, sigorta aracıları (sigorta acenteleri, brokerler), aktüerler ve sigorta eksperleri mevcuttur ve faaliyetini sürdürmektedir. Aynı zamanda sektör yapısıyla önemli bir istihdam alanı oluşturarak 50 binin üzerinde kişiye istihdam sağlamaktadır²⁰⁸.

Günümüzde suç gelirlerinin aklanmasının hacmi tüm dünyada artmaktadır; dolayısıyla sigortacılık sektörü bu alanda daha fazla kullanılmaktadır. Çok eski tarihlerden beri sektörde sahte hasarlar sonucu sigorta sektöründen tazminat alınması karapara aklayıcıları için sigortacılığın en cazip yanını oluşturur. Yine sigorta bedelinin çeşitli sahte işlemler neticesinde gerçek bedelinden yüksek gösterilmesi, sigortaya konu olan mal veya değer bir den fazla sigorta şirketine sigorta ettirilmesi, kasıtlı olarak hasar meydana getirilmesi, sigortasız hasarların sigortalı gibi gösterilerek hasar olduktan sonra yapılan yolsuzluklar sigorta sektörünün karapara aklayıcıları tarafından kullandığı aklama yöntemlerindedir. Nitekim bakıldığında sadece İngiltere'de, kasko ve yangın poliçelerine ilişkin hasarlarda yapılan sahtekarlığın yılda 1,6 milyar dolar düzeyinde olduğu araştırmalar neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu durum sigortacılık sektörünün karapara aklamada ne ölçüde potansiyele sahip olduğu ve ne gibi büyük sonuçlara neden olabileceği daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır²⁰⁹.

²⁰⁶ TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, **Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2009**, s.2.

²⁰⁷ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRSB), "Türkiye'de Sigortacılık", <<http://www.tsrsb.org.tr/sayfa/turkiyede-sigortacilik>>, (27.02.2011).

²⁰⁸ Hakan Çelikkol, Nilüfer Dalkılıç, "Türkiye'de Sigorta Sektöründe İstihdam, Eğitim ve Geleceğe İlişkin Öneriler", **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2010, s.73.

²⁰⁹ Kemal Çuhacı, "Karapara Aklama ve Sigortacılık Sektörü", **Reasürör Dergisi**, Sayı: 48, Aralık 2002-Ocak 2003, s.16-17.

Ülkemizde sigorta şirketleri ve bireysel emeklilik şirketlerine bakıldığında ise, bu kurumlar da tedbirler yönetmeliği çerçevesinde müşterinin tanınması gibi süreçlerden geçerek müşteri ile sürekli anlamda iş ilişkisi içerisine girerler. Bu kapsamda sürekli iş ilişkisi ile anlatılmak istenen, yükümlü ile müşteri arasında hayat sigortası veya bireysel emeklilik gibi hizmetler nedeniyle kurulan, niteliği itibarıyla devamlılık unsuru taşıyan iş ilişkisidir. Bu kapsamda, MASAK 5 Sıra No'lu Tebliğ, Bölüm 2.2.7'de Emeklilik Sözleşmeleri, Emeklilik Planları ve Hayat Sigortası Sözleşmelerine İlişkin İşlemler şu şekilde belirtilmiştir: “Emeklilik sözleşmeleri ve çalışanlara ücretlerinden kesinti yapılmak suretiyle emeklilik hakları sağlayan emeklilik planları ile bir yıl içinde ödenecek prim tutarı toplamı ikibin veya tek primli olup prim tutarı beşbin TL'nin altında olan hayat sigortası sözleşmelerine ilişkin işlemlerde yükümlüler; kimlik tespitiyle işlem yapabilirler”.

MASAK 5 Sıra No'lu Tebliğ'in “4. Sigorta Sektörüne İlişkin Tipler” başlıklı bölümünde sigorta ve emeklilik işlemlerine dair aşağıdaki şüpheli işlem tiplerine yer verilmiştir:

- Müşterinin kendi hesabıyla ilgisi olmayan ve kendi kişisel hesabından, başkasının hesabına çek keşide ederek açıkça ilgisiz olan üçüncü bir taraf adına sigorta poliçesi satın almayı önermesi veya sigorta tazminatının, yine alakasız bir tarafın hesabına transfer edilmesi. Yine ilgisiz olduğu bariz olan üçüncü tarafın lehdar olması için değişiklik talep etmesi,
- Hayat sigortası ya da emeklilik sigortası poliçesinin primlerinin müşteri tarafından yüksek miktarda ve nakit olarak ödemesi,
- Küçük miktarda ve de düzenli ödemeye dayalı poliçe ödeyen müşterinin, aniden ve ortada olağanüstü bir gelişme yokken peşin ödeme ile önemli ölçüde büyük poliçe satın alma teklifinde bulunması,
- Müşterinin, herhangi bir makul bir nedeni olmaksızın, poliçenin vadesinden önce geri ödenmesini ya da üçüncü bir kişi lehine ödemenin yapılmasını istemesi,
- Poliçedeki ödemenin, riskli değerlendirilebilecek ülkede yerleşik bir banka hesabından EFT aracılığıyla yapılması,
- Müşterinin yaşı ve sağlık durumunun elverişli olmamasına rağmen emeklilik planı veya hayat sigortası sözleşmesi için başvuruda bulunması,
- Müşterinin kendi iş alanı ile ilgisi olmayan bir riski sigorta ettirmek için başvuruda bulunması,
- Müşterinin başka şirketlerden de poliçeleri olduğunun tespit edilmesi ve de bu durumun esasen müşterinin mali profili ile uyumsuz olması,
- Yüksek miktarda düzenli geri ödemeler talep edilmesi ve fakat bu durumun müşterinin genel durumu ve düzenli geliriyle bağdaştırılamaması.

Yine Sigorta ve bireysel emeklilik alanında karapara aklama faaliyetlerinin önlenmesine dair çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Bunlardan biri olan faaliyette, 7 Temmuz 2008 tarihinde Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRSB) merkezinde karapara eğitim semineri düzenlenmiştir. MASAK yetkililerince aklama ve terörün finansmanı ile mücadele konularında sunumlar gerçekleştirilen seminerde, MASAK Daire Başkanı Oktay Üstün karapara aklama ile mücadelenin tarihçesini anlatmış ve FATF'in tavsiyeleri hakkında bilgi vermiştir. MASAK uzmanlarından Hasan Karaal ise sigorta şirketlerinin karapara aklama ile mücadelede kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimleri gibi konularla ilgili bilgiler vererek, sunumlar gerçekleştirmiştir²¹⁰.

TSRSB-MASAK ile işbirliğinde 8–9 Nisan 2009'da suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede yükümlülükler konusunda sigorta ve reasürans şirketleri çalışanlarına yönelik başka bir eğitim programı daha organize edilerek düzenlenmiştir. Eğitimde MASAK yetkililerince karapara ve terörün finansmanının tanımı, yükümlülüklerle ilişkin genel bilgiler ve yaptırımlar, kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimleri konularında çeşitli sunumlar gerçekleştirilmiştir²¹¹.

E. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Ülkemizde Merkez Bankası'nın asli görevi, fiyat istikrarının korunması olmakla beraber banka, para politikasının yürütülmesi ve para basımı yetkilerine de sahiptir.

Merkez bankaları, pek çok ülkede mali sistemin denetim yetkisine de sahip bulunarak sistemi denetlemekle görevlidir. Bu bağlamda, denetim fonksiyonu gereği karaparanın aklanmasının önlenmesinde de önemli bir rol üstlenmektedirler. Bu doğrultuda, bazı ülke merkez bankaları, aklama ile mücadelede tam yetkiye sahip olurken, bazı ülke merkez bankaları ise sınırlı anlamda yetkilere sahip veya suç gelirleriyle mücadelede özel bir görev ve yetki verilmediği görülmektedir²¹².

Ülkelerin merkez bankaları bu konuda karşılaştırılarak incelendiğinde; İrlanda Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilen gözetim ve denetim faaliyetlerinin, mali sektörde karaparayla mücadele tedbirleri bakımından sağlam bir temel oluşturduğu

²¹⁰ TSRSB, “Karapara Eğitim Semineri”, **Birlik'ten Dergisi**, Sayı: 13, Haziran-Eylül 2008, s.6.

²¹¹ TSRSB, “MASAK - TSRSB İşbirliği”, **Birlik'ten Dergisi**, Sayı: 16, Nisan-Haziran 2009, s.6.

²¹² D. Derya Yeşiladalı, “Karaparanın Aklanması ile Mücadelede TC. Merkez Bankası'nın Rolü”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 32, Yıl: 2000, s.1.

söylenbilir. Yine bunun da “The Irish Bankers Federation”, “The Irish Insurance Federation” gibi mali sektör kuruluşlarınca sağlanan destekle daha da güçlü hale geldiği gözlemlenir. Hollanda Merkez Bankası ise kredi ve yatırım kuruluşları ile döviz büfeleri üzerinde denetim yetkisine sahip ve aynı zamanda banka, yönetim ve idari yapıyı kontrol eder, ilgili kuruluşların kararlarıyla mücadelede yeterli önlem almalarını, yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlar. Yine Yunanistan Merkez Bankası’nın da bankalar, leasing ve factoring şirketleri, döviz büfeleri gibi kuruluşlar üzerinde denetim yetkileri mevcuttur²¹³.

Konuya TCMB açısından baktığımızda, aklamının önlenmesine ilişkin 4208 sayılı Kanunun hazırlık çalışmalarında aktif bir rol almak ve bir banka olarak mevzuata tabi olmakla beraber, kararlarıyla mücadelede Merkez Bankamız özel bir görev ve yetkiyle donatılmamıştır. Mevzuat doğrultusunda banka sadece, MASAK tarafından istenecek bilgi ve belgeleri vermekle yükümlü bir kurum olarak sınırlı anlamdadır ve istenildiğinde bilgi vermekle yükümlüdür²¹⁴.

1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 4.II/d maddesinde de TCMB'nin, sadece kendi alanına giren, ilgili konularda bankaların mali yapılarını izleme yetkisi verilmiştir. Yine incelemeler sırasında veya sonrasında karaparaya yönelik bir işlemde şüphelenilmesi halinde Bankamızın da diğer kurumlar gibi MASAK Başkanlığı'na bildirimde bulunma sorumluluğu mevcuttur²¹⁵.

F. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasasının tanımı tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi anlamdaki kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasının sağlanmasıdır. Bu tanımın etkin olarak sağlanması ve piyasanın güven, açıklık içinde, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını düzenlemek ve denetlemek amacıyla 1981’de çıkan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun vermiş olduğu görevleri yapmak ve kanunun verdiği yetkileri kullanmak üzere de Sermaye Piyasası Kurulu oluşturularak faaliyete başlamıştır²¹⁶.

²¹³ Mavral, **a.g.e.**, s.393-394.

²¹⁴ Yeşiladalı, **a.g.e.**, s.1.

²¹⁵ E-Kanun, “1211 Sayılı Merkez Bankası Kanunu”, <<http://www.ekanun.net/1211-sayili-kanun/index.html>>, (09.04.2011).

²¹⁶ Sermaye Piyasası Kurulu(SPK), **SPK 2005 Yılı Faaliyet Raporu**, s.1.

Kurulun vizyonuna bakıldığında, sermaye piyasasının güvenli, adil, şeffaf ve etkin işlemlerini sağlamak iken, uluslararası norm ve gelişmeler ışığında değişen piyasa ihtiyaçlarını karşılayan, hesap verilebilir düzenleme ve denetleme yapmayı kendisine misyon edinmiş ve ulusal ve uluslararası alanda öncü, dinamik ve saygın hale gelmiştir²¹⁷.

Ülkemizde Sermaye Piyasalarında karapara ile mücadelede için esas alınan şüpheli işlem tipleri de MASAK 6 No'lu tebliğde şu şekilde sıralanmıştır²¹⁸:

- Müşterinin, yaptığı işlemlerden kar amacı gütmüyormuş, yatırımlarının riskini ve maliyetlerini umursamaz gibi görünür izlenimi vermek. Yine mantık dışı ve zararlı sonuçlanan ilginç emirler vermesi, işlemler gerçekleştirilmesi,
- Piyasa şartlarıyla ters orantılı, müşterinin aldığı menkul kıymeti süresinden önce aniden kapatması,
- Müşterinin, makul bir sebep olmadan değişik aracı kuruluşlar nezdindeki hesabı ile ilişkisi olmayan başka kişilerin hesaplarına sürekli menkul kıymet transferi yapılması,
- Müşterinin normal işi ile ilgili faaliyetleri ile uyumsuz miktarlarda menkul kıymet veya diğer piyasa araçlarından satın alması,
- Menkul kıymet yatırımlarının müşteri ile ilişkisi olmadığı açık olan üçüncü taraflara aktarılması,
- Müşteri veya şirket bazında Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş olması.
- Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmesine rağmen yasaklı kişiler veya kurumların dolaylı olarak işlem yapıyormuş şüphesi doğuran işlemler.

Aracı kuruluşların bu gibi şüpheli işlem tiplerine dikkat göstermelerinin yanı sıra bu gibi işlemlere mani olmak ve sermaye piyasasını düzenlemek adına SPK'nın temel görev ve yetkileri de şu şekildedir²¹⁹:

- Sermaye piyasası araçlarının halka arz ve satışını, aynı zamanda ihracını düzenlemek ve denetlemek,
- Piyasadaki araçları kayıt altına almak ve kamu yararı söz konusuysa bu ürünleri halka arz ve satışını geçici olarak durdurmak,
- Sermaye piyasası kurumlarının mali bünyeleri ve kaynaklarının kullanımı ile ilgili rasyoları ya da faaliyet alanlarını belirlemek,

²¹⁷ SPK, SPK 2006 Yılı Faaliyet Raporu, s.1.

²¹⁸ Aktif Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik, "MASAK Genel Tebliği Sıra No: 6" ,< <http://www.aktifsmmm.com.tr/MASAK/Tbl/masaktbl.6.htm>>, (09.02.2011).

²¹⁹ SPK, SPK 2009 Yılı Faaliyet Raporu, s.1-2.

- Sermaye piyasasında, bağımsız denetim faaliyetine ilişkin esasları ve kontrolleri belirlemek,
- Kamunun zamanında, yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak ve bu amaçla kararlar almak ve bunu her türlü mali tablo ve raporlar ile belirlemek,
- Sermaye piyasasında faaliyet gösteren kurumlar, borsalar ve teşkilatlanmış diğer piyasaların faaliyetlerini izlemek ve bunları sürekli denetlemek,
- Sermaye piyasasını ilgilendiren her türlü yayın, duyuru ve reklamları izlemek, yanıltıcı ilan ve reklamları da yasak etmek,
- Elde ettiği veya kendisine sunulan mali tablo ve raporlar ile diğer belgeleri incelemek, gerekli tedbirleri almak,
- Vadeli işlem borsasındaki kurumları düzenlemek,
- Menkul kıymetler işlemlerinin ödünç alma ve verme, repo işlemlerini düzenlemek,
- Dışarıda yerleşik kişilerin gerçekleştirdiği menkul kıymet işlemleri için gereken düzenlemeleri yapmak,
- Sermaye piyasası araçlarının takası, saklanması düzenlenmesi ve de denetlenmesi,
- Gerektiği durumda ilgili Bakanca istenecek incelemeleri yapmak, rapor vermek,
- Gayrimenkullerin değerlemesini yapabilecek ekspertiz kurumlarını ilan etmek, düzenlemeleri yapmak,
- Sermaye piyasasında fiili olarak veya medya ve elektronik ortam aracılığıyla da dahil yatırım tavsiyelerinde bulunacak kişi ve kuruluşların uyacakları ilke, usul ve esasları belirlemek,
- Sermaye piyasası ile ilgili çalışan, yönetici veya kurumların mesleki eğitimi, mesleki yeterliliği ve mesleki ehliyetlerini gösterir sertifika verilmesine ilişkin esasları belirlemek, aynı zamanda da bu amaçlarla merkez kurmak ve faaliyetlerin esas ve usullerini belirlemek,
- Her türlü elektronik ortamdan gerçekleştirilen sermaye piyasası faaliyetleri ve işlemleri için elektronik imza kullanım esaslarını düzenlemek ve de bunları denetlemek,
- Yurtdışındaki sermaye piyasalarından sorumlu kuruluşlar ile ortak her türlü iş birliği yapmak ve de bu kurumlarla bilgi alış verişinde bulunmak.

Maddelerde belirtildiği üzere eğitim faaliyetlerini de üstlenmekle yükümlü olan SPK karapara ile mücadele alanında da çeşitli eğitim faaliyetlerinde de bulunarak bu rolünü yerine getirmektedir. Bunlardan biri olan eğitimde, SPK ile MASAK uzmanlarının katılımıyla 2006 yılında, SPK üyelerine yönelik olarak “Mali Suçlarla Mücadelede Aracı Kurumların Etkinliğinin Arttırılması Semineri” düzenlenmiştir. MASAK Uzmanı Erkan Tunçdemir’in eğitim verdiği seminerde, “Karapara Aklama ile Mücadele” konusu üzerinde durmuştur. Eğitimde ayrıca SPK'dan Aracılık Faaliyetleri Dairesi Başkan Yardımcısı ile Aracılık Faaliyetleri Dairesi Uzmanı da “Mali Suçlarla

Mücadelede Aracı Kurumların Etkinliğinin Arttırılması” konusunda ayrı ayrı bilgi vererek katılımcıların konu ile ilgili soruları cevaplandırılmışlardır²²⁰.

SPK'nın 2007 ve 2008 faaliyet raporlarına bakıldığında karaparanın aklanması ve terörizmin finansmanının engellenmesi için FATF önerileri çerçevesinde aracı kurumların rolünün güçlendirilmesine ilişkin çalışmalar yapıldığı belirtilmiş fakat izleyen yıllarda bu konuyla ilgili neler yapıldığı ve nasıl bir yol izlendiği hakkında detaylı bir açıklama yapılmamıştır.

G. Faktoring ve Finansal Kiralama Kuruluşları

Ülkemizde finans sektörünün toplam aktifi içerisinde yaklaşık % 2.5'luk bir payı bulunan Faktoring ve Finansal Kiralama şirketleri faaliyetlerinde BDDK'nın kontrolü altındadırlar²²¹. Dolayısıyla karapara aklayıcıların bu kuruluşlar aracılığıyla karapara aklamaya çalışmasının önlenmesinde BDDK'nın düzenlemelerinin önemi büyüktür.

Faktoring işlemlerindeki şüpheli durumlar da MASAK 6 No'lu tebliğde tek tek sayılmıştır ve şu durumların varlığında faktoring işlemlerinde şüpheli işlemden söz etmek mümkündür²²²:

- “*Faktore vadeli satıştan doğan alacağını devreden firmanın (satıcı), müşterisi olan gerçek ya da tüzel kişilere (alıcı), piyasa koşullarına göre sürekli ve yüksek bedellerle mal veya hizmet satışı gerçekleştirmesi,*
- *Alıcı firmanın kendi mali gücünün çok üstündeki vadeli borçlarını zamanında ödemesi veya ödeyeceği konusunda taahhütte bulunması veya böyle bir durumda satıcı firmanın alıcı firma lehine borcunu ödeyeceği yönünde garantiler vermesi,*
- *Alıcı ya da satıcı firmalardan birinin paravan olabileceği ya da aralarında muvazaalı bir işlem tesis edildiği konusunda şüphe olması,*
- *Faktoring şirketine ibraz edilen faturaların gerçekliği konusunda şüphe duyulması.”*

²²⁰ Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), **TSPAKB 2006 Yılı Faaliyet Raporu**, s.29.

²²¹ BDDK, **BDDK Tanıtım Kitapçığı**, s.35, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/kurum_bilgileri/bddk_hakkinda/5802brsa-tr.pdf>, (23.04.2011).

²²² Aktif Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik, “MASAK Genel Tebliği Sıra No: 6” ,<<http://www.aktifsmmm.com.tr/MASAK/Tbl/masaktbl.6.htm>>, (09.02.2011).

Tebliğ’de sayılan bu şüpheli işlemlere rağmen son dönemde, bazı faktoring şirketlerinin etkin bir iç kontrol sistemi kurarak temlik alınan fatura veya benzeri belgelerin gerçekliğine ilişkin gerekli istihbarat ve gereken araştırmayı yapmadığı, sadece firmaların beyanlarına istinaden işlem yaptığı ve temlik aldıkları faturaların veya benzeri belgelerin sahte belge olup olmadığını kontrol etmedikleri BDDK’nın denetim elemanlarının yaptığı incelemelerde ortaya çıkarılmıştır. Bunun üzerine 8 Temmuz 2010’da BDDK bir genelge yayınlayarak faktoring kuruluşlarının dikkat etmesi gerektiği konuları belirtmiştir²²³.

- Finansman tedarikinin yalnızca faktoring şirketi müşterisinin mal veya hizmet satışına istinaden düzenlediği fatura veya benzeri belgelerin karşılığında faktoring şirketi müşterisine sağlanması gerekmekte ve faktoring şirketinin müşterisine sağladığı finansman tutarının da fatura tutarını geçmemesi,
- Müşterilerden faktoring işlemine dair ek teminat olarak temlik alınan fatura veya bu gibi işlemle ilişkili olmayan çek/senet alınabilmesi için, alacağın vadesinde ödenmeyip sorunlu hale gelmiş olması gerekir. Aksi halde alınan çek/senet karşılığında hiçbir şekilde çek/senedin ilgililerine finansman sağlanmaması, kayıtlarında söz konusu çekin/senedin ilgili borca istinaden teminat alındığının belirtilmesi,
- Faktoring şirketi, müşterisini yeterince tanıyacak şekilde istihbaratı yapmalı, yalnızca müşterilerin beyanına istinaden işlemi gerçekleştirmemesi, temlik alınan faturaların gerçekliğine ilişkin gerekli istihbarat ve araştırma için iç kontrol sisteminin oluşturulması,
- Fatura iptalleri olduğunda, fatura iptallerini müşterilerin faktoring şirketlerine haber vermesi ve bu faturaların yerine yenilerinin düzenlenmesi halinde ise yeni faturaların kendilerine zamanında verileceği esasında taahhüt alınması ve gerekirse faturanın gerçekliğinin incelenmesi.

Yine MASAK 6 No’lu Tebliğ’de finansal kiralama şirketlerine ilişkin şüpheli durumlar da şu şekilde sıralanmıştır²²⁴:

- *“Cari piyasa veya öngörülebilir değerleri bakımından uygun olmayan fiyatlar üzerinden finansal kiralama yoluyla makine ve ekipman kiralanmak istenmesi.*
- *Normal olarak talep edilenlerden çok büyük miktardaki ve herhangi bir gerekçeye dayandırılmayan finansal kiralama ödemeleri.*

²²³ BDDK, **Genelge**, Konu: Faktoring İşlemleri, Sayı: B.02.1.BDK.0.12.00.00-134-2, Tarih: 08 Temmuz 2010, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_duzenlemeler/8189_faktoring_islemleri_genelgesi.pdf>, (23.04.2011).

²²⁴ Aktif Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik, “MASAK Genel Tebliği Sıra No: 6” ,<<http://www.aktifsmmm.com.tr/MASAK/Tbl/masaktbl.6.htm>>, (09.02.2011).

- *Finansal kiralama borçlarının beklenmedik bir şekilde, süresinden önce ve bilinmeyen bir kaynaktan ödenmesi.*
- *Finansal kiralama sözleşmesine bağlı yükümlülüklerin ve ödemelerin, makul bir nedene dayanmaksızın kiracı yerine, üçüncü kişiler veya finansal kiralama konusu mali temin eden kişiler tarafından yerine getirilmesi.”*

Bu gibi işlemlerle mücadele ve kontrol anlamında finansal kiralama şirketleri için diğer bir üst otorite de Finansal Kiralama Derneği (FİDER)'dir. FİDER, mesleki alanda Finansal kiralama şirketleri arasında ortak ilke ve hedefleri saptamak ve uyum ve iletişimi sağlamak, finansal kiralama konularında araştırmalar yapmak, her türlü eğitim faaliyetlerinde bulunmak, mesleki ve istatistiki bilgi derleyerek arşivleme, basma ve yayma faaliyetlerinde bulunmak, finansal kiralama ile ilgili yasal düzenleme ve uygulama çalışmalarını izlemek, derlemek gibi yükümlülüklerin tümünü bünyesinde üstlenmiştir²²⁵.

H. Emniyet Genel Müdürlüğü

Aklama ile mücadelede başarı hedeflenmekteyse mali kurumlar kolluk kuvvetleri ile koordineli olarak çalışmak zorundadırlar. Ülkemizde de mali kurumlar şüpheli işlem ve riskli işlemler ile karşılaştıklarında MASAK aracılığıyla veya doğrudan emniyet güçlerine ulaşabilmektedirler. Aklama faaliyeti ile ilgili suçlara Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bakmaktadır.

Merkez ve İl birimlerimizin kaçakçılık ve organize suç örgütleriyle gerek ulusal gerekse uluslararası alanda etkin mücadele edebilecek dinamik bir yapıya kavuşturulması amacıyla, teşkilat ve hukuk alanında ilgili tüm birimlerin de görüş ve katkıları alınarak hazırlanan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği 24.04.1998 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Yaklaşık 6500 personeli ile, Merkezde 14 Şube Müdürlüğü ile 2 Büro Amirliği, 80 İlimizde de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve 36 İlçemizde de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Grup Amirliği ile İstanbul'da, Mali Suçlarla Mücadele

²²⁵

FİDER, “Kuruluş ve Misyona”, <<http://www.fider.org.tr/?intPageStructureNo=13&sintLanguageID=0&bytContentType=2&intPageNo=46&strHitCountParam=2|13|0|265|774>>, (23.04.2011).

Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğü olarak 4 ayrı şube ile faaliyetlerini sürdürmektedir²²⁶.

KOM Daire Başkanlığı Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren “Suç Gelirleriyle Mücadele Büro Amirliği” yerine, 2010 yılı içerisinde yeni kurulan “Mali Suçlar ve Suç Gelirleriyle Mücadele Şube Müdürlüğü” altında “Suç Gelirlerini Araştırma Büro Amirliği” ve “Aklama Suçları Büro Amirliği” adı altında iki ayrı büro kurulmuştur. Yeni kurulan şubenin adından da anlaşılacağı üzere suç gelirleri ile mücadeleye verilen önem ve bu alanda sürdürülen çalışmalar artarak devam etmektedir. KOM Daire Başkanlığınca, KOM Birimlerinin görev alanına giren suçlardan elde edilen gelirler ile mücadele kapsamında yürütülecek mali soruşturmalara destek sağlaması amacıyla, “Finansal Analiz ve Raporlama” çalışmaları geliştirilmiştir. Bu kapsamda da mali bilgilerin, nerelerden elde edileceği, nasıl yorumlanacağı ve rapor haline getirileceği gibi konulara ilişkin bilgiler KOM Birimleri ile paylaşılmıştır. Mali ve finansal verilerin incelenmesi çalışmaları esnasında kullanılmak üzere “Mali/Finansal Terimler Sözlüğü” hazırlanarak KOM Daire Başkanlığı intranet portalı üzerinden KOM birimlerinin hizmetine sunulmuştur. KOM, bir diğer yandan da, ülkemiz sınırlarında ve özellikle ülkemizle bağlantılı olarak yurtdışında yapılan nakit para yakalamalarından hareketle, para kuryelerinin profilleri, yöntemleri ve güzergâhları gibi işlemlerin tespitine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

III. KARAPARA SUÇUNU AKLAMADA MALİ KURUMLARIN ÖNLEYİCİ DÜZENLEMELERİ

5549 sayılı Kanun kapsamında yürürlüğe giren ilgili mevzuatın büyük bir bölümü, aklama ve terörün finansmanı konuları ile ilgili konuları içermektedir. Önleyici tedbirler ile anlatılma istenen, aklama ve terörün finansmanı suçlarının oluşumunu önlemek ve varsa da bu suçları engellemek amacıyla yapılması gereken çalışmalardır. Bu tedbirler kapsamında alınması gereken tedbirlerin bir diğer önemi de, herhangi bir boşluk bulunarak anılan suçların işlenmesi halinde, incelemeye dayanak oluşturabilecek bilgi ve belgelerin daha kolay sağlanabilmesi ve daha kolay ulaşılabilesidir²²⁷.

²²⁶ KOM, “Tarihçeli Tanıtım”, <<http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?id=0&BKey=21>>, (20.03.2012)

²²⁷ Sermet Aydın, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Müşterinin Tanınması Prensibi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2008, s.66.

A. Müşterinin Tanınması

Aklama ve terörün finansmanı suçları ile mücadelede ikinci bölümdeki uluslararası düzenlemelere bakıldığında önleyici tedbirlerin başında müşterinin kendisine ve işlemlerine azami özen ve dikkat gösterilmesi ve aynı zamanda müşterinin tanınması prensibinin geldiği görülmektedir.

Müşterinin tanınması kapsamında yürütülecek uygulama ve politikalar, yükümlü-müşteri arasındaki ilişkilere bağlı bir şekilde gelecekte gerçekleştirilecek faaliyetlerin temelini oluşturacaktır. Bu nedenle bu durum, tüm yükümlüler açısından büyük önem taşır. Müşterinin tanınması aşamasında elde edilen bilgilerin şüpheli işlem sürecinin değerlendirilmesinde temel araç olarak kullanılacaktır; dolayısıyla bu durum müşterinin tanınması konusunun önemini daha da arttırmaktadır.

Müşterinin tanınmasına yönelik önlemleri de şöyle sıralayabiliriz²²⁸:

- Müşterinin kimliğini tespit etmek ve kimlikteki bilgileri geçerli ve güvenilir belge ve de bilgiler doğrultusunda doğrulamak,
- Nihai faydalanıcının kim olduğunun tespiti ve kimliğinin doğrulanabilmesi için gerekli önlemleri almak,
- İş ilişkisinin hangi bağlarla kurulduğu, çeşidi hakkında bilgiler elde etmek,
- Mesleği, kişi veya kurumun iş geçmişi, mali durumu, hesapları, ticari faaliyetleri, yerleşik olduğu ülke gibi göstergeleri dikkate alarak müşterilerinin aklama ve terörün finansmanı açısından risk profilini çıkarmak, yüksek risk taşıyan müşterilerini, iş ilişkilerini ve işlemleri belirlemek ve de tüm bunları devamlı olarak izlemek.

²²⁸Aysel Yıldırım, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik Kapsamında Getirilen Temel Değişiklikler”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 64, Yıl: 2008, s.53.

Şekil 3: Müşterini Tanı

Kaynak: Alpaslan Çakır, “Türkiye Bankalar Birliği’nin Yönetmeliğinin Uygulamasına İlişkin Görüş ve Değerlendirmeleri”, 11 Şubat 2008 İstanbul, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (29.01.2011).

Şekil incelendiğinde müşterinin tanınmasında iki temel bloğun yer aldığı görülür. Bu kapsamda müşterinin tanınarak gerekli kimlik tespitlerinin yapılması ve aynı zamanda müşterinin sürekli izlenmesi esastır. Aynı zamanda personelin sürekli bir eğitime tabi tutulması da önem arz etmektedir.

1. Müşterinin Tanınması Kuralının Uygulanacağı Durumlar

Ülkemizde kimlik tespitini gerektiren durumlar Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında yönetmeliğinde ele alınmıştır. Yönetmeliğin beşinci maddesinde kimlik tespiti gerektiren durumlar şu şekilde düzenlenmiştir²²⁹:

- Sürekli iş ilişkisi içerisinde olduğunda tutar düzeltmeksizin,
- İşlemlerin toplam tutarlarının ya da işlemlerin birbiri ile bağlantılı birden fazla olması durumunda toplam tutarı yirmi bin TL veya üzeri olduğunda,

²²⁹ MASAK, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

- EFT işlem tutarı ya da yine birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin tutarı iki bin TL veya iki bin üzeri olduğu durumda,
- Hayat sigortası sözleşmesinin yıllık prim tutarı toplamı iki bin veya tek primli olup, poliçe prim tutarı beş bin TL veya daha fazlası olduğunda,
- Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin,
- Önceden iş ilişkisine girilmiş müşterilerde, müşterilerin kimlik bilgilerinin yeterliliği ve de doğruluğu konusunda şüphe olduğunda da tutar gözetmeksizin kimlik tespitinin yapılması öngörülmüştür.

Maddelerde adı geçen “sürekli iş ilişkisi”, Yönetmeliğin “Tanımlar” başlıklı 3. Maddesinin beşinci fıkrasının (i) bendinde, yükümlü ile müşteri arasında hesap açılması, kredi veya kredi kartı verilmesi, kiralık kasa, finansman, faktoring, finansal kiralama gibi hizmetler nedeniyle kurulan, niteliği itibariyle devamlılık unsuru taşıyan iş ilişkisi olarak tanımlanmıştır.

2. Müşterinin Tanınmasına Yönelik Tedbirlerin Kapsamı

Müşterinin tanınmasına yönelik tedbirlerin kapsamında kimlik tespiti ve kurumlar açısından müşteri kabul politikasının oluşturulması işlemleri mevcuttur. Başlık altında bu konular ele alınmıştır.

a. Kimlik Tespiti

Kimlik tespiti, gerçek kişilerin yanında farklı bir takım grup ve oluşumlar içinde geçerli olmaktadır. Gerçek Kişilerde, Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişilerde, Dernek ve Vakıflarda, Siyasi Partilerde kimlik tespitleri müşterinin tanınmasına yönelik tedbirlerin kapsamında incelenmektedir.

Gerçek kişilerde kimlik tespiti, aklama suçu ile mücadelede Müşterini Tanı esası kapsamında olan önemli bir tespit usulüdür. Müşterinin kimliğinin tespit edilmesi kuralı ile bankalar ve diğer yükümlüler aklama ile mücadelede müşteri ve müşterilerinin faaliyetleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olarak risklerini minimize edebileceklerdir²³⁰.

Gerçek kişilerde kimlik tespiti ve teyidi kapsamında alınması zorunlu bazı bilgiler Tedbirler Yönetmeliğinin 6. maddesinde belirtilmiştir. Maddeye göre; kimliği tespit edilecek kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için TC. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarası, adresi ve

²³⁰ Ziraat Bankası, **a.g.e.**, s.33.

imza örneği, varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi ile iş ve mesleğine ilişkin bilgiler kimlik tespiti ve teyidi için alınmalıdır. Tüm bu bilgilerin doğruluğu nüfus cüzdanı, pasaport ve sürücü belgelerinden biri ile sağlanmalıdır²³¹.

Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde kimlik tespiti Tedbirler Yönetmeliği'nin 7'nci maddesinde ele alınmıştır. Tüzel kişilerin kimlik tespitinde, tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası ve varsa faks numarası ile tüzel kişiliğe temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu ve Türk vatandaşları için TC. kimlik numarası, kimlik belgesinin türüne ilişkin belgeler ve imza örneği incelenir ve tedarik edilir. Yine bu bilgilerin tespiti de hem bu kaynakların araştırılması hem de bu kaynaklar ile irtibata geçilerek teyit edilir. Aynı Yönetmeliğin 8. maddesinde derneklerin kimlik tespitine ilişkin; derneğin adı, amacı, kütük numarası, açık adresi, telefon ve faks numarası, derneğe yetkili kişinin adı, soyadı ve tüm kimlik bilgileri alınır. Yönetmeliğin 10. maddesinde ise siyasi parti teşkilatının kimlik tespitinde, siyasi partinin ilgili biriminin adı, açık adresi, telefon numarası, yetkili kişinin adı, soyadı ve kimlik bilgileri istenir. Bu bilgilerin teyidi de teyide esas belgelerin asılları veya noter onaylı suretleri ve siyasi partinin telefon ya da faks numaraları vasıtasıyla yapılır²³².

Yönetmeliğin kimlik tespiti ile ilgili diğer maddelerinde sendika ve konfederasyonlarda, kamu kurumlarında, yurtdışında yerleşik tüzel kişilerde, tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde kimlik tespiti esasları benzer yöntemler aracılığıyla düzenlenmiş ve bu konular hakkında detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

b. Müşteri Kabul Politikasının Oluşturulması

Müşteri kabul politikası, yükümlülerin yani çalışanların sürekli iş ilişkisi tesis edecekleri müşterileri ile ilgili olarak uygulayacakları politikaları kapsar. Mali kurumlar hesap açarken, kredi sözleşmesi yaparken sürekli iş ilişkisi kurduklarında uygulayacakları politika ve prosedürleri önceden oluşturmaları ve bu konuda çalışanlarını bilgilendirmeleri ve eğitmeleri gerekmektedir. Müşteri kabul politikası

²³¹ MASAK, "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik", <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

²³² MASAK, "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik", <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

oluşturulurken, yükümlülerin de yüksek riskli müşteri profili için müşteri kabul politikalarını ve prosedürlerini geliştirmeleri beklenmektedir. Bu politikaların oluşturulması sırasında göz önünde bulundurulacak faktörler arasında, müşterinin iş geçmişi, yerleşik olduğu ülke, bağlantılı hesapları, ticari faaliyetleri ve diğer risk göstergeleri sayılabilir. Müşterilerin risk düzeyine göre yükümlüler prosedürleri farklılaştırır ve çeşitlendirirler. Tabiidir ki, yüksek riskli müşteriler için daha yoğun inceleme gerektirir ve dereceli olarak müşteri kabul politika ve prosedürleri geliştirilir²³³.

B. Şüpheli İşlem Bildirimi

Suç gelirlerinin, şüpheli işlem bildirimleriyle ilgili birime aktarıldıkları anda, suçla ilişki bağlarının sürüyor olması nedeniyle suçlular tarafından rahatça kullanılmamalarına neden olmaktadır. Bu ilişkinin ortadan kaldırılması amacıyla ekonomik sistemin içerisindeki araç ve aktörlerinden yararlanılmaya çalışılmaktadır. Bu anlamda başta bankalar ve diğer mali kurumlar sundukları hizmetler aracılığı ile suç gelirlerini aklama faaliyetine çalışılmaktadır. Bu anlamda şüpheli işlem bildirim, ekonomik sistem aktörlerine, bu suçlara dahil ya da müdahil olmadan, bu suçla mücadelede getirilen yasal yükümlülüklerden bir tanesidir. Şüpheli işlem bildirim ile, karapara aklama ve terörizmin finansmanı suçunu içerdiğinden şüphelenilen finansal işlemlerin, mali istihbarat birimlerine rapor halinde sunulması ve söz konusu birimlerin bu konu hakkında uyarılması amaçlanmaktadır²³⁴.

Ülkemizde ŞİB zorunluluğu 5549 sayılı yasadan daha da önce, 13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı Kanunun 15 inci maddesine dayanılarak hazırlanan 02.07.1997 tarih ve 23037 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve yayımı tarihinde yürürlüğe giren Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 12 inci maddesi ile getirilmiştir²³⁵.

1. Şüpheli İşlem Tanımı ve Yükümlüler

²³³ Hasan Aykın, “Aklama ile Mücadele Sisteminde Önleyici Düzenlemeler”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınları, Ankara, 2008, s.14.

²³⁴ Faruk Elieyioğlu, “Şüpheli Olarak Değerlendirilecek Hususlar ve Türkiye’de Karşılaşılan Aklama Yöntemleri (Örnekler ve Vaka Analizleri)”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010, s.95.

²³⁵ Bilgi Rehberi, “4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun”, <<http://www.bilgi-rehberi.com/kanunlar/kanun3979523bes.html>>, (09.02.2011).

Şüpheli işlemin ne olduğu kanunla tanımlanarak yasal sürecin gereklilikleri açıkça belirlenmiştir. Dolayısıyla kanunda yer alan tanım ve bu tanıma göre şüpheli işlem bildirimini ile yükümlü olanlar aşağıdaki başlıklarda toplanmıştır.

a. Şüpheli İşlemin Tanımı

5549 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi gereğince; yükümlüler nezdinde veya bunlar vasıtasıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu edilen malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlar için kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir durumun olması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından durumun MASAK'a bildirilmesi zorunludur²³⁶.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in 27 (1)'inci maddesinde geçen tanıma göre; şüpheli işlem, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, bu kapsamda terör amacıyla yapılan eylemler için ya da terör örgütleri, terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halidir²³⁷.

Şüpheli işlem teriminde geçen işlem ifadesinin tanımı ve işlevi, sadece tek bir işlem ile sınırlı olmayıp, örneğin ekonomik ve fonksiyonel olarak birbiriyle bağlantılı bir dizi işlemi de içerebilmektedir²³⁸.

ŞİB'in diğer bildirimlerden en önemli farkı, işlemi yapan görevlinin yani yükümlünün, işlem tutarı veya işlemin türüne bakmaksızın, işlemin yasa dışı yollarla bağlantısına yönelik bulguların var olup olmadığına kanaat getirmesidir²³⁹.

²³⁶ E-Kanun, "5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun", <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

²³⁷ MASAK, "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik", <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

²³⁸ MASAK, **a.g.r.**, s.39.

²³⁹ İnönü Akgün Alp, "Türkiye'de Şüpheli İşlem Bildirim Mekanizması ve Sorunları", **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, Mart-Nisan 2005, <http://www.masaud.org/index.php?option=com_content&view=article&id=76:turkiyede-supheli-islem-bildirim-mekanizmasi-ve-sorunlari&catid=47:makaleler&Itemid=75>, (11.12.2010).

b. Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunmakla Yükümlü Olanlar

Önleyici tedbirler konusunda kendisine sorumluluk yüklenen kurum, kuruluş veya gerçek kişiler karapara aklama ile mücadele mevzuatı kapsamında yükümlü olarak adlandırılır. Yükümlüler aslında suç gelirlerini aklamada araç olarak kullanılma riski yüksek olan finansal kuruluşları, finansal olmayan belirli kuruluşları ve avukat, muhasebeci gibi bazı profesyonel meslek sahiplerini içermektedir. Getirilen yükümlülükler esas olarak, yükümlülerin karapara aklama aracı olarak kendilerini kullandırmamak için gerekli önlemleri almaları ve aklama ile ilgili bir şüpheleri olduğunda durumu mali istihbarat birimine iletmeleri temelinde şekillenmektedir²⁴⁰.

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 2/d maddesi ile bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri 5549 sayılı Kanunun uygulanmasında yükümlü kuruluşlar sayılmıştır; aynı zamanda sayılanlar dışında kalan iş ve meslek sahiplerinin yükümlü yapılabilmesi için de Bakanlar Kuruluna yetki verildiği belirtilmiştir²⁴¹.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in 4'üncü maddesine göre şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri de yükümlü olarak sayılan yükümlüler aşağıda sayılmıştır²⁴²:

- “Bankalar,
- Bankalar olmayıp, banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisi olan kuruluşlar,
- Kambiyo mevzuatınca belirlenen yetkili kurumlar,
- Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat çerçevesindeki ikrazatçılar, finansman ve faktoring şirketleri,

²⁴⁰ Hasan Aykın, “Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2008, s.49.

²⁴¹ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

²⁴² MASAK, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

- *Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,*
- *Yatırım fonu yöneticileri,*
- *Yatırım ortaklıkları,*
- *Sigorta, emeklilik, reasürans şirketleri,*
- *Finansal kiralama şirketleri,*
- *Sermaye piyasası mevzuatı kapsamında takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar,*
- *Saklama hizmeti ile sınırlı olmak kaydıyla İstanbul Altın Borsası Başkanlığı,*
- *Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü ile kargo şirketleri,*
- *Varlık yönetim şirketleri,*
- *Kıymetli maden, mücevher alım satımı yapanlar,*
- *Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Damga Matbaası Genel Müdürlüğü ve Darphane,*
- *Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları,*
- *Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler,*
- *İş makineleri dâhil olmak üzere her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar,*
- *Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,*
- *Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih oyunu ve bahis oyunları alanında işlem yapanlar,*
- *Spor kulüpleri,*
- *Noterler,*
- *Savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki işlerden taşınmazların alımı-satımı, şirket, vakıf veya dernek kurulması, bunların idaresi ve devredilmesi gibi işlerle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar,*
- *Şirket, vakıf ve dernek kurulması, idaresi ve devredilmesi gibi işlerle sınırlı olmak üzere, bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirler”.*

2. Şüpheli İşlem Tipleri

MASAK 2 No’lu Genel Tebliğin 2/B bölümünde ondokuz adet şüpheli işlem tipi belirlenmiştir; sonradan ise 3 No’lu Genel Tebliğ ile bu ondokuz adet işlem tipine bir

ilaveyle yirminci şüpheli işlem tipi ilave edilmiştir. Tebliğde geçen şüpheli işlem tipleri aşağıda özetlenmiştir²⁴³:

- İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde müşterinin isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla çıkarması, gerçek dışı bilgi verilmesi, sahte belge ibraz edilmesi, mali durumla ilgili yanlış ve yanıltıcı bilgi ve beyanlarda bulunulması,
- Uyuşturucu ve kaçakçılık, terör gibi suçların olduğu ülkelerden ve sınır ötesi merkezlerden büyük meblağlı transferlerin yapılması,
- Kişinin bankadaki hesaplarında büyük montanlı ve ani artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması,
- Yine müşterinin sürekli iş ilişkisinde olduğu veya para gönderdiği adresler dışındaki hesaplara, şüpheyi gerektirecek şekilde büyük montanlı paralar transfer etmesi,
- İstihbari bilgileri geçmiş itibarıyla bozuk, ticari geçmişi bir kimse hesabına büyük miktarlarda nakit hareketlerinin olması,
- Yurtdışından veya yurtdışına önemli miktarlarda para transferi yapılması durumunda yeterli açıklama yapılmaması ve bunların nakit olarak ödenmesinin istenmesi,
- Kişinin sürekli aynı yükümlü nezdinde, alışılmıştan farklı olarak birden fazla büyük meblağlı hesabının olması, tutarların parçalara bölünerek ayrı ayrı hesaplarda tutulması veya devamlı bilgi verme kapsamına dahil olmamak amacıyla işlem miktarının, bildirim yapılmayacağı tutara düşürülmesi,
- Birçok kişinin, makul düzeyde açıklaması olmadan aynı hesaba ödeme yapması veya aynı hesaba transferin yapılması,
- Yurt içinde herhangi bir bankayla çalışmayı gerektirmeyecek kadar az ticari işlem hacmi olanların, yabancı bankalara fon transferi için hesap açtırmaları veya bu hesaplarda nakdin kısa süre bekletilerek herhangi bir işleme tabi tutulmaması,
- İşletme faaliyetleriyle orantısız hesapların olması ve kişiyle ya da şirketle bağlantısı olmayan kişilere düzenli olmayan şekillerde ödemelerin yapılması,
- Yüksek meblağlarda çekilen kredinin makul bir açıklaması olmadan, kısa sürede geri ödenerek kapatılması,
- Kredi talebinde bulunulduğunda, krediyi alacak kişi ve kurumun, kredinin nerede kullanılacağına yönelik yeterli bilgilerin verilmemesi ve bu kredinin nasıl geri ödeneceğine dair net bilgilerin sunulmaması,
- Birbirine yakın tutarlarda paranın, sürekli olarak yine birbirine yakın zamanda ülke dışına çıkıp girmesi,

²⁴³ Alomaliye, “MASAK Genel Tebliği Sıra No: 3”, <http://www.alomaliye.com/mali_suc_tebliği3.htm>, (09.02.2011).

- Menkul kıymetler ve vadeli işlemler piyasasında açılan hesaplarda, işlem yapılmıyormuş görüntüsü vermek amacıyla alım-satım emirlerinin verilmesi,
- Aracı kurum nezdinde açılan hesaplarda zarar oluştuğunda, sürekli bir başka yatırımcıdan gönderilen nakitle kapatılması veya başka hesaplarda elde edilen karın sürekli aynı yatırımcıya aktarılması,
- Aracı kurumlar nezdinde montan olarak yüksek meblağlı hesapların açılması,
- Aracı kurumlar nezdinde aynı tür işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın açılması, bunu para hareketi olarak göstermesi
- Fonların, terörizm veya terörist eylemlerle ilgili veya bağlantılı olduğundan ya da bu amaçla hesaplara aktarılarak kullanıldığından şüphe duyulması,
- Diğer haller.

3. Şüpheli İşlem Bildirim Usul ve Esasları

Şüpheli işlem tespit edildiğinde veya şüpheli işleme dair bir bulguya rastlanıldığında yapılacaklar da bir dizi işlemler sürecine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla bildirimde bulunulmadan önce, bildirim nasıl yapılacağı, yapılmadığı takdirde getirilen yükümlülükler ve yaptırımlar burada ele alınmaktadır.

a. Bildirimde Bulunmadan Önce Yapılacak İşlemler

Yükümlüler, yaptıkları işlemde aklama ve terörün finansmanı ile ilgili şüpheli bir işlemle karşılaşması halinde, MASAK'ı ŞİB formuyla bilgilendirinceye kadar, talep edilen işlemi gerçekleştirmekten sakınarak, imkan dahilinde diğer mali kurumlar nezdinde şüpheli hakkında araştırmalar yaparlar²⁴⁴. Şüphelendikleri işlemi gerçekleştirmekten kaçınmanın imkânsız olduğu ve araştırma yapmanın imkansız olduğu hallerde ise durumda ise ŞİB, işlemden hemen sonra da gerçekleştirilebilmektedir²⁴⁵.

²⁴⁴ Karaal, a.g.e., s.30.

²⁴⁵ Güner, a.g.e., s.395.

Şekil 4: İhbar ve Şüpheli İşlem Bildirimi İşlem Süreci

Kaynak: Mürsel Ali Kaplan, “Koordinasyon Sağlama”, **Bankalar Birliği Toplantısı**, 11 Ağustos 2010, İstanbul, <http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Konferans_Sunumlari/Masak_Sunumu.pdf>, (12.12.2010).

Şekil incelendiğinde yükümlüler tarafından MASAK’a iletilen ŞİB’ler MASAK’ın yürüttüğü inceleme ve değerlendirmeler kapsamında yasa uygulayıcılar ile koordinasyon ilişkisi yürütülerek gerekli görüldüğü hallerde savcılığa suç duyurusunda bulunulur.

b. Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi ve Gönderilmesi

Şüpheli işlemler, yükümlüler tarafından yetkili makamlarca ŞİB formu doldurularak mali istihbarat birimlerine yani ülkemizde mali istihbarat birimi olarak görev yapan ülkemizde MASAK’a iletilmektedir.

6 No’lu MASAK Tebliğine göre, form üzerindeki açıklamalar dikkate alınarak formun ilgili bölümleri doldurulur. Formun, şüpheli işlem tiplerine bakıldığında ise bu bölüm başlıklar halinde gruplandırılmış olup, bildirim konu şüpheli işlem tipi buradan seçilir. Bildirimi yapılan şüpheli işlem, tebliğde belirtilen gruplardan hangisine uygun

düşüyorsa öncelikle ilgili gruba ilişkin seçeneğin “Şüpheli İşlem Tip Numarası” kısmına 6 Sıra No’lu tebliğ ekinde yer alan şüpheli işlem tipinin numarası yazılır²⁴⁶.

Aynı kanunda, yükümlüler karşılaştıkları şüpheli işlemleri, herhangi bir parasal sınır gözetmeksizin ŞİB formu ile birlikte MASAK’a bildireceklerdir hükmü de yer almaktadır.

Yine, 5549 sayılı Kanunun 4. maddesi gereğince yükümlüler, şüpheli işlemi gerçekleştirenler ve taraf olanlar da dahil olmak üzere MASAK’a kendisinin şüpheli işlem bildiriminde bulunduğunu, yükümlülük denetimi ile aynı zamanda görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında hiç kimseye herhangi bir bilgi veremezler. Kimseye ŞİB yapıldığına dair bilgi verilmemesi yükümlülüğü, şüpheli işlemi MASAK’a bildiren kişi, kurum ve kuruluşlar veya bu kimselerin işlemi fiilen yapan ve yöneten mensupları veya bunların kanuni temsilcileri ve vekillerinin yanı sıra şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğuna herhangi bir şekilde gören veya bilgisi olan diğer personeli de kapsar. Eğer ŞİB sonucunda uyum görevlisi atanmışsa, uyum görevlisine yapılan dahili bildirimler de gizlilik kapsamındadır. ŞİB sonucu uyum görevlisi, bildirimlerini elektronik ortamda gerçekleştiriyorsa, sisteme erişimi sağlayan her türlü ortamdaki kart, şifre ve diğer bilgileri hiç kimseye veremez ve paylaşamaz²⁴⁷.

c. Yükümlülük İhlalinde Uygulanacak Yaptırımlar

Şüpheli işlem bildirim yükümlülüğüne uyulmasının cezası, 5549 sayılı kanunun 13’üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünde bildirilen kuralları ihlal eden yükümlülere, MASAK tarafından beşbin Türk Lirası idari para cezası verilir. Yükümlü eğer banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu olması takdirde ise idari para cezası iki kat olarak uygulanır. ŞİB yükümlülüğünü yerine getirmeyen kurumun görevlisi de ayrıca iki bin Türk Lirası idari olarak para cezası alır. 5549 sayılı Kanun uyarınca verilen idari para cezaları, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 17 (7)’inci maddesi uyarınca verilir. Yine her takvim yılı

²⁴⁶ Aktif Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik, “MASAK Genel Tebliği Sıra No: 6” ,<<http://www.aktifsmmm.com.tr/MASAK/Tbl/masaktbl.6.htm>>, (09.02.2011).

²⁴⁷ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

başından geçerli olmak üzere o yıl için Vergi Usul Kanunu'nun 298'inci maddesi esas alınarak tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında idari para cezası arttırılır²⁴⁸.

Buna göre şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünün ihlalinde uygulanacak idari para cezası tutarları yıllar itibariyle aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13: Şüpheli İşlem Bildirimi İhlalindeki Para Cezaları (TL)

Hakkında İdari Para Cezası Kararı Verilecek Kişi	2006 yılı ve öncesi yıllardaki ihlaller için (TL)	2007 yılı içindeki ihlaller için (TL)	2008 yılı içindeki ihlaller için (TL)	2009 yılı içindeki ihlaller için (TL)	2010 yılı içindeki ihlaller için (TL)	2011 yılı içindeki ihlaller için (TL)
Yükümlü 5549(M.13/1)	5.000	5.390	5.778	6.471	6.613	7.122
Yükümlü(iki kat ceza) 5549(M.13/1)	10.000	10.780	11.556	12.942	13.226	14.244
Görevli 5549(M.13/2)	2.000	2.156	2.311	2.588	2.644	2.847

Kaynak: Hasan Karaal, **Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Bildirimler**, Masak Yayınları, Yayın No: 15, Ankara, 2009, s.40.

Tablo incelendiğinde 2006'dan itibaren idari para cezaları da yükümlüler açısından artış gözlemlenmiştir. Buna göre 2011 yılında yükümlü ihlalinde para cezaları 7122 TL ve 14244 TL iken, işlemi yapan görevli açısından bu meblağ 2847 TL'dir.

4. Şüpheli İşlemlere İlişkin Göstergeler

Şüpheli işlem bildirimini yapan kurumlar tarafından veri listesine bakıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

²⁴⁸ E-Kanun, "5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun", <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

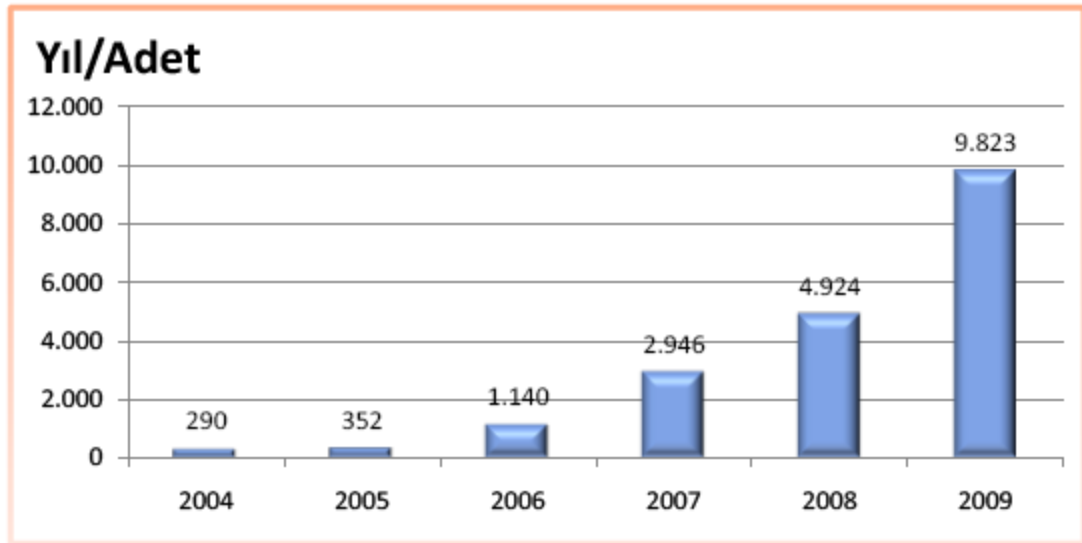
Tablo 14: Şüpheli İşlem Bildirim Kaynağı

Şüpheli İşlem Bildirim Kaynağı	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bankalar	289	351	1133	2903	4889	9480
Aracı Kurumlar	1	1	7	40	9	168
Finansman, Faktoring, Finansal Kiralama ve Yatırım Şirketleri	-	-	-	0	15	32
Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri	-	-	-	3	10	129
Noterler	-	-	-	-	1	6
PTT Gn. Md.lüğü	-	-	-	-	-	6
Döviz Bürosu	-	-	-	-	-	2
TOPLAM	290	352	1.140	2.946	4.924	9.823

Kaynak: MASAK, Masak Faaliyet Raporu 2009, s.23.

ŞİB'lerin hangi kurum tarafından MASAK'a intikal ettirildiğine bakıldığında en çok bildirim bankalar tarafından yapılmıştır. Tablodaki kurumlar arasında en çok işlem hacmine sahip kurum olan bankalar, ŞİB'lerde de doğru orantılı olarak sayıca üstündür.

Grafik 1: 2004-2009 Şüpheli İşlem Bildirimi

Kaynak: MASAK, Masak Faaliyet Raporu 2009, s.23.

ŞİB sayılarının yıllar bazında trendine bakıldığında 2004-2009 yılları arasında MASAK'a intikal eden ŞİB sayısı genel manasıyla yıldan yıla arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle 2008 ve 2009 yılı karşılaştırıldığında ŞİB sayılarında bir önceki yıla göre % 100'den fazla bir artış yaşanmıştır.

C. Uyum Görevlisi Atanması

Uyum görevlisinin tanımına bakıldığında, uyum görevlisi, mali kurumlarda başta şüpheli işlemlerin bildirimini olmak üzere karaparanın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadele kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ilgili mevzuata uyumu kontrol etmek, uyumu gözetmek üzere atanan idari görevliyi ifade eder. Şüpheli işlem ile ilgili uyum görevlisinin görevi; çalıştığı kurumdaki yükümlü personelin kendisine ilettiği şüpheli işlemleri, kendi kurumunun nezdindeki bilgiler, diğer kamuya açık kaynaklar ve edinilecek diğer bilgilerle birlikte ilgili mevzuata göre incelemek, değerlendirmek ve işlemin şüpheli olduğuna kanaat getirirse, belirlenen süreler içinde durumu yetkili kurumlara bildirmektir²⁴⁹.

Kanunla getirilen yükümlülükler ve bunlara uyumu sağlamak üzere gerekli uyum görevlisi atanması konusunda işletme büyüklükleri ve iş hacimleri esas alınarak yükümlülerin ve uygulamaya ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanlığı'na belirleneceği, 5549 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle düzenlenmiştir. Bu yetkiye istinaden çıkarılan "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik" ise 16.09.2008 tarihli ve 26999 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır²⁵⁰.

Çıkarılan Kanun, yönetmelik ve tebliğlere bakılarak, bunlara gerekli anlamdaki uyumun sağlanması amacıyla riskin esas alınarak uyum görevlisinin uygulayacağı uyum programı aşağıdaki tedbirleri içerir²⁵¹:

- Kurum politikasının ve prosedürlerinin oluşturulması,
- Risk temelli yönetim faaliyetlerinin yürütülmesi,
- İzleme ve kontrol faaliyetleri,
- Uyum görevlisi atanması ve uyum anlamında bir birimin oluşturulması,
- Eğitim faaliyetleri,
- İç denetim faaliyetlerinin yürütülmesi.

D. Muhafaza ve İbraz

5549 sayılı Kanununun 8'inci maddesine göre ise çalışanlar yani yükümlüler, Kanunla getirilen işlemlerine dair belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son

²⁴⁹ Karaal, **a.g.e.**, s.25.

²⁵⁰ E-Kanun, "5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun", <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

²⁵¹ Ziraat Bankası, **a.g.e.**, s.29.

kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl muhafaza etmek ve aynı zamanda istenmesi halinde yetkililere sunmakla yükümlüdür. Yükümlünün, açtığı hesaplarla ilgili müşterinin kimliğinin tespit edilmesine ilişkin belgelerin muhafaza edilme süresinin başlangıç tarihi ise hesabın kapatıldığı tarihtir²⁵².

Yine Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü ile ilgili madde 46 şu şekildedir²⁵³:

“(1) Yükümlüler her türlü ortamdaki, yükümlülüklerine ve işlemlerine ilişkin belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları ise son kayıt tarihinden; kimlik tespitine ilişkin belge ve kayıtları son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır. Yükümlü nezdindeki hesaplarla ilgili kimlik tespitine ilişkin belgelerin muhafaza süresinin başlangıç tarihi hesabın kapatıldığı tarihtir.

(2) Başkanlığa yapılan şüpheli işlem bildirimine veya uyum görevlisine yapılan dâhili bildirimlere yönelik belge ve kayıtlar, bildirimde bulunmama kararı verilen şüpheli işlemlere ilişkin yazılı gerekçeler, muhafaza ve ibraz yükümlülüğü kapsamındadır.”

Türk hukuk sisteminde değişik kanunlarda değişik belge saklama süreleri öngörülmüştür. Bu süreler; 213 sayılı Vergi Usul Kanununda madde 253’de 5 yıl, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 68’inci maddesinde 10 yıl, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 42. maddesinde 10 yıl ve en son olarak 5549 sayılı Kanun’da 8 yıldır.

E. İç Denetim, Kontrol ve Risk Yönetim Sistemleri

Mali suçlarla mücadeleyle yönelik mali sistemdeki reformların en önemlisi günün şartlarına göre oluşturulan ve uygulamaya konan standartlar ve de yasama faaliyetleridir. Bu tür yenilenen faaliyetlere bakıldığında finansal sistem bu durumdan birçok yarar sağlamıştır. Bu tür kuralların uygulanması, suç işleyebilecek kişilerle nasıl

²⁵² E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

²⁵³ MASAK, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

mücadele edileceğinin bilinmesini, şeffaflığı ve açıklık gibi unsurları beraberinde getirerek fayda sağlar²⁵⁴.

Ülkemizde de mali kurumların karaparanın aklanması ve de terörün finansmanının önlenmesine yönelik olarak uygulanan Uyum Programı kapsamında, mali kurumlar iç denetim, kontrol ve de risk yönetim sistemlerini ve standartlarını oluşturmakla yükümlü kılınmışlardır. Bu anlamda mali kurumlarda iç denetimin amacı, uyum programının bütününe etkinliği ve yeterliliği hususunda yönetim kuruluna güvence oluşturmak, risk yönetim politikasının amacı, mali kurumların maruz kalacağı risklerin tanımlanması, derecelendirilmesi, izlenmesi ve azaltılmasını sağlamak ve uyum programını böylece etkin kılmaktır²⁵⁵.

Yine etkin bir risk yönetimi için gruplarına göre düşük riskli ve yüksek riskli olarak müşteriler sınıflandırılabilir. Düşük risk kategorisine bakıldığında burada, müşteri ve işlemler için basitleştirilmiş ve de azaltılmış işlemlerin olduğu görülür. Kamuya ait şirketler, devlet iktisadi teşebbüsleri düşük risk grubunda yer alan unsurlar olarak örnek verilebilir. İşlem olarak bakıldığında ise, küçük rakamlı sigorta işlemleri, bireysel emeklilik programları karaparanın aklanması açısından düşük risk kategorisinde değerlendirilebilir. Yüksek risk kategorisinde değerlendirilebilecek müşteri ve işlemler için ise arttırılmış ve geliştirilmiş güvenlik önlemleri yer alır. Bu durum, müşterinin kabul edilmesi, müşterinin kimliğinin tespiti ve teyit edilmesi sırasında ve sonrasında aynı zamanda müşteri hesap ve işlemlerinin yakından takibi hususlarını içermektedir²⁵⁶.

Ülkemizde yine 5549 sayılı kanunla da yükümlülere risk esaslı bir yaklaşım belirleme yükümlülüğü getirilmiş bulunmaktadır. Kanunun “Eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri ile diğer tedbirler” başlıklı 5. maddesi tam olarak şöyledir²⁵⁷:

“Bakanlık; bu Kanunun amacına uygun olarak eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması ve bu Kanunla getirilen yükümlülüklerle uyumu sağlamak üzere, gerekli yetki ile donatılmış idarî

²⁵⁴ Richard Pratt, “Economic Crime- The Financial System as a Victim”, **Journal of Financial Crime**, Vol: 12, No: 1, s.68.

²⁵⁵ Ziraat Bankası, **a.g.e.**, s.29-30.

²⁵⁶ Aykın, **a.g.m.**, Ed: Süleyman Aydın, s.20.

²⁵⁷ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

düzeyde görevli tayin edilmesi de dahil, gereken tedbirlerin alınması konusunda, işletme büyüklükleri ve iş hacimlerini de dikkate alarak yükümlülere ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

Bu maddede belirtilen hususlar ile ilgili usul ve esasları belirleme yetkisi Maliye Bakanlığı'na verilmiş bulunmaktadır. Bakanlığa verilen bu yetki çerçevesinde yapılacak düzenlemelerle birlikte Türkiye'de yükümlülerin risk temelli bir yaklaşım benimsenmesi, aynı zamanda riskli müşteri ve işlemlerini tespit edilmesi ve bu müşteri ile işlemlerin yakından izleme ve bunlara yönelik ağırlaştırılmış tedbirler uygulamalarının geçerli kılınması sağlanacaktır²⁵⁸.

IV. TÜRKİYE'DE MALİ KURUMLARIN SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE YÖNELİK MÜCADELEDE ESAS ALACAĞI KANUNİ DÜZENLEMELER

Burada yer alan düzenlemeler kronoloji sırasıyla verilerek, kanunun çıkarıldığı dönemin yapısına farklı olarak günümüze dek oluşturulan farklı kanunlar ve yine karaparayı suç olarak tanımlayan farklı yasalar ile günümüzde aklama ile mücadeledeki en son güncel kanun burada incelenmektedir.

A. 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun

FATF'a 1991 yılında üye olan ülkemiz, FATF'ın 40 tavsiye kararlarında geçen düzenlemeleri iç hukuk normu haline getirmemiştir. Fakat, FATF'ın uyguladığı yaptırım üzerine, 1994 yılında hazırlanan ve kadük olan kanun tasarısı yeniden uygulanabilir hale getirilerek, 13.11.1996 tarihinde TBMM'ce kabul edilmiş ve ülkemizde 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun'u yürürlüğe girmiştir²⁵⁹.

4208 Sayılı Kanun incelendiğinde kanunun temel amacı; karaparanın aklanmasının önlenmesidir. Kanun tümü ile aklamanın engellenmesi amacına yönelik olarak alınacak tedbirleri ve bu amaca ulaşabilmek için yapılacak olan mücadeleler, bunların esas ve yöntemleri, bu suçların işlenmelerini uygun hale getiren suçun doğurduğu kazançlara el konulması, bu kişilerin veya grupların ekonomik anlamda güçlenmelerini önlemek ve suç örgütlerinin engellenmesi olarak özetlenebilir.

²⁵⁸ Aykın, **a.g.m.**, Ed: Süleyman Aydın, s.20.

²⁵⁹ Adile Öztöprak, **Karapara ve Karapara Aklama ile Etkin Mücadele**, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya, 2005, s.89.

Karaparanın aklanması suçunda var olan “yükümlülükler” ile bu yükümlülüklere tabi “yükümlüler” ise 02.07.1997 tarih, 23037 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve “4208 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”le belirlenmiştir²⁶⁰.

Günümüzde dönüldüğünde ise Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik ile, 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Diğer taraftan “Suç Gelirlerinin ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”in Geçici 1.maddesine göre ise; 5549 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince çıkarılacak Yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 14/A maddesi, 16. maddesinin ikinci fıkrası ile 16/A maddesinin uygulanmasına devam olunacaktır²⁶¹.

B. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 26.09.2004 tarihinde Meclis’te onaylanıp kabul edilerek, 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5237 sayılı kanun, "Genel Hükümler" ve "Özel Hükümler" olarak iki bölüm ve toplam 345 maddeden meydana gelmektedir²⁶².

Kanunla beraber suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması amacına yönelik fiiller de kanunla beraber yeni bir suç olarak sayılmıştır. Bu tanım ile halen yürürlükte bulunan Kanundaki "karapara aklama" suçuna yönelik mevcut sorunların düzeltilmesi amaçlanmıştır²⁶³.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlıklı 282. maddesi de revize edilmiştir²⁶⁴:

²⁶⁰ MASAK, “4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun”, <<http://www.masak.gov.tr/mevzuat/kanunlar/4208.htm>>, (09.02.2011).

²⁶¹ MASAK, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

²⁶² TBMM, “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu”, <<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>>, (11.12.2010).

²⁶³ Zülal Sönmez, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Getirdiği Yenilikler”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı: 43, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/43/2.html>>, (12.10.2010).

²⁶⁴ TBMM, “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu”, <<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>>, (11.12.2010).

- “Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunları gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.
- Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.
- Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.
- Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.”

C. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

Suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede mevcut standartlar ve kurallar da gözetilerek hazırlanan 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, 18 Ekim 2006 tarih ve 26323 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir²⁶⁵.

Kanunun çıkarılma nedenlerine bakıldığında uluslararası alanda aklama ile mücadele yaklaşımında meydana gelen değişiklikler temel faktördür. Buradaki en önemli yenilik, ülkemizin 1991 yılında üye olduğu FATF’ın yayınladığı ve 2003 yılında revize ederek yayınladığı 9 özel tavsiyedir. Gerek önceki, gerekse revize edilen FATF tavsiyelerinin temel özelliği suçla mücadelede yükümlülükleri ön plana çıkarması, mali kuruluşlara yönelik tedbirlere ağırlık vermesidir. Bu kapsamdaki değişikliklerden en göze çarpanı ve belireni ise klasik anlamdaki kimlik tespitinden, müşterinin tanınması gibi çok boyutlu tedbirler öngören bir yaklaşıma geçilmiş olmasıdır. Bu anlamda yeni bir kanun ihtiyacının²⁶⁶;

²⁶⁵ E-Kanun, “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

²⁶⁶ Oktay Üstün, “5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile Getirilen Temel Değişiklikler”; **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 64, Yıl: 2008, s.44.

- Birincisi, hukukumuzda mevcut karapara aklama suçunun ve bu suçla ilgili düzenlemelerin temel ceza kanunu kapsamına alınması,
- Diğeri ise ülke değerlendirmelerini yapan FATF standartlarında yükümlülüklerle ilgili tedbirlerin ön plana çıkarılması olduğu söylenebilir.

Suç gelirlerinin aklanması suçunun cezalandırılması ve de soruşturulması konusunda temel ceza ve usul kanunlarının uygulanması esas alınmış, dolayısıyla Kanunda bu yönde ekstra bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanundan önce çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle belirlenen yükümlülüklerle ilgili temel esaslar da 5549 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır. Ayrıca yükümlülüğe aykırı tutum ve davranışların cezalandırılmasında ikili bir ayrıma gidilmiştir. Bakıldığında daha önce hapis cezası yaptırımı öngörülen kimlik tespiti durumu ve de şüpheli işlem bildirim gibi karapara ile mücadeledeki temel yükümlülüklerin ihlalinde idari para cezası uygulaması getirilmiştir²⁶⁷.

Bu Kanunda öngörülen bir diğeri önemli değişiklik ise suç gelirlerinin aklamanın önlenmesine yönelik tedbirlerin terörün finansmanı konusunu kapsayacak şekilde de uygulanmasıdır. 4208 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği gereğince yükümlüler, işleme konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine dair şüpheli bir hususun bulunması halinde durumu MASAK'a bildirmek ile yükümlüdürler fakat 5549 sayılı Kanunda, işleme konu malvarlığının yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair şüpheli bir hususun varlığı söz konusu ise bu durumda şüpheli işlem bildirim zorunluluğu öngörülmüştür. Burada böylelikle özellikle amaçlanan terörün finansmanı amacıyla kullanılan fonlar ve ilgililer hakkında gerekli tedbirlerin alınması olarak belirtilebilir²⁶⁸.

5549 sayılı kanunun diğeri bölümleri özetlenecek olursa ikinci bölümünde yükümlülükler ve bilgi değişimi, üçüncü bölümünde ceza, el koyma ve kararların bildirim ile dördüncü bölümde başkanlık ve koordinasyon kuruluyla ilgili düzenlemeler getirilmiştir.

²⁶⁷ MASAK, “Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/ulusal_mucadele.htm#>, (16.01.2011).

²⁶⁸ MASAK, “Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/ulusal_mucadele.htm#>, (16.01.2011).

D. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik

5549 sayılı Kanununun 27. Maddesi esas alınarak hazırlanan yönetmeliğin birinci maddesinde yönetmeliğin amacı belirtilmiştir. Buna göre, 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik aklamaların ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlüler, yükümlülükler, yükümlülükler karşı uyumun denetimi ve diğer tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak ifade edilmiştir. Yönetmelik, 9 Ocak 2008 tarihli ve 26751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.04.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir²⁶⁹.

Bilişim alanındaki gelişmeler, finansal araçlardaki çeşitlenmeler, finansal faaliyetlerin hızlı, karmaşık bir boyut kazanması hususları göz önünde bulundurularak ülkemiz ihtiyaçlarını karşılamak ve aynı zamanda mevzuatımızı da uluslararası standartlarla uyumlu hale getirmek niyeti yönetmeliğin hazırlanmasında göz önünde tutulan temel unsurlar olmuştur. Öncelikle mali kuruluşlar olmak üzere, yükümlülerin iş ilişkisi içinde oldukları müşterilerini tanımalarını, karaparanın aklanması ve terörün finansmanı ile ilgili olarak karşılaştıkları şüpheli işlemleri MASAK bildirmelerini, yine ilgili bilgi ve belgeleri muhafaza ve istenildiğinde ibraz etmeleri hususlarını içermektedir. Getirilen tüm bu yükümlülükler uyumun sağlanması ve yükümlülerce gerekli eğitim ve diğer çalışmaların yapılabilmesi amacıyla Yönetmeliğin yürürlük tarihi belirtildiği üzere 01.04.2008 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla yükümlülere, Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla iş ilişkisi içinde oldukları müşterilerinin kimlik tespiti kapsamındaki bilgilerini Yönetmeliğe uygun hale getirmeleri için yürürlüğe girişinden itibaren altı ay süre verilmiştir. Bu uygulamayla eski uygulamadan yeni uygulamaya geçişin sürecinin daha sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi düşünülmüştür²⁷⁰.

²⁶⁹ MASAK, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

²⁷⁰ MASAK, “Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/ulusal_mucadele.htm#>, (16.01.2011).

V. KARAPARAYLA MÜCADELEDE SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Karaparanın elde edilmesi, suç işleme sürecini sona erdirmemekte aksine yeniden başlatmaktadır. Diğer bir ifadeyle karaparanın elde edilmesi bir son değil, aklama süreci için bir başlangıç teşkil etmektedir. Elde edilen para ya da maddi varlıkların aklanması, bir şekilde meşruiyet kazanması gerekmektedir.²⁷¹ Dolayısıyla karaparanın elde edilmesi ve aklanması aslında bir son değil, devamında zincirleme birçok sonucu da beraberinde getiren bir süreçtir.

Uluslararası bir sorun haline gelen karapara olgusuna karşı geçmişten günümüze birçok çalışma yapılmıştır. AB, BM, IMF gibi kuruluşlarla beraber karapara ile mücadelede en kapsamlı çalışmalar, kuruluş amacı doğrudan karapara ile mücadele olan FATF'in çalışmalarıdır. Dolayısıyla tüm bu çalışmalar neticesinde ülkemizde dahil olmak üzere birçok ülke, aklama suçunun önüne geçmek için birçok yasal düzenleme gerçekleştirmişlerdir. Fakat vergi cenneti ve dolayısıyla karapara cenneti ülkelerin varlığı oldukça çalışmaların bu ülkeler açısından pek de işe yaradığı söylenemez. Bu nedenle FATF ve diğer bölgesel kuruluşların bu ülkeleri karapara mücadele içine çekmeleri gerekmektedir²⁷².

Tüm suçlarda olduğu gibi karapara ile de etkin bir mücadele için alınması gereken önlemlerin belki de en başında güvenlik mensuplarının iyi eğitilmiş kişilerden meydana gelmesi, teçhizat ve silahların günümüz şartlarına uyarlanabilmesi gelir. Bunlar için de teknolojik gelişmelerden bu kurumların eksiksiz olarak yararlanabilmesi gerekir²⁷³. Çünkü karaparanın kaynağını oluşturan suçların ve karapara aklama suçunun neden olduğu sosyal, ekonomik ve de siyasi sıkıntılardan kurtulmanın bir diğer yolu bu suçları işleyen örgütlerle, emniyet güçleri aracılığıyla mücadele edilmesidir. Böylelikle bu örgütleri finanse eden karapara ve karapara aklamanın önüne geçilecek ve sorun kaynağında çözülmüş olacaktır²⁷⁴.

Şüpheli işlemlerin tespit edilebilmesi açısından bakıldığında da müşterilerin bir şekilde izlenmesi gerekir. Bu izleme, riskin çeşitliliğine bağlı olarak, sistemselsel olarak, manuel, veya raporların gözden geçirilmesi şeklinde olabilir. Düşük riskli görünen

²⁷¹ Yetim, **a.g.e.**, s.8.

²⁷² Mavral, **a.g.e.**, s. 428-429.

²⁷³ Öztoprak, **a.g.t.**, s.124.

²⁷⁴ Başak, **a.g.e.**, s.9.

müşterilerde bile, düşük risk profilinde olduğunun belirli kriterlerle doğrulanması ve eğer uymuyorsa müşterinin risk notunun uygun bir şekilde güncellenmesine yönelik bir sürecin başlatılması gerekir. Buna paralel bir şekilde, bazı müşterilere yönelik riskler, örneğin bankasal işlemlerde; müşteri bir hesap üzerinden işlem yapmaya başladığında veya finansal kuruluşla ilişkilerini işlemler vasıtasıyla gelişimi sürecinde netlik kazanabilir. Bu şekilde, müşteri işlemlerinin uygun ve mantıklı bir şekilde izlenebilir ve böylelikle de risk-temelli bir yaklaşım benimsenerek suç gelirlerinin aklanması azaltılabilir. Bunun yanı sıra, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı konusunda fiili anlamda bir risk mevcutsa, bu durum normale göre daha da yüksek bir risk kategorisi kapsamında değerlendirilebilir ve artırılmış manadaki tedbirler uygulamaya konabilir²⁷⁵.

Etkin bir şüpheli işlem bildirimünün işleyebilmesi için de bazı faktörlerin bir arada olması gerekir. Şüpheli işlem bildirimünün etkinliği ve de verimliliği, her anlamda yükümlüğü ve yükümlüleri net bir şekilde belirleyen, usul ve esasları ortaya çıkaran, şüpheli işlem bildiriminde bulunanları koruyan hukuksal altyapıyı gerekli gerektirir. Hukuksal bir altyapının yanı sıra, yükümlü gruplarının konuyu sahiplenmesi ve tam bir bilgi sahibi olması, çalışanların eğitimi, diğer önleyici tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanıyor olması da gerekir. Ayrıca şüpheli işlem bildirimini ile ilgili mali kurumlar ve özellikler bankalar da iç mekanizmaların oluşturulması, yükümlülüğe uyumun denetimi, yükümlülüğe aykırı davranışlar için etkin, orantılı ve caydırıcı nitelikte bir ceza sisteminin bulunmasını sağlamalıdır. Hukuksal altyapı ve ceza sisteminin yanında da şüpheli işlem bildirimlerini alıp analiz edecek ve ilgili diğer birimlerle paylaşacak mali istihbarat biriminin önemi yüksektir. Mali istihbarat biriminin bağımsızlığı, kapasitesi ve imkanları, yükümlü grupları ve diğer kamu kurumları ile işbirliği içinde çalışması, şüpheli işlem bildirimleri ile ilgili olarak yükümlü gruplarına gerekli ve yeterli geribildirimlerin yapılması karaparanın aklanmasının önlenmesi için gerekli unsurlardır²⁷⁶.

Yine ülkemizde aklama ile mücadele mali kurumlar tam manasıyla ulusal ve uluslararası alanda belirlenmiş, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede geçerli olan yasa, sözleşme, politika ve prensiplere uyulması ve önleyici ve

²⁷⁵ FATF, **a.g.m.**, s.121.

²⁷⁶ Aykın, “Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, s.63.

uyarıcı kontrol sistemlerinin tüm gereklilikleriyle kurulmasıyla birlikte ülkemizde; kötü niyetli kişiler tarafından mali kurumların ve özellikle bankalarımızın yasadışı eylem ve faaliyetler için kullanılması riskini minimize edecek ve işlemler güvenli ve sağlam bir şekilde gerçekleşecektir. Ayrıca suç gelirleri ile mücadele standartları aynı zamanda finansal dolandırıcılıkla mücadelenin bir süreci olduğundan müşterilerin ve mali kurumların, özellikle de bankanın zarar görme riskini minimize edecektir²⁷⁷.

²⁷⁷ TBB, a.g.k., s.4.

SONUÇ

Karapara aklamanın uluslararası bir nitelik kazanmasıyla beraber, ülkeler bu anlamda çalışmalarını ortaklaştırmaya ve işbirliğini geliştirmeye yönelik bir dizi sözleşmeler ve ortak anlaşmalar gerçekleştirmişlerdir. Dolayısıyla günümüzün değişen koşullarıyla birlikte mali kurumların da karapara aklama suçu ve unsurları ile sistemli, hızlı ve aktif bir mücadele edebilmeleri için gerekli olan hususlar, gerek FATF tavsiyeleri gerekse bu sözleşmeler ve ortak anlaşmalar çerçevesinde çalışmada ortaya konulmuştur. Tüm bu kriterlere ülkemizde MASAK aracılığıyla uyulmakta, MASAK tarafından her yıl yayınlanan faaliyet raporlarında bu konular belirtilmektedir.

Günümüzde artan rekabet baskısı dolayısıyla mali kurumlar hizmetlerini çeşitlendirmiş ve derinleştirmiştir. Bu anlamda FATF tavsiyelerinin öngördüğü üzere diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bankalar ve diğer mali kurumların müşterinin tanınması, işlemlerin sürekli izlenmesi ve personelin sürekli eğitimini de içeren bir risk yönetimi oluşturması esastır. Ülkemizde de bakıldığında hemen tüm mali kurumlar kendi iç işleyişlerinde aklama ile mücadele politikası oluşturmuşlardır. Kimlik tespiti ve şüpheli işlemlerin raporlanması, adli makamlarla işbirliği, bilgi verme, iç kontrol-denetim ve eğitim yükümlülükleri kapsamında getirilen yükümlülükler ile mali kurumlar suç gelirleri ile mücadelede önemli bir misyon yüklemiştir. Fakat bunun ne kadar uygulamaya konularak hayata geçirildiği soru işaretidir.

Mali kurumlar arasında bankalar, karapara aklama suçu ile en çok karşılaşan kurumların başındadır. Günlük olarak bakıldığında operasyonel anlamda ve müşteri yoğunluğu bazında ve dolayısıyla risk anlamında aklama suçu ile diğer kurumlara oranla daha çok karşılaşmaktadırlar. Suç örgütlenmelerine sağladığı finansal dolaşım kolaylığı karşısında, karapara aklamanın mali sistemde yasallaştırılması aşamasında kolayca aracı kılınabilmelerinden dolayı bankalar aklamayla mücadelede en çok dikkat etmesi gereken kurumların başındadır. Dolayısıyla yukarıda banka ile ilgili belirtilen hususlara daha özen gösterilmelidir.

Hukuki düzenlemeler ve mevzuat konusunda da ülkemiz, aklamaya karşı yasal düzenlemeler ve önleyici tedbirler bakımından gerekli düzenlemeleri yapmaktadır. Bu anlamda 4208 sayılı kanundan sonra 5549 sayılı kanun ile hem ulusal anlamda aklama ile ilgili düzenlemeler hem de uluslararası standartlara uyum çerçevesinde ilave bazı

düzenlemeler yapılmıştır. Ancak kanunun ve yönetmeliklere bakıldığında da bunların uygulanması açısından bir kontrol mekanizmasının eksikliği belirtilebilir. Çünkü bankaya yatırılan para veya şüpheli olarak görülebilecek bir işlemde, veznedeki banka görevlisi şüphe duymuyorsa, paranın kaynağı konusunda hiçbir araştırma yapılmamakta, para yasal görünüme kavuşmuş olmaktadır. Buradaki yük, banka görevlisine bırakılmaktadır. Halbuki belirli bir meblağın üzerindeki işlemler, sık yapılmayan ve şüpheli işlem tipleri olarak sayılabilecek işlemler ayrı bir veznedeki yapılabilir. Günlük işlem hacmi ve yoğunluk açısından banka çalışanlarının durumu düşünüldüğünde, eğer para aklanmışsa da bu durumun tespiti bu aşamada güçtür. Dolayısıyla aklama ile ilgili kanunlar ve yönetmelikler düzenlenirken bu durumlar da göz önüne alınmalıdır.

Ülkemizde bankaların ve diğer kurumların yazılım sistemi anlamında sistemlerine bakıldığında MASAK ile ortak bir platform oluşturmadıkları söylenebilir. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından bankaların hesaplarına yatırılan yüksek meblağlı paralar, MASAK sistemine anında ulaşmamaktadır. Bu işlemde MASAK'ın haberdar olması uzun bir süreci gerektirmektedir. Ancak bu paraların, kaynağının şüpheli olduğuna inanan bir banka personelini durumu önce kendi şubesindeki uyum görevlisine aktaracak, uyum görevlisi de MASAK'a durumu gerekli görürse aktaracaktır. MASAK da işlemin şüpheli olduğuna kanaat getirirse herhangi bir müdahalede bulunacaktır. Halbuki, bu işlem silsilesi kısaltılabilir. Para hesaba yattığı gibi, banka ekranında "işlem şüpheli", "paranın kaynağı araştırılsın" gibi seçenekler yerleştirilerek, personelin bu seçenekleri işaretlemesi halinde durum doğrudan MASAK'a ulaştırılmalıdır.

Bu durumla ilgili ülkemizde Tapu idaresi ile Maliye Bakanlığı'nın şöyle bir uygulaması mevcuttur. Yüksek bir meblağla bir gayrimenkul alındığında, belirli bir süre sonra kişi Maliye'ye davet edilmekte ve Maliye, kişiye, aldığı bu gayrimenkulde kullandığı parayı nereden temin ettiğini sorabilmektedir. Aynı şekilde işleyen bir sistem, mali kurumlar (özellikle bankalar) için de söz konusu olmalıdır. Ancak bunun için MASAK'ın her ilde bir kadrosunun ve yapılanmasının mevcut olması gerekir. MASAK'ın Maliye Bakanlığı'na bağlı olduğu düşünüldüğünde de bu yapılanmanın, bir yazılım programının oluşturulması halinde pek de zor olmadığı belirtilebilir. MASAK'ın tüm illerde örgütlenerek, bankacılık, sigortacılık sektörleri ve diğer mali

kurumlarla daha sıkı iş ilişkilerine girmesi halinde aklama olayları daha kolay engellenebilecektir.

Sigortacılık sektöründe de karapara ile mücadele yönelik bazı önlemlerin alınması gereklidir. Sigortacılık işlemlerine hasarın olduğundan az veya olduğundan fazla gösterilmesi gibi durumlarla ülkemizde sık sık karşılaşılmaktadır. Burada da tüm yetki sözde bağımsız çalışan eksperlerin üzerindedir. Eksperin yanlış da olsa bir hasarı fazla göstermesi ortaya olmayan bir hasarın parasının ödenmesine neden olacaktır. Bu anlamda, bu gibi durumlarla karşılaşılması noktasında da MASAK devreye girmelidir. İl bazında örgütlenme ile diğer sektörleri olduğu gibi küçük yerleşim birimlerinde meydana gelebilecek sigorta işlemlerinin bile önüne geçebilecektir. Hasar poliçesinde MASAK yetkilisinin de imzasıyla, sigorta sektöründeki suistimaller engellenebilecektir.

Aklanan karapara miktarı ve boyutları günümüzde gittikçe artmış, ülkelerin ekonomik yapılarını bozmasının yanı sıra toplumsal yapıları da tehdit eder hale gelmiştir. Zira karapara ile beslenen terör ve mafya tipi örgütlenmeler neticesinde ekonomi ile birlikte toplum da zarar görmekte ve dolayısıyla sosyal dengeler zedelenmektedir. Ülkemize bakıldığında milli gelirin büyük bir bölümünün terörle mücadeleye ayrıldığı düşünüldüğünde yapılması gerekenler arasında, halkın bilinçlendirilmesi ve eğitilmesinin yanında cezaların da caydırıcı hale getirilmesi gerektiği söylenebilir.

Dünyada birçok ülkenin aklama suçunu önleyebilmek adına suçu ortaya çıkarılabilmek ve yargı sürecinde etkin bir şekilde soruşturabilmek için düzenlemeler gerçekleştirdikleri açıktır. Çünkü aklama suçun son derece karmaşık bir yapı ve süreç içerisinde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu suçla mücadele için yoğun bir çalışma gerektirir. Bu anlamda da dünyada söz sahibi olan kuruluşlar ve ülkeler karaparayla mücadelede yeni çözüm ve mücadeleler içine girerek ortak çalışmalarını sonucu ortaya yeni işbirlikleri ve oluşumlar meydana getirmişlerdir.

KAYNAKÇA

- AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ (ABGS), “AB’nin Genişlemesi”, <<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=109&l=1>>, (28.01.2012).
- AĞBAL, Naci; “Karapara Aklamanın Önlenmesinde Bankaların Rolü-1”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 96, 2000.
- AKDİŞ, Muhammet; “Off-shore Bankacılığındaki Gelişmelerin Karapara ve Aklanmasına Olan Etkileri”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, (Ed:Süleyman Aydın), Adalet Yayınları, Ankara, 2008.
- AKTİF SERBEST MUHASEBECİLİK MALİ MÜŞAVİRLİK; “MASAK Genel Tebliği Sıra No: 6” ,< <http://www.aktifsmmm.com.tr/MASAK/Tbl/masaktbl.6.htm>>, (09.02.2011).
- ALOMALIYE; “Karapara”, <http://www.alomaliye.com/mali_suc_anlamlar.htm>, (08.08.2011).
- ALP, İnönü Akgün; “Paranın Karası, Karaparanın Makroekonomik Etkileri”, **Maliye Dergisi**, Ağustos 2000.
- ALP, İnönü Akgün; “Türkiye’de Şüpheli İşlem Bildirim Mekanizması ve Sorunları”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, Mart-Nisan 2005, <http://www.masaud.org/index.php?option=com_content&view=article&id=76:turkiye-de-supheli-islem-bildirim-mekanizmasi-ve-sorunlari&catid=47:makaleler&Itemid=75>, (11.12.2010).
- AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; **Yolsuzluk ve Mali Suç**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.
- AYDIN, Sermet; “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Müşterinin Tanınması Prensipleri”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı:65, Yıl: 2008.
- AYDIN, Süleyman; “Karapara Aklama ile Mücadele ve Uluslar arası Enstrümanlar”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, (Ed: Süleyman Aydın), Adalet Yayınları, Ankara, 2008.
- AYKIN, Hasan; “Kayıtdışı Ekonominin Yaygın Olduğu Ortamda Kara ile Etkin Mücadele Mümkün Mü?”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 183, Mart 2008.
- AYKIN, Hasan; **Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu**, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayın No: 406, 2010.
- AYKIN, Hasan; “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, Sayı: 25, Mayıs 2007.

- AYKIN, Hasan; “Aklama ile Mücadele Sisteminde Önleyici Düzenlemeler”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınları, Ankara, 2008.
- AYKIN, Hasan; “Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2008.
- BAUER, Hans Peter; Peter, Martin; “Global Standards For Money Laundering Prevention”, **Journal of Financial Crime**, Vol: 10, No: 1.
- BAŞAK, Ramazan; **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**, TBB Yayınları, Yayın No: 206, Ankara, 1998.
- BDDK; **BDDK Tanıtım Kitapçığı**, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/kurum_bilgileri/bddk_hakkinda/5802brsa-tr.pdf>, (23.04.2011).
- BDDK, **Genelge**, Konu: Faktoring İşlemleri, Sayı: B.02.1.BDK.0.12.00.00-134-2, Tarih: 08 Temmuz 2010, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_duzenlemeler/8189faktoring_islemleri_genelgesi.pdf>, (23.04.2011).
- BERİK, Tahir Cem; “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadele Açısından Dış Ticaret İşlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010.
- BİLGİ REHBERİ; “4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun”, <<http://www.bilgi-rehberi.com/kanunlar/kanun3979523bes.html>>, (09.02.2011).
- BOSWORTH-Davies, Rowan; “Money laundering: towards an alternative interpretation – Chapter two”, **Journal of Money Laundering Control**, Vol:9, No: 4, 2006.
- CFATF; “CFATF Overview”, <<http://www.cfatf-gafic.org/component/content/article/17-main/8-cfatf-overview.html>>, (26.12.2010).
- CİVİL, Varol; Türk Bankacılık Sektöründe Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Konferansı, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010.
- CRAGG, WESLEY; “Ethics Codes, Corporations, and the Challenge of Globalization”, **Edward Elgar Publishing, Incorporated**, UK, 2005.
- ÇELİKKOL, Hakan; DALKILIÇ, Nilüfer; “Türkiye’de Sigorta Sektöründe İstihdam, Eğitim ve Geleceğe İlişkin Öneriler”, **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2010.
- ÇAKIR, Alpaslan; “Bankacılıkta Operasyonel Risklerin Etkin Yönetiminde Risk Bazlı Müşterini Tanı İlkelerinin Önemi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 56, Yıl: 2008.

- ÇAKIR, Alpaslan; “Türkiye Bankalar Birliği’nin Yönetmeliğin Uygulamasına İlişkin Görüş ve Değerlendirmeleri”, 11 Şubat 2008, İstanbul, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (29.01.2011).
- ÇAKIR, Alpaslan; “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Engellenmesi: Banka Riskleri ve Uyum Programının Oluşturulması”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010.
- ÇALIŞKAN, Alpaslan; “Karapara Aklama Yöntem ve Tipolojileri ile Bu Amaçla Kullanılan Sektörler”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, (Ed: Süleyman Aydın), Adalet Yayınları, Ankara, 2008.
- ÇELİK, Kuntay; Koçağra, Selen Işıl; Güler, Kadir; **Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, Masak Yayın No:1, Ankara, 2000.
- ÇUHACI, Kemal; “Karapara Aklama ve Sigortacılık Sektörü”, **Reasürör Dergisi**, Sayı: 48, Aralık 2002-Ocak 2003.
- DANZANJAMTS, Dül; **Karapara Aklama ile Mücadelede Uluslararası Boyut**, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Polislik Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.
- DEMİR, Halil İbrahim; **Kayıtdışı Ekonomi ve Karapara İlişkisi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2007.
- DIRTYDEALING; “Money Laundering Statistics”, <http://www.dirtydealing.org/IMAGES/money_laundering_stats/printpreview_statistics.pdf>, (16.01.2011).
- ERGÜL, Ergin, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998.
- ERGÜL, Ergin; **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001.
- ERGÜL, Ergin; “Küresel Köyde Yolsuzluk”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı: 50, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/50/7.htm>>, (12.10.2010).
- ERGÜL, Ergin; “Suç Gelirlerine El Koyma ve Müsadere Alanında Uluslararası Adli İşbirliği”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, (Ed: Süleyman Aydın), Adalet Yayınları, Ankara, 2008.
- ERGUL, Ergin; “Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması”, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, TOBB Yayın No: 25, 30 Nisan - 1 Mayıs 2005.
- ERGÜL, Ergin; “Karapara Aklamayla Mücadelenin Nedenleri ve Suç Politikası”, <<http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/karapara.htm>>, (10.10.2010).

- ERGÜL, Ergin; “Uluslararası Hukukta Karapara Aklamayla Mücadele”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı: 42, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/42/6.html>>, (12.10.2010).
- ELİEYİOĞLU, Faruk; “Şüpheli Olarak Değerlendirilecek Hususlar ve Türkiye’de Karşılaşılan Aklama Yöntemleri (Örnekler ve Vaka Analizleri)”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 74, Yıl: 2010.
- EURASIAN GRUP; “Members”, < http://www.eurasiangroup.org/members_eng.php>, (26.12.2010).
- E-KANUN; “1211 Sayılı Merkez Bankası Kanunu”, <<http://www.ekanun.net/1211-sayili-kanun/index.html>>, (09.04.2011).
- E-KANUN; “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).
- FATF; “Suç Gelirlerinin Aklanmasıyla ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Risk Temelli Yaklaşım Hakkında Kılavuz-Üst Seviye Prensipler ve Prosedürler”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2008.
- FİDER; “Kuruluş ve Misyon”, <<http://www.fider.org.tr/?intPageStructureNo=13&sintLanguageID=0&bytContentType=2&intPageNo=46&strHitCountParam=2|13|0|265|774>>, (23.04.2011).
- GEIGER, Hans; WUENSCH, Oliver; “The fight against Money Laundering”, **Journal of Money Laundering Control**, Vol:10, No: 1, 2007.
- GIABA; “GIABA What for?”, <<http://www.giaba.org/index.php?type=a&id=314>>, (26.12.2010).
- GIABA; “Member States”, <<http://www.giaba.org/index.php?type=a&id=226&mod=33>>, (26.12.2010).
- FABRE, Guilhem; “Prospering on Crime: Money Laundering and Financial Crisis”, **Lund University Centre for East and South-East Asian Studies Working Paper**, No: 9, Sweden, 2005.
- GÖKBUNAR, Ali Rıza; **Organize Suçlarla Mücadelede Yeni Silah: Vergi**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2010.
- GÜNER, Sedat; **Organize Suç Örgütleri Karapara ve Aklanması**, Bilgi Yayınları, Ankara, 2003.
- HÜRRİYET, “Balina Operasyonu”, <<http://dosyalar.hurriyet.com.tr/dosya/operasyon/balina.htm>>, (29.11.2011).

- HÜRRİYET, “Hasat Operasyonu”,
<<http://dosyalar.hurriyet.com.tr/dosya/operasyon/hasat.htm>>, (29.11.2011).
- JAYASURIYA, Dayanath; “Money Laundering and Terrorism Financing: The Role of Capital Market Regulators”, **Journal of Financial Crime**, Vol: 10, No: 1.
- JOHNSON, Jackie; Holub, Mark; “Corporate Flight: ‘Moving’ Offshore to Avoid US Taxes”,
Journal of Financial Crime, Vol: 10, No: 3.
- KAPANŞAHİN, Cevdet; “Uluslararası Bilgi Değişimi Kanalları”, **e-Yaklaşım Dergisi**, Eylül 2008,
<http://www.masaud.org/index.php?option=com_content&view=article&id=67:uluslararası-bilgi-deiimi-kanallar&catid=47:makaleler&Itemid=75>, (11.12.2010).
- KAPLAN, Mürsel Ali; “Koordinasyon Sağlama”, **Bankalar Birliği Toplantısı**, 11 Ağustos 2010, İstanbul,
<http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Konferans_Sunumlari/Masak_Sunumu.pdf>,
(12.12.2010).
- KARAAL, Hasan; **Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Bildirimler**, Masak Yayınları, Yayın No: 15, Ankara, 2009.
- KARAAL, Hasan; “Suç Ekonomisi ve Karapara Aklama”, **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele**, Ed: İzzettin Önder, Mehmet Karakaş, Murat Çak, TOBB Yayın No:80, Ankara, 2008.
- KOBOR, Emery; “Money Laundering Trends”, **United States Attorneys' Bulletin**, Volume: 55, Number: 5, September, 2007.
- KOCASAKAL, Ümit; “Karapara Aklama ile Mücadele ve Yeni Türk Ceza Kanunu’nun 282. Maddesinde Düzenlenen Suç Gelirlerinin Aklanması Suçu”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Ed: Süleyman Aydın, Adalet Yayınlar, Ankara, 2008.
- KAÇAKÇILIK ve ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI(KOM);
2005 Yılı Faaliyet Raporu, 2005.
- KOM; “Tarihçeli Tanıtım”, <<http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?id=0&BKey=21>>,
(20.03.2012)
- KOM; Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 30, Yıl: 1999.
- KOM; **KOM Faaliyet Raporu 2010**, 2010.
- KONYA EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ; “Karaparanın Aklanması ile Mücadele”,
<http://www.konya.pol.tr/sahte_para.htm>, (16.12.2010).

MARAŞLI, Sefa; **Karapara Aklama İle Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri**, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara, 2009.

MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU (MASAK); “Aklamının Aşamaları”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm#>, (09.12.2010).

MASAK; “Aklama Yöntemleri”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm#>, (09.12.2010).

MASAK; **MASAK Faaliyet Raporu 2008**, 2009.

MASAK; **MASAK Faaliyet Raporu 2009**, 2010.

MASAK; **MASAK Faaliyet Raporu 2010**, 2011.

MASAK; “Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu”, <http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/koordinasyon_kurulu.htm>, (16.01.2011).

MASAK; “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/yonetmelik/tedbirler_yeni.htm>, (09.02.2011).

MASAK; “Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/ulusal_mucadele.htm#>, (16.01.2011).

MASAK; “Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle, Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasadışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/sucgelirlerinin_aklanmas%C4%B1/ulusal_mevzuat/IkiliveCokTarafliIsbirligi/yunanistan.htm>, (05.02.2011).

MASAK; “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Başta Terörizm ve Örgütlü Suçlar Olmak Üzere Büyük Önemi Haiz Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <http://www.masak.gov.tr/mevzuat/sucgelirlerinin_aklanmas%C4%B1/ulusal_mevzuat/IkiliveCokTarafliIsbirligi/almanya.htm>, (05.02.2011).

MASAK; “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler ve Örgütler”, <http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/uluslararasi_mucadele.htm#>, (26.01.2011).

- MASAK; “Mutabakat Muhtıraları”,
<http://www.masak.gov.tr/mevzuat/sucgelirlerinin_aklanmasi/ulusal_mevzuat.htm>,
(05.02.2011).
- MASAK; **Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi**, Temmuz 2006.
- MASAK-TBB; **Karapara Aklanması İle Mücadele Semineri**, Konuşmacı: Oktay Üstün,
Bankacılar Dergisi, Sayı: 28, Yıl: 1999.
- MAVRAL, Ülker; **Karapara, Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları**,
Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2003.
- MENAFATF; “About MENAFATF”, <www.menafatf.org/categoryList.asp?cType=about>,
(16.01.2011).
- MENAFATF; “Members and Observes”,
<<http://www.menafatf.org/topiclist.asp?ctype=about&id=430>>, (16.01.2011).
- MERCAN, Faruk, “Yasal Yolla Kara Para Akılıyorlar”, 5 Mayıs 2003,
<<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-10781-34-yasal-yolla-kara-para-akliyorlar.html>>, (15.03.2012).
- OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE CURRENCY, **Money Laundering: A Banker’s Guide to Avoiding Problems**, Washington, 2002.
- ÖZTOPRAK, Adile; **Karapara ve Karapara Aklama ile Etkin Mücadele**, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya, 2005.
- PRATT, Richard; “Economic Crime- The Financial System as a Victim”, **Journal of Financial Crime**, Vol: 12, No: 1.
- PUSEY, Ingrid; “The Role Of The Regulator In Combating Financial Crimes – A Caribbean Perspective”, **Journal of Financial Crime**, Vol: 14 No: 3, 2007.
- QUIRK, P. James; “Money Laundering: Muddying the Macroeconomy”, **Finance and Development 34**, Mart 1997.
- RESMİ GAZETE; "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İtalya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması",
<<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23540.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23540.pdf>>, (05.02.2011).
- RESMİ GAZETE; “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği Anlaşması”,
<<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/01/20030107.htm#1>>, (05.02.2011).

RESMÎ GAZETE; “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Örgütlü Suçlar, Terörizm ve Diğer Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/01/20040120.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/01/20040120.htm>>, (05.02.2011).

RESMÎ GAZETE; “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar Yasadışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler, Karapara Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, <<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23498.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23498.pdf>>, (05.02.2011).

SAATÇI, Banu; “Karaparanın Aklanması-Uluslararası Girişimler”, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=33>>, (15.11.2010).

SABAH, “Örümcek Ağı Emniyeti Kuşattı”, <<http://arsiv.sabah.com.tr/2001/12/24/p01.html>>, (29.11.2011).

SAYDAM, Ali Kemal; **Karapara Aklanması ve Mücadele Yöntemleri**, Yakın Doğu Üniversitesi SBE İnsan Kaynakları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Bitirme Projesi, Lefkoşa, 2009.

SCHNEIDER, Friedrich, “Money Laundering and Financial Means of Organized Crime. Some Preliminary Empirical Findings”, CESifo Venice Summer Institute 2008 – Illicit Trade and Globalization Conference, 14-15 July 2008.

SİMSER, Jeffrey; “The Significance of Money Laundering”, **Journal of Money Laundering Control**, Vol: 9, No: 3, 2006.

SÖNMEZ, Zülal; “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Getirdiği Yenilikler”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı: 43, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/43/2.html>>, (12.10.2010).

SERMAYE PİYASASI KURULU (SPK); **SPK 2005 Yılı Faaliyet Raporu**, 2005.

SPK; **SPK 2006 Yılı Faaliyet Raporu**, 2006.

SPK; **SPK 2009 Yılı Faaliyet Raporu**, 2009.

ŞEN, Y. Furkan; YALÇIN, Ersin; “Global Bir Suç: Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması ve Ortaya Koyduğu Sorunlar”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:9 (1-4), 2007.

TAŞDELEN, Aziz; “Vergi Hukuku Kurallarının Karaparanın Aklanmasının Önlenmesindeki Önemi”, **Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları ve Önlenmesi Yolları**, 19.Türkiye Maliye Sempozyumu, Belek/Antalya,10-14 Mayıs 2004.

- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (TBB); **Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri**, TBB Yayınları, Yayın No: 235, İstanbul, 2003.
- TBB; **Suç Gelirlerinin Aklanması Ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu**, Eylül 2005.
- TBB; “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik FATF Tavsiye Kararları”, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (12.12.2010).
- TBB; “Mali Eylem Görev Grubu’nun (FATF) Terörün Finansmanı İle İlgili Tavsiyeleri”, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (11.12.2010).
- TBB; **Finansal Sistemin Para Aklama Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin 10 Haziran 1991 Tarihli Konsey Direktifi**, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Dosyalar.aspx>, (12.12.2010).
- TBB; “MASAK Teşkilat Yapısı, Görev ve Yetkileri”, <http://www.tbb.org.tr/tr/Arastirma_ve_Yayinlar/Konferans_Sunumlari.aspx?Year=2010+-+2009>, (12.12.2010).
- TBB-MASAK Çalışma Grubu; “Para Aklama Riskinin Yönetimi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 60, Yıl: 2007.
- TBMM; “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu”, <<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>>, (11.12.2010).
- TC. BAŞBAKANLIK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI SİGORTA DENETLEME KURULU; **Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2009**, 2009.
- TORAMAN, Cengiz; Abdioğlu, Hasan; İşgüden, Burcu; “Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği ve Uygulamaları”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt 11I,s: 1, 2009.
- TRT; “Türk Bankacılığı Tam Gaz”, <<http://www.trt.gov.tr/Haber/HaberDetay.aspx?HaberKodu=bd1ba43f-6881-40f6-8b-c43c996c53b0>>, (19.12.2010).
- TSRSB; “Türkiye’de Sigortacılık”, <<http://www.tsrsb.org.tr/sayfa/turkiyede-sigortacilik>>, (27.02.2011).
- TSRSB; “Karapara Eğitim Semineri”, **Birlik’ten Dergisi**, Sayı: 13, Haziran-Eylül 2008.
- TSRSB; “MASAK - TSRSB İşbirliği”, **Birlik’ten Dergisi**, Sayı: 16, Nisan-Haziran 2009.
- TSPAKB, **TSPAKB 2006 Yılı Faaliyet Raporu**, 2006.

- TÜM GAZETELER, “Evcil’in Karapara Operasyonu”, 18.06.2008, <<http://www.tumgazeteler.com/?a=3806256>>, (01.12.2011).
- UÇAR, Serhat; “Kirli Paranın Yıkanması”, 13.12.2006, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=25>>, (18.07.2010), Ozan Uslu; “**Karapara ve Gri Para**”, 10 Ocak 2007, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=26>>, (18.12.2010).
- UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE BUREAU FOR INTERNATIONAL NARCOTICS AND LAW ENFORCEMENT AFFAIRS, **International Narcotics Control Strategy Report: Money Laundering and Financial Crimes**, Volume II, Mart 2008.
- UYANIK, Cahit ; “32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası”, **Ekonomi Dergisi**, Aralık 1996, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>>, (18.07.2010).
- ÜSTÜN, Oktay; “FATF’ın Kırk Tavsiye Kararı Karşısında Karapara Aklama ile Mücadele Sistemimizin Durumu”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 137, Mayıs-Ağustos, 2001.
- ÜSTÜN, Oktay; “Konu Bazında Yeni Faft Tavsiyeleri”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 144, Eylül-Aralık, 2003.
- ÜSTÜN, Oktay; “Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) Yeni Kırk Tavsiye Kararı Neler Getiriyor ?”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 47, Yıl: 2003.
- ÜSTÜN, Oktay; “Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 52, Yıl: 2005.
- ÜSTÜN, Oktay; “Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanını Önleme Standartlarını Değerlendirme Metodolojisinde Finansal Kuruluşların Yükümlülükleri”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 56, Yıl: 2006.
- ÜSTÜN, Oktay; “5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile Getirilen Temel Değişiklikler”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 64, Yıl: 2008.
- ÜSTÜN, Oktay; “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 65, Yıl: 2008.
- WALKER, John; “Modelling Global Money Laundering Flows-Some Findings”, <<http://www.johnwalkermetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm>>, (16.01.2011).
- YARAŞLI, Genç Osman; “Mali Suçlar ve Takibi”, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, TOBB Yayın No: 25, (30 Nisan - 1 Mayıs 2005).
- YAZICI, Ayla, “Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:8, Sayı: 2, 2008.

- YAZICI, Ayla; “Karapara Uluslararası Bir Olgudur”, **Anadolu Üniversitesi Haftalık İletişim Gazetesi**, Sayı: 502, 24 Nisan - 1 Mayıs 2009.
- YEŞİLADALI, D. Derya; “Karaparanın Aklanması ile Mücadelede TC. Merkez Bankası'nın Rolü”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 32, Yıl: 2000.
- YETİM, Sedat; **Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi**, Nesil Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- YILDIRIM, Aysel; “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik Kapsamında Getirilen Temel Değişiklikler”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 64, Yıl: 2008, s. 53.
- YILDIRIM, Murat; “Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 9, Sayı: 1, 2007.
- YILMAZ, Sacit; **Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu**, Dumlupınar Üniversitesi, İktisat Ana Bilim Dalı, Kütahya, 2006.
- YUMUŞAK, İbrahim; “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 5, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=35>>, (18.07.2010).
- ZİRAAT BANKASI; **Örnek Olaylarla Suç Gelirlerinin Aklanması Ve Terörün Finansmanı İle Mücadele El Kitabı**, Ziraat Bankası Eğitim Yayınları No: 22, Ankara, 2009.